MOUSTAFA KAMEL PACHA

Letires Égyptiennes

Françuises

Adjustes

A M - JULIETTE ADAM

hospitaliers pour tous

Prix: 4 fr.

PREMIÈRE (DITION

Tous droits reserves

a FRacte NOI STAFA KAMEL.

AU CAIRE

Lettres Égyptiennes Françaises

Adressées

A Mme JULIETTE ADAM

1895-1903

« Libres chez nous, hospitaliers pour tous ». (Mouslafu Kamel).

PREMIÈRE ÉDITION

Tous droits réservés à l'Ecole MOUSTAFA KAMEL AU_CAIRE

Préface de Madame Adam

Durant ma fongue existence, mon courrier m'a souvent apporté des surprises qui se répercutaient plus on moins dans ma vie selon le degré d'importance ou de célébrité acquis plus tard par mes correspondants d'abord incomus.

L'une de ces surprises dont je n'ai pu oublier l'impression première me vint d'une lettre ainsi conçue :

Foulonse, le 12 Septembre 1895.

Madame,

Je suis encore petit, mais j'ai des ambitions hautes. Je veux, dans la vicille Egypte réveiller la jeune. Ma Patrie, dit-on, n'existe pas. Elle vit, Madame, je la sens vivre en moi

المفتفاة

طالما اتفق أثناء مقامى فى هده الدار - وقد عمرت - أن جاءنى البريد بالمدهشات التى تتردد فى حياتى بقدر ما أحرز أصحاب الرسائل من الشهرة بعد أن كانوا خاملين . وعلى نسبة ما نالوا من المقام العالى بعد أن كانوا غير مذكورين . ومن هذه المدهشات التى لايسعنى أن أنسى أثرها الاول ماجاء نى به الحطاب الآتى:

« طولوز في ١٢ سبتمبر سنة ١٨٩٥

سيدتي

أنى لا از ال صغيرا. ولكن لى اطباعا جساما. فأنى اريد أن أوقظ فى مصر الهرمة مصر الفتاة: هم يقولون ان وطنى لا وجود له , وأنا أقول باسيدتى أنه موجود وأشعر بوجوده عا آنس له فى نفسى من الحب الشديد الذي سوف يتغلب على كل حب سواه. وسأجود في سبيله مجميع قواتى وأفديه بشبالى avec un amour tel qu'il dominera tous les autres et que je veux lui consacrer ma jeunesse, mes forces, ma vie. J'ai 21 ans, je viens de conquérir ma licence en droit à Toulonse. Je veux écrire, parler, répandre l'enthousiasme et le dévouement que je sens en moi pour mon pays. On me répète que je veux tenter l'impossible. L'impossible me teute en effet.

Aidez-moi, Madame, vous êtes à tel point patriote que vous seule pouvez me comprendre, m'encourager, m'aider.

Agreez, Madame, mes respectueux hommages.

MOUSTAFA KAMEL.

P.-S. — En même temps que cette lettre vous recevrez une petite brochure sur le *Péril Egyptien*, qui, je l'espère vous intéressera.

**

Cette brochure de dix pages m'intéressait en effet et à tel point que je fis le 15 Septembre un article sur le 'Péril Egyptien où je puisai des arguments nouveaux sur une question que j'avais plusieurs fois traitée et dans lequel je nommais l'auteur avec éloge.

Je reçus du dit auteur une lettre de chaleureux remer-

Moustafa Kamel — à l'âge de 49 ans -- ﴿ مصطفى كامل ﴾ ﴿ فى التاسعة عشرة من عمره ﴾

وأجعل حياتى وقفا عليه . انى أبلغ من العمر احدى وعشرين سنة وقد نلت شهادة اللسانس فى الحتوق من طولوز مند عهد قريب. وأريدأن أكتب وأخطب وأنشر الحمية والاخلاص للوطن اللذين أجدهما فى نفسى . وقد قيل لى أكثر من مرة اني أحاول محالا. وحقيقة تصبو نفسى الى هذا المحال . فأعينينى ياسيدتى فأنك من الوطنية عكان يفردك عزية تدبر قولى و تقوية عزى ومساعدتى و تقبلى تحية احترام مصطفى كامل » حاشية – مع خطابي هذا يصل اليك كتيب لى في «الخطر على مصر » أمل أنه روقك و تستمذ بينه »

وحقيقة أعجبني كثيراهذا الكتاب الذي لا يجاوز عشر صفحات حتى أنى أنشأت في الخامس عشر من شهر سبتمبر مقالة عليه واقتبست منه أسانيد جديدة في المسئلة المصرية وقد سبق لى الخوض فيها كثيرا وأثنيت على المؤلف في مقالتي . فوردالي منهخطاب شكر جزيل ومن ورائه خطاب آخر من باريس يسألني فيه أن أضرب مو عدا للقاء . فسرعان ما أجبته الى ذلك و واعدته دار « لا نو فل ريفو » فأقبل على

ciements et un peu plus tard une autre lettre datée de Paris me demandant un rendez-vous que j'accordai immédiatement, à la Nouvelle Revue. Je vis arriver un très jeune homme qui me parut avoir au plus 18 ans.

- Vous m'avez trompée sur votre âge, lui dis-je en riant, vous n'avez pas 21 ans.
  - Je les ai madame, et bien sonnés.

Après quelques paroles échangées, je vis combien était précoce la maturité de ce jeune esprit, combien déjà il avait soupesé la possibilité d'être ce qu'il appelait : le tribun de l'Egypte.

Ses projets très hardis me parurent à la fois irréalisables et réalisables.

Seul, ou à pen près, ses partisans ne se comptant que parmi quelques très jeunes comme lui, sans fortune, il parlait de fonder un journal, une école, que sais-je encore?

A tout autre peut-être ce très jeune homme eut parn destiné à se nourrir de son propre emballement, mais sa toute petite brochure était déjà une réalisation.

Ennemie ardente de l'Angleterre, amie de l'Egypte, j'attendais depuis bien des années quelque « surgissant » dans la Vallée du Nil. J'ai toujours cru aux semeurs de bonnes شاب خلته ابن ثمانى عشرة سنة فقلت له ضاحكة ما أخبر تنى بالصدق عن سنك فأنك لم تبلغ الحادية والعشرين. فقال قد بلغتها ياسيدتي وأكملتها

وبعد أن تجاذبنا أطراف الحديث رأيت أن عقل هذا الشاب قدبلغ أشده واستوى قبل أوانه.ورأيت أنه قد أطال التدبر والتروى في امكان مصيره كما يقول خطيب مصر . ورأيت أغراضه الجسام محالة وممكنة معا. فأنه مع انقطاع المعين له حقيقة أوحكما – لانه غير معول الاعلى شبان مشله لامال لحم - كان محدث نفسه بانشاء جريدة ومدرسة ولا أدرى عادا كأن محدث نفسه أيضاً. وربما لاح لنيرى أن هذا الصبي انما كل زاده وهم ودعوى ولكن جاء كتيبه دالا على أنه حقيقة هذا ولشدةعداوتي لانكلترا وحبي لمصركنت أرتقب وأنوقع منذ سنين قومة قائم أونهضة ناهض في وادى النيل. وكانت ثقتي داعاعلق القول السديد الذين يرسلهم اللذفي وقت معلوم ليزرعوا الحب الصالح في النفوس التي ظلت زمناطو يلابورا وكنت أعلم من علائقي الطويلة مع أصدقاءلي مصريين

paroles, que Dieu suscite à son heure pour semer le bon grain dans les âmes trop longtemps incultes.

Le savais, par mes longs rapports avec des amis égyptiens et grecs, qu'une notable partie de la classe supérieure en Egypte souffrait comme Moustafa Kamel de voir croître chaque jour l'état d'infériorité dans laquelle elle était tenue, de voir l'Angleterre manquer à tous les engagements pris par elle d'évacuer la Vallée du Nil, quand l'ordre y serait rétabli.

L'ordre! n'était-ce pas l'Angleterre elle même qui avait provoqué le désordre pour en bénéficier, et le malheureux Arabi pouvait-il être entièrement responsable d'actes qui étaient ceux attendus impatiemment par l'Angleterre pour rentrer dans Alexandrie en vengeresse, à la date précise et correspondant à celle où elle en avait été chassée ?

Tant de précision indiquait de façon flagrante la part prise par la perfide Albion dans les évènements qui favorisaient à ce point ses intrigues et ses convoitises.

Moustafa Kamel avait pénétré tous les dessous de ces convoitises et de ces intrigues anglaises. Il en parlait comme un vicux diplomate Labiné à la recherche des causes et capable de l'énouer lentement mais surement les nœuds les ويونانيين أن جانبا عظما من الطبقة الراقية في مصر يتألمون مثل «مصطفى» كامل من ازدياد حالة السقوط التي حلت بها ومن اخلاف انكاترا وعدها بالجلاء عن وادي النيل متى استنب فيه النظام

وعلى ذكر هذا النظام المزعوم أليست انكلتراهى التي أغرت بالفشل لتبلغ به مأربها ?. وهل يصح أن يؤ اخذالمسكين عرابي وحده بالافعال التي كانت تتربص لها انكلترا بنافد الصبر حتى تدخل الاسكندرية منتقمة في مثل هذا التاريخ الذي كانت طردت فيه منها إلى ان تطابق التاريخين يدل صريحا على اشتراك انكلترا (البيون) الغادرة في الحوادث التي روجت حسائسها وأطاعها

لقدفقه «مصطفى كامل » وأدرك بواطن هذه الاطاع والدسائس الانكايرية وكان يتكلم عنها كأنه سياسي مسن متعود البحث عن أسباب الاموركف الأن يحل ببطء ولكن بدون ان يخطيء والمقد التي أحكمت عقدها مهارة عاقدها أو ليست مساعدة وطني شاب على أن بجاهد ويؤدى

plus habilement serrés.

Aider un jeune patriote à combattre, à remplir une mission supérieure n'était-ce pas l'un des buts que je poursuivais dépuis la fondation de ma Nouvelle Revue, depuis que je cherchais sous toutes les formes politiques et littéraires un relèvement de notre France abaissée.

« D'abord, mon enfant, dis-je à Moustafa Kamel, vous allez faire un article sur l'une des questions qui intéressent l'Egypte, vous la traiterez librement. Je ne crains ni les entraînements jeunes, ni l'ardeur de la conviction.

Monstafa Kamel me répondit hésitant :

Un article de revue est extraordinairement flatteur, madame, surtout dans un grand organc comme la Nouvelle Revue. mais cela est lent à paraître... Je vous en conjure, madame, ouvrez moi les portes d'un grand journal pour que je puisse y écrire tout de suite (il appuya sur ce mot): quelques jours gagnés pour une cause à ses débuts, ce sont peut-être des années qu'on rapproche...

Je répliquai en riant de cette jeune impalience :

« Lorsqu'on traite une grande question de politique extérieure pour la première fois, qu'ou se crée un public, qu'on ébauche un nom, il faut une douzaine de pages de Revue.

مهمة عالية أحد الاغراض التى التزمت توخيها منذ انشأت جريدتي « لا نوفل ريفو » ومنذ أقبلت على النماس الرفعة لفرنسا من وهدة السقوط بجميع الوسائل السياسية والادبية ? فقلت « لمضطفى كامل » ضع يا ولدى مقالة فى احدى المسائل الخاصة بمصر وأفض فيها واسترسل اسسترسالا بغير تقيد فأنه لا تضرني منك سورة الشباب ولا حدة اليتين

فأجابني «مصطفى كامل» مترددا بقوله: كتابتى مقالة فى عجلة يسرنى سرورا زائدا يا سيدتى خصوصا في جريدة كبيرة مشل «لانوفل ريفو» ولكن فى ذلك ابطاء فأرجو منك ياسيدتي أن تفتحى لى أبواب جريدة يومة كبري حتى أستدايع أن أكتب فيها من فورى هذا (وأخ فى هذه الكلمة)لانها ان تعجلنا فى الشروع فى مبدئه اياما فنكا عما قر بناهسنين. فأجبت ضاحكة من عجلة الشباب هذه عا يأتى :

«من كان يريد أن يتعرض للكلام في مسئلة ذات بال من مسائل السياسة الحسارجية لاول مرة ويؤلف له شيعة من الجمهور ويؤسس شهرة فعليه أن يكتب اثنتي عشرة Trois ou quatre articles de journaux ne pourraient correspondre à l'importance d'un article de Revue : ils paraîtraient longs, tandis qu'un article de Revue de 12 pages semble court. Faites donc comme je vous dis et cet article paraîtra dans le numéro du 15 novembre.»

- Madame, hélas, c'est plus d'un mois à attendre, pardonnez mon impatience, je vous jure qu'elle n'a rien de personnel... C'est pour ma cause seulement que j'insiste.
- Cher monsieur, dans le numéro qui va parattre le 15 toutes les fenilles sont tirées, sauf ma Lettre sur la politique extérieure, et dans le prochain numéro, celui du 1er Novembre il m'est impossible de rien changer aux articles, donc je suis absolument forcée de vous remettre au 15 Novembre et ma promesse, je vous assure, est un tour de force dans un numéro de fin d'année, à l'époque des réalonnements, mais attendez! Pouvez-vous me donner quelques pages sur l'Angleterre et l'Islam(0); demain à cette même heure, vous les apporterez. Je les publierai en petit texte à la suite de ma Lettre sur la politique extérieure. Tous mes abonnés lisent ma lettre, je le dis avec liérté, et vous

⁽¹⁾ Les prenders articles de Moustafa Kamèl dans la Nonrelle Berne, out été une Attance qui s'impose, numéro du 45 Novembre; L'Absorption pur l'Angleterre, 15 Décembre de la même année.

صحيفة في المحلة فأن ثلاث مقالات أوأربعا من جريدة لاتمادل أهميتها أهمية مقالة واحدة في محلة. لان المقالات المذكورة ترى طو للة أمامقالة المحلة المستفرقة اثنتي عشر قصصفة منها فترى قصيرة فافعل كما أقول لتظير مقالتك في عدد ١٥ نوفير » فأجابني بقوله: إنى لا سف باسيدتي لان في ذلك انتظار أكثرمن شهر . ساميني في عجلتي فأني لا ألح الا طلبا لخدمة مشروعي: فقلت له : يا سيدي العزيز . أن العدد الذي سيظهر في الخامس عشر قدتم طبع جميع صحفه الارسالتي في السياسة الخارجية وفي المدد القبل - أي عدد أول نوفير - يستحيل على أنأغيرشيئا في المقالات وعلى ذلك تر الى مضطرة الى تأخيرك الى الحامس عشر من شهر نوفسهر وسألاق في سبيل الوفاء وعدى معك غاية الكلفة لان عدد ١٥ نوفيرمن أعداد آخر السنة التي فيها تنعدد الاشتراكات. ولكن مهلا أيسعك أن تعطيني بعض صحائف عن « انكاترا والأسلام » غدا في مثل هذه الساعة ? أن أمكنك فأت ما لإنشرها في قال موجن ملحق برسالتي في السياسة الخارجية . وكل مشتركي عملتي êtes certain d'être lu

— Ah madame, s'écria le futur tribun, comme votre confiance me fortifie. J'ai une mère que j'adore et qui, elle aussi, a confiance en moi, en ma cause. Béni par elle, guidé par vous, je ferai surement une œuvre patriotique assez grande pour mériter comme quelques-uns le titre de fils intellectuel dont vous avez déjà doté d'illustres français. Mon rêve est de devenir un frère de Pierre Loti qui aime l'Orient et les unusulmans, comme jamais Français ne les avait aimés et compris. Soutenu par vous madame, j'aurai tous les courages ».

A partir de cette conversation, j'ai vraiment commencé de remplir mon rôle maternel vis-à-vis de Moustafa Kamel Je lui ai fait connaître tous les hommes de valenr qui pouvaient s'intéresser à l'Egypte. Je lui ai donné une à une dans mon affection maternelle, l'amitié de ses aînés, parmi lesquels ses préférés ont été Pierre Loti, le colonel Marchand, Ernest Judet. Je lui ai créé du jour au lendemain des relations précieuses dans la presse française, qu'il a su très habilement intéresser à sa noble cause. Il a su en outre, plus tard merveilleusement utiliser la situation qu'il s'était faite à Paris pour rayonner en Autriche, en Allemagne, en

يقرؤون رسالتي _ اقول هذا تحدثًا بالنعمة _ وبذلك تتحقق ان كلامك سيكون مقروءًا:

فأجابني خطيب مصر المنتظر قائلا : كم تقويني ثقتك بي الدلى أما أحبها حبا شديدا وهي تنق بي وبمشروعي فببركة رضاها عنى وبأرشادك اياى سأقوم يقينا بعمل وطنى جليل استحق به كبعصهم أن أسمي ابنك في العملم كما تفضات فيما سبق بهذه التسمية على كثير من مشاهير الفرنسيين. وأملى أن أصبح أخا لبيرلوتي الذي يحب الشرق والمسلمين محبة لم يتفق مثلها لفرنسي كما أنه لم يعرف غيره حقيقتهم مثله . وبمؤازر تك سيقوى عزمي تماما

ومن عهد تلك المحادثة أخذت حقيقة أؤدى « لمصطفى كامل » وظيفة الامفرفته لجميع الرجال الاكار الذين قديمنهم شأن مصر . وأوليته من حب الام جميع منازل أبنائي المتقدمين عليه الذين كان يحتص بالمهزة منهم بييرلوتي والكولونل مرشان وارنست جوديه . واوجدت له في يوم واحد علائق نفيسة في عالم الصحافة الفرنسية التي استماطه المحسن سياسة الى دعوته

Angleterre même.

Monstafa Kamel n'avait en l'esprit rien de chimérique. Son sens pratique était parfois stupétiant car il y mélait la plus claire aperception de l'avenir.

Mon amitié maternelle pour Moustafa Kamel date donc de notre première entrevue. Le grand amour qu'il avait pour sa mère le rendait très filial. Cette mère incomparable me le confiait en Europe. Elle cessa de s'inquiéter de sesséjours à l'étranger, lorsqu'elle le sut sons mon aile et aussi préoccupée qu'elle-même de sa santé tonjours fragile.

Moustafa était resté à Paris sur mon conseil et il avait fait à la Société de Géographie une conférence très intéressante que je publiai le 45 Décembre dans la «Nouvelle Revue» et qui avait pour titre: L'Absorption par l'Angleterre.

J'ai connu un à un tous les projets de Moustafa, il m'a confié de vive voix toutes les étapes de leur réalisation. J'ai sans cesse admiré sa pénétration de l'âme égyptienne, véritable miracle accompli en quelques années. Je une suis inquiétée avec lui des tiraillements entre ceux qui voulaient l'action immédiate et ceux qui croyaient comme Moustafa aux hénéfices de la patience énergique. J'ai participé à toutes les émotions de la fondation de son journal El-Lewa et à

الشريفة وأمكنه فضلاعن ذلك أن يتذرع بالمنزلة التي نالها في باريس الى ارسال أشعة عمله الى النمسا وألمانيا وانكلترا نفسها وماكان يخطر على فكر « مصطفى كامل » شبىء وهمي بل ان تشبعه بالحقائق كان أحيانا تشبعا مدهشا لانه يشو بها بالكشف عن المستقبل كشفا جايا

ويرجع ابتداء عهد محبتي الأمية « لمصطفى كامل » الى أول مقابلة تقابلناها . وقد أهلته شــدة حبه أمه لحسن الوفاء محقوق البنوة . وأمه التي لانظير لهما قد سلمته الي " في أوربا ولم تعد تخاف عليه من الاغتراب منذ علمت أنه تحت جناحي وأني أخاف على صحته الضعيفة كما تخاف هي علمها وبقى «مصطفى» باريس عشورتى.وألقى خطاباشائقا فى قاعة الجمعية الجغرافية نشرته في ١٥ديسمبرفي « لانو فلريفو » وعنوانه « شره انكاترا » . وقد عرفت مشروعات «مصطفى كامل » واحدا واحداً.وكاشفني بآجال تحقيقها.وقد أدهشني في كل الاموركشفه عما في النفس المصرية. وانها لكرامة قد تحققت بعد بضع سنين . وشغلني كما شغله الخلاف الذي بين celle de son Ecole. C'est un miracle qu'il ait pu faire les deux.

J'ai souffert ses angoisses affreuses sur son frère Ali, complètement livré aux rançunes du sirdar Kitchener dans la guerre du Soudan, et qui sans la protestation du Khédive eut été impitoyablement fusillé.

Le pauvre tribun souffrait mille morts de l'épouvante de sa mère qui répétait :

« Chaque succès de Moustafa rapproche l'heure de la mort d'Ali, »

Le pauvre Ali, l'un des meilleurs officiers de l'armée égyptienne, dut faire la guerre du Soudan comme simple soldat. Le dévouement de ses camarades seul le sauva, car la mort d'Ali, le Sirdar en eut bientôt la conviction, eut provoqué une révolte militaire.

Eu publiant les lettres de mon jeune et filial ami, il me semble que je réveille un peu de vie en lui, au moment ou ses compatriotes l'immortalisent. Moustafa Kamel est-il mort? Non, car ses actes, ses écrits, sa parole vivent jusqu'au plus profond du cœur de ses partisans. Il revit dans cette jeunesse Egyptienne qu'il a tirée de ses limbes et à l'avenir de laquelle il s'est consacré tout entier, corps et âme.

Déjà il est légendaire. Il revit en tous et tous vivent en

الحزبين حزب العجلة وحزب الصبر مع العزم الذي منه «مصطفى كامل ». وشاركته في وجدانياته كلما عند انشائه جريدة «اللواء» ومدرسته. وان قيامه بتأسيس الجريدة والمدرسة معا لا يق الآيات. وشاطرته في شدة كربه على اخيه (على ") الذي تحكمت فيه طوائل السردار كتشنر في حرب السودان ولولا احتجاج الحديو لضرب (على ") بالرصاص ولا راحم وكان خطيب مصر يتجرع من غصص الموت ألوانا

وكان خطيب مصر يتجرع من غصص الموت الواما بسبب خوف أمه على (على) اذ كانت تقول دا مًا : « كل نصرة «لمصطفى» تدنى أجل على »

و (على") المسكين هو من خيرة ضباط الجيش المصرى. ولكن قضى عليه أن يكون فى صف القتال بالسودان جنديا. وما نجاه الا اخلاص أقرانه لان السردار علم وأيقن أن من وراء قتله ثورة عسكرية لا محالة قائمة

وأن فى نشر رسائل صديق وابنى «مصطفى» احياء له بعض الشيء . على أن مواطنيه لذكره حافظون هل مات «مصطفى» { كلا. لم يمت. لان أعماله وكتاباته lui. Les évênements à venir ne peuvent plus rien enlever à sa figure. La gloire de la réalisation de ses idées, à quelque heure qu'elle vienne, lui sera tout entière rapportée.

Rien ne pourra plus diminuer la grandeur de la conception première de l'indépendance de l'Egypte.

La mort de Moustafa Kamel a provoqué des manifestations que nut peuple n'a jamais dépassées. Son œuvre tout entière est désormais devenue vivante dans le cœur de tout Egyptien, car tout Egyptien comprend que Moustafa a ressuscité l'Egypte en lui donnant sa propre vie.

Quand il disait si fiérement et si passionnément « mon peuple » ce n'était pas du ton dont un souverain parle de ses sujets, il faisait, dans ces mots vivre en lui son pays, sa patrie et il vivait en eux. Il avait pour son peuple un amour plus fort que la mort!

Les lettres que je choisis dans une correspondance considérable prouvent à quel point il mérite et justifie cet incomparable titre de National que son peuple attachait partont à son nom : le tribun national, le chef du partinational.

Un tel titre est la gloire la plus enviable pour un patriote, « Il me fait vivre de la vie de mon pays tout entier, disait وأقواله حية فى أعماق قلوب أنصاره. وهو محيا فى تلك (الشبيبة المصرية) التى اخرجها من الظلمات الى النور ووقف نفسه على مستقبلها جسما وروحا

صار من رجال التاريخ. وهو حى في شخص كل. والكلحى في شخصه . وما يستقبل من الحوادث لن يغير شيئاً من صورته وعنوان مجده . والفخر في تحقيق أفكاره حين تتحقق يعود عليه ويرجع اليه برمته . لانه لاشئ ينقص من فضل من له الاسبقية الى تصور استقلال مصر

حصلت فى موت « مصطفى كامل » مظاهرات لم يصدر من أمة أخرى أعظم منها. وقدصار عمله كله حيا فى قلب كل مصرى. لان كل مصرى يفهم أن « مصطفى كامل » قد أحيه مصر من المدم اذ نفيخ فيها روحه

ولما كان يقول متباهيا بلسان المغرم أمتى! لم يكن يقولها بلسان اللك عن رعاياه بلكان يحيى فى نفسه بلاده ووطنه وكان يحيا معهما. لانه كان يحب أمته حبا لا يقوى عليه الموت! Moustafa Kamel, il est ma suprème récompense ».

Aujourd'hui ce titre le ressuscite dans l'âme de chaquenationaliste Egyptien.

JULIETTE ADAM.

وازما انتقيته منرسائله لدال على جدارته العظمي بلقب «الوطنى» الذى تسنده اليه أمته فى كل شىء. والخطيب الوطنى ورئيس الحزب الوطنى . ومثل هذا اللقب أعظم فخر يطمع فيه محب الوطن

وكان « مصطفى كامل » يقول : ان هذا اللقب يحيينى بحياة بلادى كلها وهو جزأتى الاعظم

واليوم هذا اللقب يبعثه بمد الموت فى نفس كل وطنى مصرى جوليت آدم »

Marseille, le 9 Janvier 1896.

Mabame et bien-aimée Directrice. (b)

Avant de quitter cette chère terre de France, je tiens à vous exprimer de tout cœur ma profonde gratitude pour le concours si précieux que vous avez bien voulu me prêter, c'est un donx devoir à accomplir que de vous remercier très sincèrement de cette grande sympathie que vous avez pour mon pauvre et bien triste pays et pour mon humble personne. Je ne regrette que d'être très pauvre en mots pour vous décrire combien je suis profondément touché de votre accueil et combien je vous suis profondément acquis. Vous savez du reste quels sont mes sentiments à votre égard.

Je quitte dans une heure la France, emportant avec moi un souvenir des plus durables. J'espère y revenir après avoir accompli ma mission en Egypte et je compte toujours sur la grande et illustre patriote.

Je vous prie, Madame et bien-aimée directrice, de vouloir bien agréer l'expression de ma grande estime et de mon profond respect.

Votre bien reconnaissant et dévoué
MOUSTAFA KANEL.

⁽i) Comme accune compure n'existe dans cette lettre nons en donnons le texte antographe.

Marielle, 29-1-1898

Mc Derne ch her James Derectuce Nout de guster cette chère terre de France, je tiens a vous exprimer four le concours se précien que veus and bien work me prêter. C'est. un drux devoir à accompler, que de . 1001 remercies Ares revier ment de cette granda sympathic que wow any four mon for one ch liven sustre gays ch gove mon humble personne. Je me: regrette que d'être dres pouvre comots pour nous décrire combien je suis profondément donché de votre accuail, et combien je vous hus complishement acquis. Vous savey hier da recta quels with mes sentiment in water excert c'es pourque, je bermene mon lettre e vous fourout, our dermers et plus respecter; de quitte dans une heure la Trance emportant anec mon un souvenir des plus durables. J'espère y revein ceprès avon rium à accomp lu mon massion en Egypt, at je comptes vougours aux la grante et elles to

Madame et ben anner Directice De mouloir ben agrec l'ey ressin De ma groule aboue et de mon profond, rayech

ch tie dervice

«مرسلیا فی ۹ ینار سنة ۱۸۹۶

سيدتي المديرة المبجله

قبل أن أبرح هذه الارض العزيزة أرض فرنسا أعرب لك من صميم فؤادى عن جزيل الثناء على المساعدة النفيسة جدا تلك المساعدة التي أوليتني اياها. لانه واجب واجب الأداء أن أشكر بكل اخلاص ميلك العظيم الى وطنى التعس الحزين والى شخصى الخاضع. ولا شيء يؤلمني أكثر من فقرى في الكلمات ولولا ذلك لكنت أصف لك مقدار التأثير الذي وقع في نفسي من حسن لقائك اياى وما أحرزته من هذه المقابلة. وبالجملة فالك أعلم بشعورى نحوك

بعد ساعة أبرح فرنسا حاملا تذكارا متين الدعائم. وأملي أن أعود الها بعد أن أتمم عملي في مصر. وإني أعتمد دائما عليك أينها السيدة الوطبية الكبيرة

وأرجو منك أت تتكرى بقبول أجل" اكبار وأعظم اعتبار من المعترف لك بالجميل

مصطفى كامل»

Paris, le 1er Septembre 1896.

Madame et bien-aimée Directrice.

Arrivé d'Egypte, je me suis rendu tout de suite Boulevard Malesherbes, pour vous présenter mes hommages et embrasser votre main loyale qui a tant défendu la cause de ma malheureuse patrie. Hélas! vous êtes dans le Midi. Puisje aller vous y porter l'hommage de ma si profonde estime?

Vienne, le 20 Mars 1897.

Madame et bien-aimée Directrice.

Permettez-moi de venir après un long silence vous écrire. Je viens d'arriver du Caire iei et compte être à Paris, après une tournée à Budapest et à Berlin, vers le 15 Avril — le temps ne me permet plus de vous parler de la situation profondément triste de ma chère patrie — jamais nous n'aurions cru en arriver là.

Les Anglais font sur les bords du Nil tout ce qu'ils veuleut, commettent les plus abominables crimes de l'eschumanité et de l'ese-justice — ils se moquent hautement de l'Europe et urtout, Lélas, de la France. — L'attitude de la France dans ces derniers temps a incontestablement poussé

Moustafa Kamel — à l'âge de 23 ans

- ﷺ مصطفی کامل ﷺ -﴿ فِي الثالثة والعشرين من عمره ﴾

« باريس في أول سبتمبرسنة ١٨٩٦

سيدتى المديرة المبجلة

لم أكد أصل من مصرحتى قصدت في الحال شارع مالزرب لاقدم اليك واجب احتراى ولأصافح يدل العادلة التي طالما دافعت عن مسئلة وطنى السيء الحظ. ولكن وهذا ما أسفت له علمت أنك في جهة الجنوب. فهل تسمحين لى أن أقدم اليك فيها واجبات فائن احتراى ؟ »

« فیینا فی ۲۰مارس سنة۱۸۹۷

سيدتى المدرة البجلة

أستميحك الاذن أن أكتب اليك بعد سكوت طويل الى وصلت الى هنا من القاهرة وفي عزى أنا كون في باريس بعد جولة فى بودابست وبرلين فى منتصف شهر ابريل وليسلدى وقت يسمحلى أن أحادثك فى حالة وطنى العزيز التعسة الى آخر درجات التعس والتي ماكنا نظن أنه واصل اليها ان الانكليز يعملون فى وادى النيل كل ما يريدون و برتكبون أفظع الجرائم على الانسانية والعدل يريدون و برتكبون أفظع الجرائم على الانسانية والعدل .

l'Anglais à nous opprimer plus que jamais et ce qui est plus malheureux encore, c'est que cette attitude, d'échecs en échecs, a découragé les plus ardents amis de votre beau et digne pays.

En effet la politique de la France paraît avoir pour axiome : « on tout ou rien. » Cependant on aurait dù agir autrement. Au lieu de ne rien faire en Egypte même, au lieu de tout laisser faire sur les bords du Nil et croire pouvoir tout faire en Europe, les dirigeants de la diplomatie francaise devraient, c'est l'opinion de tous mes amis, faire quelque chose en Egypte même pour faire, d'un côté, échec aux Anglais là où ils se croient maître absolus, et d'un autre côté pour encourager les patriotes Egyptiens. - La France pourrait et peut encore soutenir ouvertement le Khédive et les droits du Khédiviat. - Si notre vaillant et bien aimé Khédive était sontenu par la France, il anrait, personne ne le conteste, pu bouleverser à lui seul tout ce qui a été fait. par les Anglais. Se sentant isolé, n'avant aucun secours, it est obligé aujourd'hni d'être trop patient, de pleurer tous les jours sur son pays et d'attendre! La France peut faire une concurrence terrible à l'Augleterro sur le terrain de l'instruction - les Egyptiens quitteraient surement les écoles

ويسخرون أكبر سخرية من أوربا وعلى الخصوص وواأسفاه من فرنسا. لان خطة فرنسا في هذه الازمان الاخيرة قد دفعت بلا جدال الانكليزي الى ظلمنا ظلما أشد مما كان. والذي زاد الطين بلة أن هذه الخطة التي كاما فشل وخيبة قد أضعفت عزيمة أشد الناس حبا لبلدكم الجميل السكريم

وفي الواقع انسياسة فرنساتظهر بمظهر من «يريد الحكل أولا شيء» ومع ذلك فأنه كان يجب عليها اتخاذ طريق آخر. فعوضاعن ألاتعمل فرنساشيئا في مصروتترك الامرفي وادي النيل ظانة في نفسها القدرة على العمل في أورياً _ كان يجب على مدرى دفة السياسة الفرنسية وذلك رأى كل أصدقائي أن يعملوا ولوبعضالشيء في مصر نفسها ليجلبوا على الانكامز الخيية في بلدية قدون أنهم فيه مطلقو السلطان. هذا منجهة ومن جهة أخرى لتشجيع الوطنيين المصريين. ان فرنساكان في استطاعتها ولا نزال تستطيع مؤازرة الخــديو وحقوق الحديوية علنا لانهلوكان خديو ناالفبورالحيوب قدوجدمؤ ازرة من فرنسا لكان بلا مشاحة في استطاعته وحده أن يقلب كل du gouvernement qui sont très anglophiles à l'heure actuelle, pour entrer dans des écoles françaises si celles-ci existaient

La France peut aussi donner son protectorat individuel à beaucoup de patriotes égyptiens qui alors pourraient combattre plus vaillamment l'occupation anglaise et s'assurer de leur sécurité personnelle.

Et que dire encore, madame? Je vous dirai de vive voix à Paris combien nous souffrons, et avec toutes ces souffrances. avec toutes nos tristesses, on aime encore, on aime toujours la France! On sait, et on a raison, qu'un jour viendra où la France trouvera le moyen de faire respecter sa parole et sa volonté. — Ne croyez pas, par ce que je viens de dire, que nous soyons découragés — Nullement, nous savons bien que les serviteurs des grandes causes, comme la nôtre, doivent surmonter toute difficulté et ne doivent jamais désespérer.

Je vous écrirai plus tard mes impressions politiques de mon séjour dans les villes de la Triplice.

Avant mon départ du Caire, j'avais lu un article de vous sur l'Egypte dans le *Petit Marseillais*, et qui m'a fait beaucoup de plaisir.

- 450000

ماعمله الانكليز رأسا على عقب. ولكنه لما شعر بعزلته وأنه لا نصير له اضطر الى التمسك بعروة الصبر فهو يبكى مع الانتظار كل يوم بلاده!!. ان في استطاعة فرنسا أن تزاحم انكلترا بقوة في ميدان التعليم . ومن المؤكد أن المصريين كانوا يهجرون في الوقت الحاضر مدارس الحكومة الانكليزية الصبغة ليؤموا المدارس الفرنسية اذا كان لها وجود

وفى استطاعة فرنسا أيضا أن تمنح كثيرا من الوطنيين المصريين حمايتها الشخصية ليتسنى لهم بذلك محاربة انكلترا بكل شهامة وهم آمنون على أنفسهم

ماذا أقول غير ذلك ياسيدتى المأحدثك شفويا فى باريس عمانحن فيه من الالام. وان قوى مع هذه الآلام وهذه الاحزان يحبون أيضا بل يحبون الى الابد فرنسا الاجهم يعلمون وطمم الحق أنه سيأتى يوم تجد فيه فرنسا السبيل الموصل الى احترام كلتها وارادتها ولا تعتقدى ياسيدتى ما قلته لك أن الهم قدفترت ازاء عمل فرنسا . كلا. فاننا نعلم جيدا أن حدام المسائل الكبرى كمسئلتنا بجب عليهم مقاومة

Budapest, le 28 Mars 1897.

Madame et hien-aimée Directrice.

Vous avez eu mille fois raison de m'écrire, ce qui est enraciné dans mon âme, que « le patriotisme seul de son grand souffle, pourrait balayer la «frousse générale».

J'ai toujours pensé ainsi, et vous avez dù le remarquer dans tous mes actes — je n'ai jamais désespéré de l'avenir de mon pays et du triomphe final de notre cause — surtout maintenant que les patriotes égyptiens sont unis, et que j'ai un parti secret fort dévoné et prêt à se sacrifier pour la sainte Patrie.

Avec ce travail, avec cette chalcur du patriotisme que vous connaissez toujours en moi, avec cette abnégation qui sont pour moi le premier devoir, je ne doute point qu'un jour viendra où mes appels seront entendus, où mes aspirations seront réalisées.

Vous voyez qu'autant qu'il est en mon pouvoir, je gagne à notre cause des sympathies, partout je répands la vérité dans tous les pays et je rends les ennemis de nos occupants plus nombreux que jamais: notre situation ressemble tout à fait à celle d'un homme qui a chez lui un voleur qui vole, الصعاب وأن لا يدخل اليأس قلوبهم. هذا وسأشرح لك احساساتى السياسية عن اقامتى فى مدن التحالف الثلاثى قبل أن أبرح القاهرة قرأت لك مقالة على مصر فى جريدة «لوبتى مارسبيه» وقد أعجبتنى كشيرا

« بودابست فی ۲۸ مارس سنة ۱۸۹۷

سيدتى المدرة المبجلة

لقد أصبت ألف مرة فيما كتبته الى مما هـو راسخ في فضي من أن الوطنية و-عدها قادرة على أن تكسح بتيارها الجارف كل ما تجده أمامها من المخاوف

أي ما اعتقدت في وقت ما غير ذلك وهو ما لا بدأن تكونى قد لاحظته في كل أعمالي . فأنى ما يئست أبدا من مستقبل وطنى ولا من النصر الذي سيكون خاتمة مسئلتنا . لا سيما أن الوطنيين المصريين متحدون الآن ولنا حزب سرى مخلص للغاية وهو على استعداد لتضحية ذاته في سبيل الوطن القدس

وأنى مع هذا العمل . معهذه الوطنيةالحادة . مع هذا

brûle tout et massacre tout; le devoir du malher reux propriétaire de la maison est de crier à la police et le crier à tout le monde.

Nous aussi, nous erions à tous et nous ne vouleus jamaisqu'un peuple libre de l'Europe ou d'ailleurs s'associe à l'Angleterre contre nous et travaille à notre perte.

Déjà j'ai tronvé qu'en Autriche on commence à comprendre qu'ils ont été trop longtemps les dupes des anglais et qu'ils doivent un peu s'occuper si leurs actes sont conformes à leurs intérêts.

Et, ici en Hongrie, quel beau spectacle de par iotisme 1 je ne croyais jamais voir dans ce pays une nation ussi patriote. Quant aux opinions des politiques hongr is sur la question d'Egypte, j'ai trouvé qu'ils ignorent com dèternent la situation actuelle de notre pays, ses malbeurs et ses aspirations, mais ils sont tout disposés à connaître la cérité, et c'est là mon devoir, à lá défendre et à forcer l'Autriche à ne pas être contre nous, si elle ne peut pas être pour nous.

Les sympathies que nons avons ici sont très grandes, et cela se comprend très facilement, la Hongrie est une nation très-jeune, vibrante de liberté et éprise de justice, elle ne pourra jamais admettre qu'en son nom Goluchowski permette

الزهد الى آخر ما تعهدينه فى مماهو أولواجب على لااشك اصلا فى أنه سيأتى يوم يسمع فيه ندائى اذ تتحق آمالى

ولعلك ترين أنى أجم حـول مسئلتنا من المواطف ما يصل اليه جهدى فأنى أشر الحقيقة فى كل مكان. وفى جميع البلاد أجعل اعداء المحتلين أكثر مما كانوا. فأن مركز بايشبه من جميع الوجوه مركز رجل فى داره لص يسرق ويحرق ما يجده فى طريقه ويذبح كل شىء. فواجب صاحب الدار التعس أن يصبح برجال الشرطة ويستغيث بكل انسان

فنحن كذلك نستغيث بالجميع . ولا نود ابداً ان تشترك أمة حرة من انم اوروبا او غيرها مع انكلتر اضدناو تعمل على خسارتنا

رأيت القوم فى النمسا قد ابتدأوا يدركون أن الانكليز كانوا يستنفلونهم زمناً طويلا. وانه يجب عليهم ان يعملوا ولو قليلامتى وافقت أعمالهم مصالحهم

وأماف المجر فما أجل منظر الوطنية الجميل فأنى ما كنت أَطَى أَني أرى أبدا في هذا البلد أمة وطنية الى هذا الحد l'assassinat de la nation Egyptienne au grand jour! Delendu Carthago!

Paris. le 14 Avril 1897.

Madame et hien-aimée Directrice.

Je viens d'arriver à Paris et m'empresse de vous écrire. Je désire vivement avoir l'honneur de vous revoir, après une si longue absence, et vous entretonir des choses de ma chère patrie et du grand mouvement patriotique actuel.

Paris, le 2 Mai 1897.

Madame et bien-aimée Directrice.

Une dépêche du Caire m'appelle, et m'invite à rentrer le plutôt possible, elle me signale en outre ce fait important que les Anglais poussent les Grecs habitant l'Egypte à se révolter contre les musulmans, et à créer par là des désordres qui profiteraient à l'occupation.

Obéissant toujours à mon patriotisme et à la voix de mon ame, j'ai décidé de rentrer mercredi prochain, c'est-à-dire que je quitterai Paris ce jour là au soir. أما آراء الساسة المجريين فى مسئلة مصر فقد وجدتهم بجهلون كل الجهل مركز بلادنا الحالى وآلامه وآماله ولكنهم جيماً على استمداد لمعرفة الحقيقة التى من واجبى الدفاع عنها حتى أقنع النمسا بألا تكون علينا ان لم تستطع العمل لنا

ال لنا من عواطف القوم هنا شيئا كثيراً وسبب ذلك واضح لان الامة المجرية في عنفوان شبابها متشبعة متشيعة للحرية . مولعة بالعدل . فهي لا ترضى أبدا أن يسمح جلوشوسكي (رئيس وزارتها اذ ذاك) باسمها أن تعدم الامة المصرية عمداً في رائعة النهار . . .

فلتسقط قرطاجنه!»

« باریس فی ۱۶ ابریل سنة ۱۸۹۷

سيدتى المديرة البجلة

قدمت الى باريس وسارعت الى مكاتبتك. لانى أود بكل تشوف أن أتشرف برؤيتك بعد هذا الغياب الطويل وأحادثك في شؤون وطنى العزيز والحركة الوطنية الكبيرة الحاضرة . . . . . .

Alexandrie, le 12 Juin 4897.

Madame et bien-aimée Directrice.

Les dépêches Havas ont dû vous donner une idée de cette grande manifestation nationale qui a cu lieu mardi dernier — je ne me serais jamais attendu à un acte aussi grand de la part de mes compatriotes — à peine les journaux avaientils annoncé que je devais prononcer un grand discours politique en arabe, que des députations de toutes les provinces vinrent pour prendre part à la manifestation. Plus de deux mille Egyptiens étaient là. Tous ont voté avec une joie bien légitime, l'ordre du jour proposé par moi à la fin du discours, condamnant l'occupation et demandant l'évacuation. Les Européens, même les Grecs, sont très contents de la manifestation et de l'ordre du jour.

Vous savez toujours mon point de vue à l'égard de la Turquie; je l'ai développé et beaucoup de Grecs de nos amis ont avoué avec nous que pour l'Egypte c'est une politique nationale que d'être avec la Turquie, puisque les Anglais occupent notre chère patrie.

Je ne doute pas que cette vitalité du peuple Egyptien, prouvée hautement, vous fasse plaisir, c'est pourquoi j'ai tenu à vous écrire ce mot, j'espère que vous daignerez « باریس فی ۲ مایو سنة ۱۸۹۷

سيدتى المديرة المبجلة

اشارة برقية من القاهرة تنادبني وتدعوني الى العودة على جناح السرعة وفيها مايشير الي هذه الملمة المهمة وهيأن الانكليز يحضون اليونانيين القاطنين في مصر على أن يثوروا على المسلمين وأن يوجدوا في ذلك قدلاقل يستفيد منها الاحتلال

طوعاً لوطنيتي وتلبية لصوت وجداني عزمت على العودة يوم الاربعاء المقبل أي اني أبرح باريس في غروبه »

« الاسكندرية في ١٢ يُونيه سنة ١٨٩٧

سيدتى المديرة المبجلة

لابد أن تكون تلغرافات هافاس قد أنبأتك بهدده المظاهرة الاهلية الكبرى التي كانت في يوم الثلاثاء الفائت والتي ماكنت أنتظر وقوعها من مواطني لعظيم جلالها دلك أنه لم تكد تعلن الجرائد عن الخطبة التي ألفيتها حتى جاءت الوفود من امحاء الاقاليم للاشتراك في المظاهرة التي

consacrer un article soit à la «Rovue», soit ailleurs, sur le patriotisme Egyptien.

Paris, le 14 Septembre 1897.

Madame et bien-aimée Directrice.

Si votre temps vous le permet, veuillez avoir la bonté de me donner une audience. Je compte partir à la fin du mois pour l'Egypte: un homme comme moi a toujours besoin de vos bons conseils et de vos paroles réconfortantes,

Paris, le 22 Septembre 1897.

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai eu l'honneur d'être reçu hier par M. Rochefort, nousavons causé près d'une heure et demie, il a été très aimable pour moi et ne m'a pas caché ses sympathies pour ma chère patrie, il a même écrit ce matin quelques mots en notre faveur.

Je vous remercie encore une fois de m'avoir présenté à Rochefort pour lequel j'ai une réelle admiration.

حضرها أكثر من ألني مصرى وقد وافقوا جميعا بكل سرور ـ وهم محقوز في هذه الموافقة ـ على ماعرضته عليهم آخيرا من عدم الرضا بالاحتلال وطلب الجلاء وأن الأوروبيين حتى اليونانيين لمرتاحون الى تلك المظاهرة وهذا القرار

انك تعلمين خطق نحو تركيا وما اراه واجبا نحوهافقد أفصحت عن ذلك فى خطبق وقد اعترف كثير من أصدقائنا اليونانيين بأنهمن السياسة الاهلية لمصر ان نكون مع تركيا عا ان الانكامز محتلون وطننا العزيز

وانى لاأرتاب فى أن حياة الامة المصرية النضرة التي تجلت للميان ستملؤك حبررا ولذلك كتبت اليك هذه الكلمة وأنا أؤمل أن تنفضلي بأفراد مقالة فى المجلة أو فى غيرها للوطنية المصرية . . . . »

« باریس فی ۱۶ سبتمبر سنة ۱۸۹۷

سيدتى . . . .

اذا سمح لك وقتك أرجو منك أن تضربى لى موعدا للمقابلة لانى مزمع السفر الى مصر فى نهاية الشهر.

Le Caire, le 24Décembre 4899 (4)

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai eu l'honneur et le plaisir de recevoir votre aimable lettre qui m'a été envoyée par M. Sénéchal, j'ai répondu à ses questions avec la plus grande franchise.

Votre aimable lettre m'a réveillé de mon sommeil, je suis resté en effet longtemps sans vous donner de mes nouvelles, contrairement à mes devoirs envers vous et à mon affection filiale pour celle qui a été pour moi une vraie protectrice. Enfin, je viens aujourd'hui faire appel à votre haute bienveillance pour me pardonner

La situation politique reste en Egypte la même; le gouvernement Khédivial est un gouvernement coupable, oublieux de ses devoirs, mais si le geuvernement est oublieux, la nation commence à prendre connaissance d'elle-même, les écoles nationales ouvertes l'annnée dernière ont eu un grand succès — mon école contient aujourd'hui 265 élèves — ils sont tous égyptiens pur sang et très intelligents, nous les élevons dans les sentiments les plus patriotiques, j'espère faire d'eux de grands patriotes.

Lundi dernier, j'ai prononce un grand discours patrioti-

⁽i) Les lettres de 1898 sont rares et sans intéret, une fièvre typhoïde m'avait, durant de longs mois, empérhée de correspondre avec Moustafa Kamel.

L'Ecole Monstafa Kamel

وأن امرأ مثلى انى حاجة على الدوام الى نصائحك النفيسة وكلماتك المشجعة .... »

« باریس فی ۲۲ سبتمبر سنة ۱۸۹۷

سيدتى المديرة المبجلة

تشرفت أمس بلقاء مسيورشفور والتحادث معه نحو ساعة ونصفا. وقد أحسن لقائى وما أخنى عنى عواطفه نحو وطنى العزيز وكتب اليوم بعض كلمات فى مصلحتنا

أشكرلك مرة أخرى على تقديمي لمسيورشفور الذي أعجنت به امحابا عظما ...

(١) القاهرة في ٢٤ ديسمبر سنة ١٨٩٩

سيدتى المديرة البجلة

تشرفت وسررت بورود كتابك الكريم الذي بعثت يه الى بواسطة مسيوسنيشال وقدأ جبته على أسئلته بكل صراحة. ولقد أيقظني خطابك هـذا من سباني بعد أن مكثت زمنا

 ⁽١) خطابات سنة ١٨٩١ نادرة وبلا فائدة وقد احرمتنى
 الحليم انتيفودية التي لازمتنى طويلا مكائبة مصطفى كامل

que, il m'est impossible de vous décrire l'impression produite sur le peuple et le nombre extraordinaire des personnes qui ont assisté — il y avait au moins 4000 personnes — l'effet a été tellement grand que les organes du gouvernement ont dù, pour calmer l'opinion public et ne pas l'exciter, faire mon éloge? éloge bien étonnant de la part d'un gouvernement que j'attaque de toutes mes forces!

Pour les Boërs, la nation Egyptienne a de grandes sympathies, on attend fièvreusement les nouvelles, le départ de Kitchner a été applaudi ici, tous les hommes sensés considérent l'Angleterre comme tombée dans un grand abûne. Quand nous voyons l'Angleterre obligée de faire appel à un homme aussi médiocre que Kitchner, nous ne pouvons douter un instant qu'elle soit en danger. Car Kitchner est connu parmi les officiers égyptiens et plusieurs d'entr'eux m'ont affirmé qu'il n'a aucun mérite dans la conquête du Soudan et qu'il a plus de chance que de mérite. De plus il manque de prudence. Comme j'ai eu l'honneur de vous le dire, je compte faire paraître dans dix jours, un grand journal quotidien (en arabe) pour mieux servir mes idées, et faire réaliser mes vœux — il aura pour nom Al Lewa l'Etendard — je vous prie de vouloir bien m'envoyer un

Moustafa Kamel — à l'âge de 25 ans -عير مصطلى كامل كرد-﴿ في الخامسة والمشرين من عمره ﴾

طويلاً لم أنبتك بأخبارى مع ماتفرضه على واجبات العطف البنوى نحوك أنت التي ظللتني بجناحيك. ولذلك جئت اليوم آمل من رعايتك السامية أن تصفحي عني

لا تزال الحالة السياسية في مصركما هي والحكومة المصرية آئمة لاهية عن واجباتها. واذا كانت الحكومة مهملة فأن الأمة قد ابتدأت تعلم نفسها بنفسها. فأن المدارس الأهلية التي أنشئت في العام الماضي قد نجحت نجاحاً عظيماً وفي مدرستي اليوم ٢٠٥ تلميذاً كلهم من سلالة مصرية وعلى أتم الدكاء. وأنا نبث فيهم الشعور الوطني بأكل معانيه. وأملي أن أكون منهم وطنيين عظاء

ألقيت خطاباً وطنياً في يوم الأثنين الماضي وليس في المكاني أن أصف لك التأثير الذي أحدثه في الأمة . أما عدد الذين حضروا نقد كان فوق العادة . اذ هو يقدر بأربعة الذين حضروا نقد كان فوق العادة . اذ هو يقدر بأربعة الاف نسمة على الأقل. وقد كان تأثير الخطاب شديداً الى حدأن جرائد الحكومة رأت وجوب توجيه الثاء الى حتى تهدئ الرأى العام ولا ته يجه . وعجب هذا الثناء المدهش

article, comme le saint d'une grande amie au drapeau du patriotisme égyptien. Vous parlerez alors de la nation égyptienne et vous lui donnerez les conseils du sain patriotisme. Ca aura le meilleur effet.

P.S. — Je vous serai obligé de m'indiquer les ouvrages concernant l'histoire patriotique et les auecdotes patriotiques de tous les pays. Pour enseigner le patriotisme au peuple, il me fant de grands exemples.

Le Caire, le 28 Décembre 1899.

Vadame et bien-aimée Directrice.

Je travaille beaucoup maintenant. Mon journal Al Leuca sera, j'espère, le premier journal en Orient. Je voudrais qu'il devint en même temps un organe du patriotisme égyptien et l'intermédiaire entre le monde européen et le monde égyptien. C'est pourquoi je vous prie de nous écrire de temps en temps des conseils patriotiques tirés des évènements de vos jours et de l'Histoire; de prier tous vos amis de considérer mon journal comme leur organe en pays musulman et d'y écrire.

Tous les Egyptiens sont enchantés de mon idée de

J.H. B. H.

وه و ساودان العار ره شرساشد e walley a ve المحاصر واروا الكارافروي

رحمة وثلاثون مركاق الماوء (الأرشل المرعة إلا لم حصرية الاشترك مندماً

سوي الراء عوالاللاب يدا أمروشق الاعلار والصعفة أتله والما 9 دوش ور الرابه مردد و ۱۸ م اد اد سکور سرم

(ديد ۾ مين علاد ترو ديان النجاسة ١٣٩٧)

لساميًا ۾ رسيل کان ڪ ه (1900 wit T)

سل مروه إشريعة سيارح فيعي مره ١٣١) وراهمة بالساجي (1717 - 45 (1)

وإراسا وكوراد المليين والاد مرهاست

مخ إلالواء - والمالم بجب لا يكول ماسه أو ما و

Complete 1

4 مال المراده تكو ورة

القرة شراء المصرر

119-1 3000 La Chipman

الماديه لاترى لمها تسأس اللا ؛ المهوج الدنج المنيئة المام الصلمي وا البعد أبيل عدرال الاقتاب المساولال أوقال من من الإنباق " بدأية آلاستالال اللواسكار مه و يلادهامد مقاسرام حاوق كل المساحد ميما كان مسيراً أو مسيعاً م الأحج ولو طاسب تمسيدا عن سيباً أمال مآتهن أهددا الفراز والفوطار والتوم والحسد والجرأن وإوس ومصو ال مای مله حدث آسیاب مجیسه کلیا ی

إيالله لاب راء المدادسامية طيحه م يستعمد و كرد ولا والربيد أ فالمسال عن ألب المستاد . . احوام [المرابية وال مي بسه حيرا ورا والد محالمه السياسة الأور، ية لمادئ يتال كواند و هديد شديد ميريد إ واساعي في الور والمدور وعي مرام داراً النفل والأسالية بتأن المسن ومنوح فوه أوارت أوامد الأعذوب مكومات ناره ملائث الدولة السياسة مع أورونا في الاسلام وهو عرام إل مرام والمه الساد هلا المم عماره اوري واسملال بالأحبى والمسال واي درسه مبد كولك تج العلاف برمصر وركيا للى الرطن الكسار وهو سيمية الأكالص كالب الوادة الكدو الأسلامكا أسد كمهادة المسكومات الأسه سه سنيا وهي جرفه الإزام الراسان الانياب ومرما أهدت أثم الاسائع م نصل بالراء الرسم والبرسك والمازال المولدي عيه مربره المعارواعيال ودسره لمسر أم مياع أروسي الشرق لهاي أنبي لأدل الأسية واحداً مروى كريد عي الاستعار والمتاثر التارجين مرودات والمراشران

راكل متسوع عسائها وبالمعا زاويع أو معالما له النوية الداله السائيل مردالات وشريسرا كروانط فيسلس الخرد اللاع شدريه ئىسىر بەدە ئائىداك للەلمىئو الواك. وأعظم سة للسرقيد وقد أأدم ساءه ألحد من حرى في الروظائمين وليسل البيل والانحاد بالر أرنييل وسمد فع عدا ل الاند وعتما أل ماشاه م أنس أأقسر والتمدم من أوان فنا سلها وإعماما الايم وامط التسوب وسف داراكه صادنا وحسيا ميترا وبدراكول الرحن (الكورهوس) تناهي وسالتير وفيحد [الدافة لاند ماسوم من العرد الماهم، سعى أسكه وبعش مانات من لم عيا

· والدُكار الترز التاسع هدر فرزُ . أشاه أسردة إلى السار الا كلوم المقر والساده على الأثم الأوروية وقر ال الدكور (ليمس) عند الترميال ق الشعاء وهياء في الأثم الأسلامية منتدية ال أسرال ومال الالما أن المدائل ومثارم الأماس وهسل إرواء ما والكسام وأثر أدوة المنسجة الله فل التحالي واسرام بتأون أ أوووة مأل للوشيّر والكامة وورجارجية من و عالمه ودعد و بدت لا يُر أعوانه إربدالاساليما يسبق في على أدام العامد في هناوجة ومداور الانجاب عمر مدائل لانه للطامون أعامنا الشعاعل بين الكافرا والراسيطي

اللاد الأسلامة أربدا عواء (راد رائيها وتحل كل الصابي والم وطب ولدار الطالعية عشرهه عبار أوروا وامركه آنسا أوالعود والسلطان بالاده العلم الملال وتحمل سوة في أمؤه أ مصل عبداته (أأب الرطبة) بأن يه في ومتودى كم كالمرال ففاللواداتي صمر توطيه لي من شأبه من الروم عل فريم الرطن وعدم وعارة ، وقما إعراب الدهر، و هوس أبياء اوطن " كاب مصر المتميض ألى . يا لا لمحاد أومر فتك مشركل. فيه الدائده الزام والدولة. ولا يعم ماكن ساما أثراد وحسن اعتبار موصوعات الخراهم والمباد ٥ واما ويدل من مصرف الكف أ مطيره في ماديا وعلم عن مراكاريم

> والدارا م مريال الراحة كذا المرجد مادة وتسر وزد الأتمأد والأملل مرأ والمتا تعمينيتين وصا روح سمعه وبيب در در بالزوائية والراهمائلية به بالأستاني بمقميا راسم والسا وأزوارها أمين ترستونك ووعة التبتره والساب أحلاله طولانا الباديران استعاب الداري والمحاركان ميار مصار عمله بديمة إلبرطن أردامه الحمد ساتها إ المحالمة والانه ماكمه وطالمات لاسلام والسادس : جسلت أو لاسه والدله - واحتف النسائم أوان عام لصر في الأرسالات مرزها والمرجانين جموب السكيرياس الني

عثال اله سيع المي ورمضناق غرز اللبلي وسده دره ويهادر مية ١٠٠٠٠ (J-15 Beer)

كالرالأسر قبل الدارالاسر الدرر المدماب، سيا محاكير ومعاسد روحها الرواليين العامدال البركاسية

والثانرا الالومع لوائعنا وأسب بالحول يوم توص تار أأو وعهم على | المستة الأور ومدور المفاد الله أسره لواء إلى وأمه ما الكرم الدا الواسب عراجوه والشافروا ولنها فماكمة الصربان صبى بقوموا

> " الماسطة الحرجة في معمة الوطن والاسلام أشرف السال وأصبا خطة المكافرالاستعارا لمكافل الانبياء سكاء

> اما أبن والكهدن سمح ورم أهتا مسه تُص سوارةً و طعر النام) عنم هه ال عاروة في الرسائد السباسيا

ر و مَا كان عواد ي كُلُّ تعالِمُوا هو ﴿ وَإِنَّهُ وَاعْلَى الْهِنَّةُ لُوطَنَّ وَإِلَّا مِعْلِيلِينَ إشاء الرطن وتوطيمة وتشل أسبى الملدت الراءرها العاشاء والخدسم المدائب الانسانية ميث برى أو سال بيه أكل معد بيسادق أن مسدًا المع سوه الأمه والوجلل والتقييدة عديد وكار بثالمه أوسكون الدلك في الجراء أعسل مواه صد النام بمنه الله. مازل وأناء، في أ إورابوالاسلام عشر عه ال للكلسان السام السارة الشاه ، العن أحراد اوروبا على الاسلام والمسلم وكل القدان كإنسامنا وإصابيا إشائل أالماء الاقتلاف ومطل بالدواعاتي رطانه الرسام العمل الماصر الله أرد الناولا علد الإماض الراعاد والأب

حداك جبل لأقطاع وبينازد وسالاه عيء مشر الرسال واداماته أداعد عندان أراعدي الراعدسان

Box on the more years الرافيط هويه فيطس والأموال والم لأمرزمه وسارأتا بشياه منصد مه يأس الدو أبيهمول ساعية

وم مالته بازی میدی وم اراد واوطره وحداله الأمه للصربة وسياه المعاقر الأسلامة وماوعدته مي اسدع والمصدوكال احمل وماعسه سأسال المده مصر المرمرة سؤق أواطياه عربدة ا فالأنار أاموى كيلودي ما العامدي الراهميمياً التي توطأراتصادون ... ووجه لتعالم روسان مفرده الأمران اللاجدة يسترهيا ديروه يا التي أ واستصلط فسأد الما الصاوالدك فأخرونص هازز مه ايراً له هدى لياس و بياسا هي الدي

Première page paraissant du Jonrnal Al-Lewa

﴿ أُولَ صِحيفة ظهرت في عالم الصحافة من جريدة اللواء ﴾

من قبل حكومة أطعن عليها بكل قواى!!

الأمة المصرية تعطف عطفاً كبيراً على البوير وتنتظر الأنباء بتلهف. وقد صفق هنا لرحيل كتشنر واعتبر أهل الرأى السديد أن انكاتراكأنها قد سقطت في هاوية لأننا عند ما نراها مضطرة الى استدعاء رجل متوسط ككشنر نجزم جزمابانا أنهافي خطر. لأن كتشنر معروف بين الضباط المصريين وقد أكدلى الكثيرون منهم أن الفضل في فتح السودان لا يرجع اليه وأن حظه أكثر من أهليته . وعدا خلك فانه ينقصه التدبر . وعلى كل حال فأن المتوقع في الدوائر المسكرية هزيمته

قد عزمت كما تشرفت بانبأتك من قبل - على اصدار جريدة كبرى يومية عربية لأستمين بها على خدمة أفكارى وأحقق بها رغائبي . وسيكون اسمها « اللواء » . ولذلك أرجو منك أن تتفضلى بأرسال مقالة كتحية منك انت الصديقة الجليلة للواء الوطنية المصرية وفيها تتكلمين عن الأمة المصرية وتزفين اليها نصائح الوطنية الصحيحة فأن ذلك

faire un journal vraiement national et patriote.

Cet hiver, je ne peux pas quilter le Caire, mais si vous privez mon pays de votre visite l'hiver, prochain, je compte que vous viendrez l'autre hiver, et s'il plait à Dieu, je sera à vos ordres et à votre service.

Je vous prie, Madame et bien aimée Directrice, de me permettre de déposer à vos pieds mes respects les plus profonds et mon éternelle gratitude.

Le Caire, 26 Mai 4900

Madame et bien-aimée Directrice.

Si depuis quelque temps je n'ai pas en l'houneur de vous cerire, re n'est pas que j'oublie mon devoir envers vous, non, mille fois non! : mais j'étais très occupé avec mon journal « Al-Lewa » qui a admirablement réussi et est devenu en quatre mois le plus influent journal de l'Islam. Maintenant que je suis tranquille de son coté, j'ai décidé de partir pour Paris le 15 Juin pour y être le 21. Je serai très heureux de savoir si vous y serez à ce moment, car je brûle de vous voir. Nous avons tant et tant de choses à vous dire!

J'espère donc recevoir un mot de vous avant mon départ du Caire.

يؤثر كبثيراً

(ملاحظة) انى أثنى عليك كثيراً اذا تفضلت بأرشادى الى المؤلفات الخاصة بالتاريخ الوطنى والقصص الوطنية عرب كل البلاد لألقن الشعب اياها فأنه يلزمنى ضرب الأمثال .... »

« القاهرة في ٢٨ ديسمبر سنة ١٨٠٩

سيدتى المديرة البجلة

أنى أعمل الآن كثيراً وأملى أن يصير اللواء أول جريدة في الشرق . فأنى أريد له أن يكون في وقت واحد عاملاً للوطنية المصرية وواسطة بين العالم الأوروبي والعالم المصرى. ولهذا رجوت منك أن تكتبي لنا بين آن وآن مواعظ وطنية مما جرى في أيامك أو في سطور التاريخ وأن تسألي كل أصدقائك أن يعتبروا جريدتي جريدتهم في بلد اسلامي وأن براسلوها

أن المصريين جيعًا مرتاحون لقيامي بأصدار جريدة أهلية الصغة وطنية المشرب

Hotel Casino San-Stefano (Ramleh)

2 Juin 1900

Madame et hien-aimée Directrice,

Ce soir, je prononcerai à Alexandrie un grand discours politique et dans une semaine je prendrai le bateau pour la France. Je vous envoie ci-joint un article qui vous donne une idée de mon sentiment ainsi que du sentiment national sur le voyage du Khédive à Londres qui nous est si douloureux — Tont cela hélas! c'est la conséquense de Fachoda!

* *

Trieste, le 21 Juin 1900

Madame et bien-aimée Directrice.

Nous venons d'arriver à Trieste et nous sommes en quarantaine On prétend qu'il y a la peste à Alexandrie. J'ai en le bonheur de lire ici à bord, votre admirable livre: « la Patrie Hongroise»; comme j'étais ému en la lisant! je vous remercie mille fois des bons moments que j'ai passés en lisant votre livre! la Hongrie! Combien je l'aime aussi! Me sera-t-il permis de lire un jour un livre de votre plume sur : « la Patrie Egyptienne » je l'espère bien! Déjà vous l'avez promis, et chose promise, chose due! Je ne trouve pas de

ايس فى وسمى أن أبرح القاهرة هـذا الشتاء واذا المتسعى بزيارة مصر فى الشتاء المفيل. نأنى أؤمل أن تأتى اليها فى الشتاء الذى يليه وسأكون لك بمشيئة الله مطواعاً قامًـاً بالواجب

وفى الختام أرجو منك أيتها السيدة المديرة المبجلة أن تسمحى لى بتقديم عظيم احترامى وشكرى الأبدى ... » « القاهرة فى ٢٦ مايو سنة ١٩٠٠

سيدتى المديرة المبجلة

انى اذا لم أتشرف بالكتابة اليك من زمن فليس ذلك لأنى نسيت واجبى نحوك . كلا وألف مرة كلا . وانما لأنى كنت مشتغلاً جداً باللواء الذى نجح نجاحاً فائمةً وصار بعد أربعة أشهر أكثر الجرائد تأثيراً فى العالم الأسلامى . وبما أنى الآن مرتاح من جهته فقد عزمت على السفر الى باريس فى ١٥ يونيه لأصل اليها فى ٢١ منه . وأكون سعيداً اذا علمت أنك بها فى هذا الوقت لأنى ملهب شوقا الى رؤيتك علمت أنك بها فى هذا الوقت لأنى ملهب شوقا الى رؤيتك ولان عندى الكثير من الشؤون التى أريد أن أقولها لك

mots pour vous exprimer mon indignation contre l'Europe, la civilisation, l'humanité pour l'abandon des braves et pauvres Boèrs! Quel déshonneur et quelle leçon pour nous qui comptions tant sur l'Europe!

Que pensez-vons du voyage du Khédive en Angleterre? je sais que vons éles curiense de connaître mon opinion à moi! je ne vons cache pas que ce voayge m'attriste beaucoup; malgré les affirmations que le Khédive a données à tous ses amis, je me suis élevé contre ce voyage. Mais, pauvre Khédive, Fachoda l'aprofondément désespéré, et avec l'attitude de l'Europe dans l'affaire du Transval, qui pourrait conseiller au Khédive de résister séricusement à l'Angleterre! comme l'Alfemagne est pour beaucoup dans nos malheurs et dans la triste situation faite aux hommes de Krüger!

Je pars directement pour Budapest que j'adore de toute mon âme: je ne serai à Paris que vers le 25 Juillet prochain. Groyez-moi toujours, madame et bien-aimée Directrlee, votre ami le plus dévoué et votre protégé le plus reconnaissant. وأملى أن تردمنك كلة قبل براحى القاهرة ... » « فندق كازينو سانستفانو (رمل) فن ٢٠٠ ونيه سنة ١٩٠٠

في ۲ يونيه سنه ۱۹۰۰

سيدتى المديرة المبجلة

سألق في هذا المساء خطاباً سياسياً وبعد أسبوع أسافر الى فرنسا وأبعث اليك مع هذا بمقالة تفصح لك عن شعورى. والشعور الأهلى نحو سياحة الخديو في لوندرة تلك السياحة التي المتناكثيراً. وماذلك. واأسفاه الا نتيجة فشودة ا...»

« تریستا فی ۲۱ یونیه سنة ۱۹۰۰.

سيدتى المديرة المبجلة

وصلنا الى تريستا وحجر علينا لأنهم يزعمون أن الطاعون في الاسكندرية ـ لقد حظيت عالمة كتابك النفيس «الوطن الحجرى» على ظهر الباخرة وشد ماحرك أشجاني عند ماقرأته! فأثنى عليك ألف مرة جزاء اللحظات التي كانت سعيدة بأن قضيتها في قراءة كتابك هذا! ماأحب بلاد الحبر الى! وهل يسمح لى الزمان بأن اقرأ يوما ما مؤلفاً من

Budapest, le 28 Juin 1900

Madame et bien-aimée Directrice,

Je suis heureux de savoir que vous êtes en parfaite santé: c'est pour moi la chose la plus précieuse en France! et, venillez croire que si je vais maintenant à Paris chaque-année, c'est pour vous voir, vous, la seule personne qui représentez à mes yeux l'ancienne France, la France de la bravoure et de l'héroïsme! La politique curopéenne me fait détester de toute mon âme la civilisation moderne, mais la politique française me renverse et me rend stapéfait devant la contradition étonnante de votre histoire! quoi ? la France a déjà oublié Fachoda! Pas un acte politique du gouvernement français ne me fait éspérar en lui!

Vous me parliez dans votre lettre de Marchand. Comme il doit souffrir profondément de la politique française. Que dit-il des Boërs?

Je crois, pour ma part, que l'Europe aura en Chine des conflits tels qu'elle regrettera amèrement, et trop tard, d'avoir suivi l'Allemagne dans sa politique d'Extrème-Orient. Cette maladie dont l'Europe est atteinte de vouloir tout dominer dans le monde, lui sera fatale! On nous parle maintenant

قلمك على « الوطن المصرى »! هذا ما أؤمله يقيناً! الك سبقت فوعدت بذلك. وما وعد مه واجب الأنجاز! أني لا أجد كليات تسع أعرابي لك عن استيائي من أوروبا والمدنية والأ نسيانية التي قضت بهجز البو سرالبواسل البائسين! أى عار وأى درس لنا نحن الذين طالما كنا نعتمد على أوروبا ا ماذا ترين في سياحة الخديو في انكلترا؟ أني أعلم أنك مشغوفة بالاطلاع على رأيي الخصوصي؛ فلا أخفي عليكُ أن هــذه السياحة هاجتني . وماأسوأ حظ الخدى فقد أيأسته فشوده وكذلك خطة أوروبا في الترنسفال التي كان في استطاعها أن ترشده الى مقاومة انكلترا بكل ثبات . كما أن المانيا جرت شوطا بعيداً في آلامنا وفي ما آل اليه حال رجال كروجر السي البخت أسافر مباشرة الى يودابست التي أعشقها بكل جوارحي وسأكون بباريس في الخامس والعشرين من شهر يوليه المقبل. هذا واعتقدي على الدوام ياسيدتني أنني صديقك الوفي المستظل بكنفك والمعترف بالجميل....»

du concert Européen en Chine et de l'étroite union des puissances européennes, quelle honte l'est-ce que ce concert et cette union n'auraient pas du avoir fieu dans la question du Transvaal? Quel honneur pour l'Europe d'être unie et conragense devant la Chine et divisée et peureuse devant l'Angleterre! la Chine a-t-elle uni à la paix des peuples autant que la Grande Bretague?

Enfin, nous ayons eu notre part des malheurs de l'humanité et nous travaillons à la renaissance nationale en attendant l'heure de la délivrance et de la liberté.

Je pars ce soir pour le Bosphore où je resterai deux semaines: j'irai immédiatement à Paris où j'espère être le 20 Juillet.

* *

Le Caire, le 27 Septembre 1900

Madame et hien-aimée Directrice.

Je compte partir pour Paris le 12 Octobre et y rester trois semaines: j'ai mille choses à vous dire.

Mon journal et mon école marchent à merveille. Dans trois jours, nous avons à l'Ecole les distributions des prix. J'ai plus que jamais l'espoir que notre pars sera un jour ce « بودابست فی ۲۸ یونیه سنة ۱۹۰۰

سيدتى المدرة المبحلة

أنى سميد اذ علمت أنك ق صحة جيدة فأنها أنفس مالى في فرنسا. واعتقدى أنى اذا ذهبت كل عام الى باريس ُفلاً راك أنت الوحيدة التي تمثلين أمام عيني فرنسا القدعة . فرنسا الهمة والأقدام! ان السياسة الأوروبية تبغض الى بكنل جوارحي المدنية الحديثة ولكن السياسة الفرنسية تعكس أمرى وتجعلني ذاهلا أمام التناقض الغريب المسطور ف تاريخها: عجبا؛ أنسيت نرنسا نشوده؛ ان سياسة الحكومة الفرنسية لم تعمل عملا واحداً بجعلني آملا فيها! الك كنت تذكرين لى «مرشان» في خطابك فلا بدأنه يتألم الآن أشد ِ الأَلْمُ مِن السياسة الفرنسية . وماذاعسي أن يقول عن البوير؟ ان اعتقادي الخصوصي أنه سينصب لأ وروبا في الصين أشراكا تندم عليها بكل تحسر. فقد جارت المانيا في سياستها بالشرق الأقصى . وهذا المرض الذي ابتليت به أوروبا وهو رَجْبُهُمْ أَقُى امتلاك كُلُّ شيَّ في الوجود سيعود عليها بالوبال!

qu'il a été autrefois: le pays de la lumière et de la gloire éternelle!

Les mots me manquent pour exprimer la grande joie que je resseus à l'idée de vous voir prochainement.

Daignez me permettre de vous présenter mes hommages de respert et de profond dévouement.

Le Caire, le 1 Juin 1901

Madame et bien-aimée Directrice.

Depuis une éternité vous ne m'avez pas donné de ves nouvelles. Je crois que la Grèce vous a tellement séduite que je n'ai plus de place dans votre cœur si tendre pour les patriotes. Néanmoins je lisais dans les journaux avec un vif intéret les détails de votre voyage en Grèce et j'en ai parlé moi-même dans mon journal. Je m'attendais à recevoir un de ces beaux jours une dépêche de vous me disant que vous preniez le bateau pour Alexandrie. Mais il paraît que l'approche de l'été vous a éleignée de notre chère patrie.

Puis-je avoir la consolation que c'est une partie remise à l'hiver prochain et que j'aurai bientôt l'affirmation de cet espoir par une lettre de vous? وأن الانباء تحدثنا اليوم بالاتحاد الأوروبي في الصين والارتباط الوثيق بين القوى الأوروبية. فياله من عار! أفا كان ينبغي أن يكون هذا الاتحاد وهذه الرابطة في مسئلة الترنسفال؛ فأين شرف أوروبا من اتحادها وشهامتها أمام الصين وانقسامها ووجلها أمام انكلترا؛ وهل أضرت الصين بالسلم بين الأثم كما أضرت به انكلترا؛ وأخيراً فقد نلنا قسطنا من مصايب الأنسانية وما زلنا عاملين للهضة الوطنية منظرين ساعة الخلاص والحربة ا

أسافرهذا المساء الى البوسفور لأقيم على ضفافه اسبوعين ومنه أقصدتوا باريس مؤملا أن أكون فيها حوالى العشرين من شهر بوليه .... »

« القاهرة في ٢٧ سيتمبر سنة ١٩٠٠

سيدتى المديرة المبجلة

 Je ne sais au juste la date de mon départ pour l'Europe : mais surement je partirai pour Paris et il me sera trés doux de vous voir après deux ans et d'entendre votre parole si encourageante pour une âme aussi enthousiaste que la mienne!

Le Caire, le 21 Juin 1901

Madame et bien-aimée Directrice.

Le Khedive part dans dix jours pour Divonne, pas pour Londres! les Anglais espéraient qu'il irait présenter ses respects au roi E. Mais je crois qu'il a vu combien deux voyages successifs à Londres lui font du tort; il est et sera toujours patriote. Ne croyez pas ce qu'on pent dire contre lui, il est peu fougueux, c'est vrai; mais sincèrement par-lant pent-il l'être après Fachoda?....

Paris, le 17 Août 1901

Madame et bien-aimée Directrice.

Que dois-je vousécrire pour vous remercier de votre bienveillance envers moi? je suis vraiment l'homme le plus heureux du monde, puisque vous vous dérangez tant pour moi. سائرتان على أحسن حال . وبعد ثلاثة أيام سنوزع الجوائز في المدرسة. وأن أملى اليوم في أن وطننا سيعود يوما ماسيرته الأولى مهبط النور والمجد الأبدى لأوثق مماكان من قبل يقف قلمي عند ما أريد الأفصاح لك عن فرحى العظيم بلقائك قريبا . . هذا وتفضلي بقبول مزيد احترامي وفائق اخلاصي . . . »

« القاهرة في أو يونيه سنة ١٩٠١

سيدتى المديرة المبجلة

لم أظفر من زمن مديد بشيء من أنبائك . وفي ظنى أن بلاد اليونان قد فتنتك الى درجة لم يبق معها مكان لى في قلبك الرحيم بالوطنيين . ومع ذلك فأنى كنت أقرأ في الجرائد بارتياح عظيم تفاصيل سياحتك فيها و تكامت عنها في جريدتي وكنت في انتظار أن أتناول في يوم من هذه الأيام تلغرافا من قبلك ينبثني بقدومك الى الاسكندرية ولكن قرب الصيف على مايظهر أبعدك عن وطننا العزيز . فهل من تسلية بأن يكون هذا في الشتاء المقبل وأن يصل الى "

Le Caire, le 27 Mai 1:02

Madame et bien-aimée Directrice.

Comment pourrai-je compter sur votre indulgence après un si long silence? vou m'avez écrit que je devais être mort pour m'excuser! En bien non, j'ai une autre excuse qui sera certainement acceptée par vous qui êtes la meil-leure des mères, ma chère mère a été malade tout cet hiver d'une maladiede cœur qui m'a fait trembler pendant quatre mois, elle se porte heureusement bien maintenant, mais que d'angoisses j'ai eues!

Vous comprenez donc que si j'ai beaucoup pensé à vous ; je n'ai pas eu la force de vous écrire. Mon journal a été privé de mes articles pendant longtemps aussi.

Excusez-moi donc et veuillez me pardonner.

Les affaires politiques sont toujours les mêmes, sauf quelques incidents où les Anglais ont montré une fois de plus leurs visées égoïstes, mais le sentiment national se développe d'une façon étonnante.

Mercredi dernier, nous avons fêté, dans toute l'Egypte, e centenaire arabe de l'élection par le peuple égyption, du grand Mohammad Ali; fondateur de la dynastie, comme vice-roi d'Egypte; j'ai prononcé à Alexandrie, devant plus de

تأ كيد هـ ده المنية قريبا بخطاب منك ؟ الى لم أعرف على وجه النحقيق تاريخ سقرى الى أوروبا. ولكنى بكل تأكيد سأسافر الى باريس ومحلولي أن أراك معد غياب طال سنين لأسمع كلتك الشجعة موجهة الى نفس متحمسة كنفسي ....»

« القاهرة في ٢١ نونيه سنة ١٩٠١

سيدتى المديرة المحلة

يسافر الخديو بعد عشرة أيام الى ديفون لا الى لندره : وكان الانكامز يؤملون سفره البها انقديم واجب الاحترام للملك . ولكن يفل على ضي أنه رأى كيف كان عليه تأثير سياحتين متواليتين الى لوندره! على أنه لا نوال ولن نوال. وطنيا ذلا تعتقدي فيايتقولونه عنه . نيم أن عنده بعض الاندفاع ولكن هل يمكنه أن يستسلم لحماسته بعد حادثة

« باریس فی ۱۷ اغسطس سنة ۱۹۰۱

سيدتى المدىرة المبحلة

ماذا بجب أن أكتب اليك لاشكر لك رعايتك أياى؟

3.000 personnes, un grand discours politique sur l'œuvre de-Mohammad Ali; la haine de l'Angleterre contre lui, l'occupation a ctuelle et les devoirs des légyptiens envers leur pays. Le succès a été inouï et l'effet très grand. Je suis en train detraduire ce discours, je vous l'enverrai, aussitôt publié en français.

En attendant le plaisir de recevoir quelques mots de pardon je dépose à vos pieds mes hommages les plus respectueux...

Vienne, le 11 Juillet 902

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai eu le grand plaisir de recevoir votre très aimablelettre et nous partons d'ici pour Genève où je compte rester deux semaines. J'irai à Paris quand vous voudrez, car ce n'est pas cette ville qui m'attire, mais vous.

Si vous voulez j'irai à Paris au commencement d'Août et partirai avec vous pour voir cette gloire de la France : Pierre-Loti. أَنَى فِي الحقيقة أسعد العالمين بما أنك تجهدين نفسك كثيرا لأجلى »

« القاهرة في ۲۷ مايو سنة ۱۹۰۲

سيدتى المديرة المجلة

بأى حال أقدرأن أعتمد على صفحك ممد هذاالسكوت الطويل؟ انك كتت الى بأنه كان سنني لي أن أ كون قد مت لتغفري ذنبي ! ولكن لاج ها هو ذاسب آخر لا بدأن تقبليه أنت المعدودة من خير الأمهات. والدتي العزيزة كانت مريضة طول هذا الشتاء مرضا في القلب وهوما أقلقني أربعة أشير . والآن صحتها والحمد لله جيدة بعد أن لقيت أشد الكرب:من ذلك تدركين أني إذا كنت قد فكرت فيك كثيرا فانه ماكان في وسمى أن اكتب اليك حتى أن جريدتي كذلك حرمت رسائلي زمنا طويلا. فأقبل عذري اذاً وتفضل بالصفح عني لا تزال الاحوال السياسية كما هي ما عدا بعض حوادثأظهر فها الانكليز فوق ماأظهروا سابقامن مراميهم الأنانية ولكن الشعور الوطني ينشر بحالة مدهشة. وُقداحتفينا

Genève, le 11 Août 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai reça hier aprés mon retour de Divonne votre très aimable lettre. Je suis vraiment bien heureux que votre illustre poête et écrivain soit dans de bonnes dispositions pour me recevoir.

Je partirai d'ici, demain soir pour rester à Paris quatre jours, préférant vous laisser tout le temps nécessaire pour faire votre *Parole française*; je prendrai dimanche prochain le sud-express pour Hendaye; lundi 18 après-midi je pourrai me rendre chez M. Pierre Loti pour lui faire ma première visite.

Il mescrait facile de rester avec vous une semaine, car je pe dois être à Paris que dans les premiers jours de Septembre.

> 0 0 0

Paris, le (5 Août 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

Je ne pourrai pas être à Hendaye avant mercredi matin, car un ami très intime vient d'arriver ici et veut à tout prix me retenir deux jours; je le lui ai promis à la condition في يوم الاربعاء المادى بمرورما ته عام على انتخاب الشعب المصرى الحمد على الكبير مؤسس البيت الخديو والياعلى مصر وألقيت خطابا سياسيا بمدينة الأسكندرية على عمل محمد على وبغض انكلتراله والاحتلال الحاضر وواجبات المصريين نحو وطنهم . وكان عدد الحاضرين ينيف على ثلاثة آلاف نسمة . أما النموز الذي نلته فقد كان نادراً في بابه والتأثير عظيا جدا . وبما أنى عازم على ترجمة هذا الخطاب فسأ بعث اللك به متى نشر بالفرنسية

واننی مع انتظاری ما سیشرح صدری من تلقی بعض کلمات صفح منك أندم لأعتابك واجبات احترای...» « فیدا فی ۱۱ یولیه سنة ۱۹۰۲

سيدتى الديرة البجلة

تناوات خطابك الجليل بمزيد السرور. أبرح فيبنا الى جنيف لا قيم فيها السبوءين وسأذهب الى باريس متى أردت لأن تلك المدينة ليست هى التى تجذبنى اليها ولكنك أنت التى تجذبينى. ولوشئت لذهبت الى باريس فى أوائل أغسطس

de vous demander votre permission. Vous n'avez qu'un mot à m'envoyer par dépêche et j'obéirai à votre volonté.

Je me sens très fier et très heureux à l'idée que dans quelques jours je vais connaître et devenir peut-être (inchallah) l'ami de Loti que j'admire depuis que je sais admirer un homme!

Vienne, le 13 Septembre 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

Aujourd'hui c'est le vingtième anniversaire de l'échec de l'Egypte à Tell el Kébir et de la honteuse trabison d'Arabi, c'est avec le plus profond chagrin et la plus triste mélancolie que je vois ce jour passer et pense qu'il y a juste vingt ans l'Egypte, ma très chère patric, a été livrée à son ennemie mortelle l'Angleterre.

Je me suis dit que le meilleur moyen de calmer cette tristesse légitime, c'était de vous écrire, de parler un peu à cette grande âme qui n'a jamais connu et ne connaîtra jamais le désespoir! Que d'idées tristes me passent par la tête! que de fois je me dis: à quei lon vivre en esclave de la tyrannique Angleterre et qu' faire pour sauver la chère et sainte Patri!? لنسافر معا ونزور فخر فرنسا بييرلوتي . ... »

« جنیف فی ۱۱ أغسطس سنة ۱۹۰۲

سيدتى المديرة المبجلة

تلقيت أمس بعد عودتي من ديفون خطابك الرقيق.

وانى لسعيد جدا اذ ان شاعركم وناتركم الشهير فى استعداد للقائى وسأبرح جنيف غدا مساء لا قضى فى باريس أربعة أيام مفضلا أن أترك لك الزمن الكافى لوضع «كلتك الفرنسية» (١). ولذلك سآخذ قطار الجنوب الى هنداى وبعد ظهر يوم الأثنين ١٨ الشهر الجارى أقصد مسيو بيرلوتى لأزوره لأول مرة

ويسهل على أن أمكث في صحبتك أسبوعا لأنه لا يجب أن أكون في باريس الافي أوائل شهر سبتمبر ... »

باريس في ١٥ أغسطسُ سنة ١٩٠٢

سيدتى المديرة المبجلة

 ⁽١) كانت تصدركل المبوع رسالة صغيرة في السياسة الحارجية عنوانها «كلة فرنسية»

One peut nous réserver demain le grand inconnu? est-il un ami ou un ennemi?

Je ne doute pas que l'Augleterre trouve un jour sa tombe et sa fin : mais quand? Vivrai-je une minute après la déclaration de l'indépendance de mon pays?

Enfin que puis-je vous dire? je suis bien malheureux et rien au monde ne peut me rendre heureux. Je pense toujours avec la plus grande reconnaissance à votre bonté envers moi et à tout ce que vous avez fait pour le modeste serviteur de son pays.

Constantinople, le 21 Septembre 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai eu le plaisir et l'honneur de recevoir hier votre chere lettre; je l'ai luc et relue, elle m'a été remise une heure aprés l'arrivé du Khédive.

La réception qui hii a été faite par le Sultan n'est pas trés chaude, mais elle n'est pas du tout froide, il y a ici trop d'intrigues et à la place du Sultan, un Richelieu deviendrait fou à force de s'occuper de tous les « néfastes produits de la méchanceté humaine ». C'est le régime qu'il faut changer

لا يمكننى أن أكون فى هنداى قبل صبيحة يوم الأربعا، لأن صديقا عزيزا على قد وصل الى هنا وود بالرغم منى استبقائى يومين فوعدته بالقبول على أن أسألك الأذن فتفضل بأن ترسلى الى كلة بالتلغراف لا كون طوع مشيئتك

أنى أشعر فى نفسى بافتخار عظيم وسرور كبير كلما تذكرت أنى سأتعرف الى بييرلوتى. ربما صرت بمشيئة الله صديقه بعد بضعة أيام لأنى معجب به منذ تعلمت الأعجاب برجل! ... »

« فيينا في ١٣ - بتمبر سنة ١٩٠٢

سيدتى المديرة المبجلة

اليوم هو تذكار السنة العشرين لهزيمة جنود مصر في التل الكبير وخيانة عرابي المخجلة! أنى أرى هذا اليوم يمر على "وأنا في شدة النم ومزيد الحزيث لأنه يذكرني بمرور عشرين عاما كاملا على تسليم مصر — وطنى العزيز — الى الكاترا خصمها اللدود

وقدحدثت نفسي بأن أحسن وسيلة لهدئه هذا الحزن

ici avant les hommes, autrement les résultats seront toujours les mêmes, malgré tous les changements que pourront subir les procédés!

Je ne pourrai pas vous entretenir anjourd'hui de la question de l'île de Thassos qui a tant occupé la presse, son Altesse n'a pas encore parlé au Sultan de cette affaire importante et nous attendons; j'espèro que dans ma prochaine lettre, je nourrai vous donner les renseignements les plus précis.

J'ai lu, avec le plus grand plaisir, l'article « l'Ecole des barards » de Léon Dandet dans le Gaulois: quel esprit et quel style! j'admire vraiment tous ceux qui ont quelque chose de vous même! et cette noblesse d'âme, cette grandeur dans les sentiments et ce bean et sublime patriotisme disent bien que l'écrivain est un de ceux que Madame Adam a donnés à la France.

On trouve ici dans tous les milieux, que la France gouvernementale est bien malade, quoi de plus anarchique que ces discours de Pelletan qui sert admirablement la politique allemande, qui travaille avec acharnement à vous separer de l'Italie.

Vous êtes peut-être curieuse de savoir quel effet la guerre aux congrégations a produit en Orient, j'ai causé ici avec الغالب على النفس أن أكتب اليك مناجيا بعض النجوى تلك الروح الفائضة التى ما وصل ولن يصل اليأس اليها بما يمر في ذهني من تلك الذكرى المؤلمة وما أكرره في نفسي مراراً: « مالذة الحياة في رق الكاترا الظالمة . وما العمل لنجاة الوطن الغالى المقدس ؟ ؟ »

وماذا يخبئ لنا القدر غدا؛ أخيراً أم شراً؛

أنى لا أرتاب فى أن انكلترا ستجد يوما حتفها وزوالها . ولكن متى ؟ أأعيش ولو دقيقة بعد اعلان استقلال وطنى؟ وأخيراً ماذا أتول لك ؟ أنى تعس الحظ جداً ولاشي فى الرجود يسعد حالى . وافكر دائما – معترفا بكل جميل – فى كرم أخلاقك نحوى . وفى كل ماقدمت لخادم وطنه المتواضع ....»

« الاستانة في ٢١ سيتمبر سنة ١٩٠٢

حظیت أمس بورود كتابك العزیز وقد قرأته وأعدته وكان وصوله الى يدى بعد وصول الخديو بساعة

أن الاستقبال الذي أعدله من قبل السلطان كان بين

des hommes considérables qui voient juste et qui m'ont dit que les musulmans ne donneront jamais leurs enfants aux frères, ni aux jésuites pour les élever, contrairement à ce qui se faisait autrefois. On se dit entre musulmans «ne soyons pas plus chrétiens que les chrétiens qui dirigent lu France!»

Constantinople, le 3 Octobre 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

Quand cette lettre aura l'honneur de vous être remise, de tout mon cœur, je serai avec vous ; de toute mon ame, je ferai des vœux pour votre longue vie et la réalisation de vos légitimes espérances, pour la grandeur de votre chère patrie, soyez sûre, en tout cas, que parmi cœux qui penseront affectueusement à vous lundi prochain, jour anniversaire de votre naissance, j'occupe certainement la première place. (1)

Que Dieu grand et tout puissant, fasse que le 4 octobre prochain soit plus tendre pour la France que tout autre jour et que cet anniversaire de la naissance de la plus gran-

⁽¹⁾ Madame Juliette Adam est née le 4 octobre 1836. Elle a donc 72 ans ; qu'elle porte fièrement.

الحفاوة والفتور والدسائس هناكثيره. ولو كان مكان السلطان رجل شديد البأس والدهاء (كريشليو) لاختبل بسبب اشتغاله بكل ما ينشأ عن خبث البشر من النتائج المشؤومة. ولذلك ينبغى تغيير النظام المعمول به قبل الرجال والاكانت النتائج كما هي مع كل التغييرات التي يمكن حدوثها ليس في وسعى أن أحادثك اليوم في شأن جزيرة طشيوز التي شغلت الصحافة مليا لأن سموه ما تكلم الى الآن مع السلطان عن هذه المسئلة المهمة. وأؤمل أن أفصح لك عن أمرها جليا في خطابي القبل أن غدا لنظره قريب

قرأت بمزيدالارتياح المقالة المعنونة «مدرسة الثرثارين» التى دبجها يراع الكاتب ليون دوديه في جريدة الجولوا. فما أرقى فكره وما أندى بنانه!! الى أعجب بحق بأولئك الذين نالوا بعض مزاياك!.

الا ان هذه الروح الطاهرة . وهــذا الشعور العظيم . وهذه الوطنية القوية السامية — تعرب بأقصح بيان عنأن de patriote des temps présents soit fêté par tous les Français comme une fête de grandeur nationale!

L'affaire de Thassos est encore sans solution; les pourparlers continuent et je ne peux pas vous dire encore si nous obtiendrous ce qui est notre droit. Le Sultan a fait hier au Khédive de grandes gentillesses et des compliments sans fin, son Altesse compte partir pour l'Egypte jeudi prochain 9 octobre on lundi 43, moi je partirai samedi prochain 11 octobre (s'il plait à Dieu).

Le Caire, 27 Octobre 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai reçu, à mon arrivée de Constantinople et aver le plus grand plaisir, votre charmante et patriotique lettre, je partage pour votre chère Patrie, vos angoisses.

La polémique aété ces jours-ci très vive entre nos journaux et ceux de l'Occupation; un aven admirable a été fait par « l'Egyptian Gazette » l'organe de l'occupation ces jours derniers.

Dans un article sur le rôle joué par les Anglais en Egypte, il a dit « en dehors des finances et de l'irrigation, les الكاتب واحدمن أولئك الذبن أهدتهم مدامادم الىفرنساء كل دوائر الاستانة ترى ان الحكومة الفرنسية في مرض عضال وليس هناك من فوضي أكثر من خطب بللتان (ناظر البحرية الفرنسية سابقاً) الذي مخدم بكل مهارة سياسة المانياالتي تبذل كل ما في جيدها لأ بعادكم عن ايطاليا انك ريما تودين استطلاع ما احدثته محارية الحكومة للرهبنات في الشرق. اني تحادثت مع الكثير من كيار هـذا البـلد ذوى النظر الصائب فقالوا لى ان المسلمين لا يسلمون ألبتة أولادهم لجميات الفرير أواليسوعيين ليربوهم كماكانوا يفعلون من قبل . ويقول المسلمون فيما يينهم : «لا يحب أن نكون أكثر مسيحية من أولئك الذين يديرون دفة فرنسا!»

« الأستانه في ٣ أكتوبر سنة ١٩٠٢

سيدتى المديرة المبجلة

أنى مع وصول كتابى هذا الى يدك الكريمة أكون ممك بكل جوارحى. وادعو الله من صميم فؤادى أن يطيل بقاءك

Anglais n'ont rien fuit de bon en Egypte, depuis le commencement de l'occupation jusqu'à nos jours, »

Vons comprenez naturellement que je n'ai pas laissé echapper une si belle occasion et que j'ai déclaré la faillite de l'occupation aprés un aveu si inattendu.

Avez-vous des nouvelles de Loti? je compte lui envoyer mon portrait.

* *

Le Caire, le 24 Novembre 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

Je n'ai pas en l'honneur et le plaisir de recevoir une réponse à ma dernière lettre; j'ai lu, il est vrai, dans la Parole française, ce que vous avez bien voulu écrire pour l'interdition stupide de mon journal en Algérie, mais j'arrive toujours, vous le voyez bien, à vous lire continuellement et à me consoler par là de notre éloignement. Nous n'avons pas de nouvelles très intéressantes ici sauf que Kitchener est venu et parti, qu'on attend le duc de Connaugt pour l'inauguration des réservoirs et l'arrivée prochaine des grand médecins de l'Europe pour assister à notre congrés de médecine.

· Kitchener a ouvert "Gordon Collège" et mis par là la

ويحقق آمالك الشريفة في رفسة وطنك العزيز. وثق أنى بكل تأكيد أشغل الحل الأول بين أولئك الذين سيفكرون بكل حنو فيك يوم الأثنين المقبل الذي هو يوم تذكار ولادتك (١)

أنى أسأل الله القادر العظيم أن يجعل يوم ؛ اكتوبر المهبل يومسعود لفرنسا أكثرمن كل يوم. وان هذا التذكار تذكار ولادة أكبر وطنية في الأيام الراهنة يكون موضع حفاوة كل الفرنسيين كميد من أعياد السؤدد الأهلى !

مسئلة طشيوز لا تزال بلا حل. والمداولات جارية ولم يمكنى البت فيها اذاكنا سنحصل على ما هو من حقنا فيها. أما السلطان فقد أظهر أمس للخديو التفاتا سامياً وترحيباً كبيراً. وأما سموه فقد عول على السفر الى مصر يوم الخيس المقبل التاسع من اكتوبر أو الاثنين الثالث عشر وسأسافر عشيئة الله يوم السبت المقبل ١١ الجارى ....»

⁽۱) ولدت مدام جولیت آدم فی ؛ اکتوبرسنة ۱۸۳۲ فسنها الیوم ۷۲ عاما وهی فی آجود صحة

première pierre de la politique tendant à diviser l'Egypte et le Soudan par le corps comme par l'âme. Les jeunes soudanais apprendront par leurs professeurs anglais à nous hair et les deux peuples, égyptiens et soudanais qui n'ont formé à travers l'histoire qu'un seul, seront à jamais désunis. Voilà un nouveau danger pour ma chère patrie!

Une grave question préoccupe les esprits ici : c'est celle du pèlerinage. Quelques Anglais veulent l'interdir, mais les musulmans s'opposeront de toutes leurs forces à une pareille mesure, je vous envoie ci-joint un article que j'ai écrit sur ce sujet.,

Le Caire, le 25 Décembre 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai eu le plaisir et l'honneur de recevoir votre charmante lettre après mon retour d'Assouan. J'étais allé voir l'inauguration des réservoirs et tout ce que je peux vous dire là dessus, c'est que tous les Egyptiens ont, à cette heure, la conviction que ces réservoirs sont, au point de vue de l'irrigation, d'une grande utilité pour le moment; mais que si dans l'avenir les Anglais faisaient des réservoirs au Soudan, l'Egypte serait à leur merci et courrait les plus grands

« القاهرة في ٧٧ اكتوبر سنة ١٩٠٢

سيدتى المديرة المبجلة

تناولت عقب قدوى من الاستانة بمزيد الانشراح كتابك الوطنى المنعش وانى أشاطر كأحزانك على وطنك العزيز اشتد الجدال في هذه الايام بين جرائدنا وجرائد الاحتلال بسبب اعتراف غريب اعترفت به في هذين اليومين جريدة « الايجيشيان غازيت » التي هي لسان حال الاحتلال فقد قالت عن الانكايز في مصر «انه منذبد الاحتلال الى اليوم لم يعمل الانكايز في مصرشيئاً من الحسنات سوى اصلاح المالية والى »

وانك ولاشك تعرفين أنى ماتركت هذهالفرصة الجميلة تمر بدون أن أعلن فشل وافلاس الاحتلال بعداعترافكهذا ماكان منتظر ا أصلا

هل لديك انباء من لوتى ؟ سأرسل صورتى هدية اليه « القاهرة في ٢١ نوفمبر سنة ١٩٠٢ سيدتى المدرة المبحلة dangers. Au point de vue politique, les réservoirs sont à Assonai un mur entre l'Egypte et le Soudan : je n'ai pas pu les voir sans une profonde tristesse pour la séparation opérée dans mon pays, l'Egypte et le Soudan ne forment en réalité qu'un seul pays qui est la vallée du Nil.

Aprés la fête des réservoirs, nons avons eu le Congrès de médecine. Le docteur Bouchard a eu ici le plus grand sucrés, on ne parle que de lui, son discours a été un morceau littéraire très brau et de nature à séduire les orientaux, le congrès de médecine a très bien réussi, le Khédive y a gagné énormément, tous les délégués de puissances ont rendu hommage à la protection donnée par lui à la science.

J'espère que mon peuple fera un grand pas, pendant cette année dans la voie du progrés et de l'instruction.

Le Caire, le 3 Avril 1903

Madame et bien-aimée Directrice.

Rien d'intéressant ici au point de vue politique, une suite de visites princières voilà notre grande occupation. J'ai eu une entrevue avec S.M. la reine de Portugal et l'ai trouvée supérieure, nous avons parlé de liens qui ont jadis établi أنى ماتشرفت بتلق جواب منك على كتابى الاخيروقد قرأت في «البرول فرنسيز» ماتفضلت به بمناسبة منع جريدتي من دخول الجزائر . وهذا مايدلك على أنى لا أغفل أبداً عن قراءة ماتكتيبنه مما يسليني في بعادي عنك . ليس عندنا أنباء ذات شأن سوى نبأ وصول كتشنر ورحيله . وأنهم في انتظار الدوق دى كنوت لحضور حفلة افتتاح الحزان وقرب وصول كبار الاطباء من أوروبا لحضور مؤتمرنا الطبي

افتتح كتشنر كلية غوردون بوضع الحجر الاول السياسي ليحول بين مصر والسودان روحا كها حال بينهما جسما . اذ يعلم الاسائذة الانكليز فتيان السودان كيف يكرهو ننا . وهانان الامتان المصرية والسودانية اللتان لم تكونا في جميع أدوار التاريخ الا أمة واحدة ستكونان من الآز غير متحدتين الي الابد . وهو خطر جديد قد أصاب وطني العزيز !

ان عندنا مسئلة مهمة تشغل الأفكار وهي مسئلة الحجر. فأن بعض أفراد الانكليز يريدون منعه ولكر المسلمين سيمارضون بكل قواهم في هـذا الامر. وأتى باعث اليك une profonde amitié entre la France et l'Egypte.

Les affaires des Balkans nous intéressent beaucoup ici. l'opinion puqlique est certainement pour les Turcs. On trouve que l'Europe commet une grande faute en demandant des réformes pour les chrétiens seulement. De cette façon elle a fait croire aux musulmans qu'elle veut les écraser; que pensez-vous de ces affaires ? croyez-vous qu'il y aura une guerre entre la Russie et la Turquie?

Daignez agréer mes hommages les plus respectueux et mon éternel dévouement.

* *

Le Caire, le 26 Juin 4903

Madame et bien-aimée Directrice.

Ne vous étonnez pas de mon long silence et excusez le plus dévoué et le plus éternellement reconnaissant de vos amis. J'étais accablé de mille choses et je vous dirai tout à mon arrivé à Paris. Vous comprenez le pi'x que j'attache à être toujours en correspondance avec vous : sans les tracas que j'ai ens, je ne vous aurais pas écrit ces mots d'excuse, j'aurai fait mon devoir.

Je compte partir le 7 juillet pour l'Europe, j'irai avec-

برسالة كتبتها في هذا الموضوع»

« القاهرة في ٢٥ ديسمبر سنة ١٩٠٢

سيدتى المديرة المبجلة

تلقيت بيد السرور والشرف كتابك السار بعد عودتى من أسوان التى كنت قد سافرت اليها لمشاهدة افتتاح الخران . وكل مافى استطاعتي أن أقوله لك فيه أن عند المصريين جميعاً اعتقادا بأن هذا الخران من حيث الري ذو منفعة كبرى فى الوقت الحاضر ولكن لو أقام الانكليز في مقتبل الايام خزانات فى السودان فأن مصر تصبح تحت مقتبل الايام خزانات فى السودان فأن مصر تصبح تحت رحتهم ويلحقها أكبر الاخطار . وأما من الوجهة السياسية فأن خزان أسوان ليس الا سورا بين مصر والسودان . وما استطعت أن أراه الا تكدرت شديد الكدر لهذا واحدا هو وادى الذلى !

بعد عيد الخزان جاء المؤتمر الطبي وقد فاز فيه الدكتور بوشار فوزا مبينا .ولا حديت للقوم في غيره . فأن خطابه mon ami Farid Bey qui a en l'honneur de vous être présenté, faire une care à Vichy, Ayez la bonté de me faire connaître votre plan de voyage pendant l'été.

Daignez me permettre de déposer à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression du plus sincère attachement du plus mélancolique des hommes!

Paris, le 6 Septembre 1903

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai en l'honneur et le plaisir de recevoir votre chère lettre et c'est avec le plus grand enchantement que nous viendrons mardi passer quelques moments avec vous et puiser dans votre prophétique patriotisme des forces et nous raffermir dans nos idées.

Daignez me permettre de déposer à vos pieds l'expression de mes hommages très respectueux.

Votre fils dévoné :

كان قطعة من الادب متقنة الوضع وفيها مايفتن الشرقيين. أما المؤتمر فى ذاته فقد نجيح نجاحاً عظيماً. وربح به سمو الحديو ربحا كبيراً. فقدأ عرب مندوبو الدول عن مزيد اعتبار هم للرعاية التى تفضل بها جنابه العالى على العلم

وأنى آمل أن أمتنا تخطو هذا العام خطوة واسعة في سبيل التقدم والتعليم »

« القاهرة في ٣ أبريل سنة ١٩٠٣

سيدتى المديرة المبجلة

ليس عندنا الآن مجال مهم للسياسة غير سلسلةزيارات عناسبة وفود بعض الامراءعلينا وهي أكبر مشاغلنا الآن. وقد تحادثت مع جلالة ملكة البرتفال التي بلغت من الجلال مكانا قصيا . وذكرنا الروابط التي عقدت بين فرنسا ومصر في الزمن الغار أمنن الوداد

انمسائل البلقان تهمنا كثيرا. وضلع الرأى العام عندنا لاشك مع الاتراك. ويرون أن أوروبا ترتكب خطأ كبيرا باقتصارها على طلب الاصلاحات للمسيحيين. فأنها يهذه الخطة

Vichy, le 25 Septembre 1903

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai eu l'honneur et le plaisir de recevoir votre charmante lettre et j'ai écrit, après l'avoir lue, à Trieste pour demander l'autre lettre. Je suis très content d'apprendre que Loti commande la station du Bosphore, j'aurai certainement le plaisir de le voir là-bas. Je dois passer au Tyrol, avec mon ami Farid Bey que j'ai cu l'honneur de vous présenter il y deux aus, la plus grande partie de ce mois; les médecins trouvent qu'il est indispensable pour moi de rester à la moutagne pendant un certain temps, mes nerfs commencent déjà à se fatiguer et ils ont raison, je n'ai aucune pitié pour eux! Vichy me fait heaucoup de bien et je ne m'ennuie pas ici; il y a quelques Egyptiens distingués et un monde cosmopolite qui m'amuse. Les eaux sont vraiment bonnes.

Nous avons lu, mes amis et moi, avec une profonde tristesse les discours prononcés à Londres pour le rapprochement de la France et de l'Angleterre; il parait que Deloncle était de la fête! rien ne m'étonne plus dans ce monde et tout peut arriver! et dire que Fachoda date de quatre ans seulement et que personne n'a pu encore oublier l'entrée triomphale de Krüger à Paris!

Daignez me permettre de déposer à vos pieds les hommages respectueux du plus reconnaissant des fils.

Mohammad Farid Bey — Chef du Parii National -- گله باک فرید گلا⊸ ﴿ رئیس الحزب الوطنی ﴾

قد أحدثت عند المسلمين اعتقادا بأنها تود أن تسحقهم جميعاً فماذا تظنين في ذلك ? هل ترين أن حربا لابد واقعة بين الروسيا وتركيا ?

تفضلي بقبول أجل احتراي وشكرى الابدى » « القاهرة في ٢٦ يو نيوسنة ١٩٠٣ سدتي المدرة المحلة .

لايدهشك سكوتى الطويل واعذرى من هو أكثر أصدقائك اخلاصا واعترافا بالجيل. فانى كنت مشغولا بألف أمر مما سأرويه لك عند وصولى الى باريس. على أنك تعلمين مقدار ارتياحى لاستمرار مكاتبتك. ولولا مشاغل حالت دونها ما اضطررت الى مثل هذا الاعتذار ولكنت قت بالواجب

وقد عزمت على السفر الى أوروبا في السابع من شهر يوليه . وسأرافق صديق فريد بك الذى تشرف بمعرفتك لقضاء زمن العلاج في فيشى . وانى أرجو منك أن تنفضلي بتعريف بتفاصيل رحلتك في الصيف

Constantinople, e 26 Septembre 1903

Madame et bien-aimée Directrice.

Je suis arrivé ici en honne santé après un excellent voyage, j'ai vu le Khédive, Pierre Loti et tout le monde. Son Altesse m'a dit combien elle est heureuse de vous voir prochainement en Egypte, elle a reçu Loti lundi dernier et ils se sont plu énormément, Loti m'a exprimé la plus grande admiration pour le Khédive et m'a dit qu'il était sous l'empire de son charme, il m'a prié d'employer auprès de vous toute mon éloquence pour vous décider à venir à Constantinople avant ou après l'Egypte; il a fait la même démarche auprès de son Altesse qui lui a fait la promesse formelle de vous prier personnellement de ne pas oublier un pays où votre fils bien aimé se plait tant.

Tout le monde parle ici de mon article du Figaro, et Européens et Turcs le trouvent parfait.

La situation ici est très critique, le peuple veut la guerre, et si les gens de Constantinople avaient les mêmes libertés que ceux d'Europe, ils iraient par milliers à Yildiz demander la guerre immédiate, c'est le Sultan qui l'empêche en patientant. On dit qu'il a peur de l'intervention de la Russie واسمحي لى أن أقدم الى رحابك أجل واجبات احترام واسمى درجات اخلاص أكثر الناس قسما من نفص الميش »

« باریس فی ۲ سبتمبر سنة ۱۹۰۲

سيدتي المديرة المبجلة

شرفت بتناول كتابكالعزيز وأننا بمزيد الحبورسنقصد ساحتك يوم الثلاثاء لقضاء ما تيسر من الزمان فيها .ونقتبس قيسا من الهام وطنيتك ونتثبت في عزائمنا

هذا واسمحي لى أن أقدم الى رحابك فائق واجبات المحترام المخلص »

«فیشی فی ۲۵ سبتمبر سنة ۱۹۰۳

سيدتى المدرة المبجلة

نلت الشرف والحظوة بورودكتابك المنعش. وعلى أثر الاوته طلبت من تريستا الكتاب الآخر. ولقد سرنى ما علمته من أن (لوتي) يرأس حامية السفارة فى النوسفور. لأني سأفوز يقينا بلقائه هناك

il craindrait pour son règne, la même fin que le commencement, mais ses sentiments pacifiques ne l'empêchent pas d'envoyer, sans cesse, des soldats en Macédoine.

Constantinople, le 12 Octobre 1903

Madame chéric (1)

J'étais fort étonné de ne pas recevoir de vos nouvelles ici, je me demandais si ma lettre s'était égarée ou si vous m'aviez cru déjà en route pour ma bien aimée Egypte. Hiér soir j'ai en la bonne fortune de diner avec cet adorable Loti et à ma grande joie il m'a montré votre charmante lettre. Oni c'est dans un sacque nous vous amenerons à Stamboul! Seulement il aura trois trous pour votre tête et vos mains, il sera en soie pure préparée par les plus belles femmes du Caucase et de Turquie! Ça tente, n'est-ce pas?

Loti tient absolument à ce que vous veniez ici soit dans un sac, soit dans un wagon ordinaire, ca sera pour lui une des plus grandes joies de sa vic; je suis d'accord avec ce frère exquis pour supplier une mère trop indépendante de lui

⁽¹⁾ Cette expression est celle dont se sert habituellement P. Loti et elle fut adoptée par Moustafa Kamel.

أنه يجب أن أقضى القسم الأكبرمن هذا الشهر فى(تيرول) مع صديقي فريد بك الذي تشرفت بتعريفه اليك منذسنتين. لأن الاطباء قد رأوا أنه من اللازم أن أمضى في الجبل بعض الزمن أذ أخذ النصب يستولى على أعصابي . ولهم الحق في ذلك فأنى ما رحمت نفسي! أن فيشي تفيدني ولاشيء يضايقني فيها. فأنى بينرهطمن أعيان المصريين وأناس مختلفي الاجناس أتسلى عماشرتهم . أما المياه فصحية جداً

قرأت مع أصدقائي بكل تحسر ما دار من الخطب في لوندره في سبيل تقرب فرنسا من انكلترا . والظاهر أن. دلونكل كان من المحتفلين بهذا العيد! أنني أصبحت ولاشيء يدهشني في هذا الوجود.فكل شيءجائز الوقوع.وما القول في فشوده التي لم يمض عليها أكثر من أربع سنين ولم ينس أحد الحفاوة التي نالهاكروجر عند دخوله باريس ا

هذا واسمحي لي بأن أقدم الىرحابك واجبات احترام أ كثر الابناء اعترافا مالجميل» prodiguer un peu de tendresse!

J'ai en avec le grand Vizir un entretieu très intéressant. Loti l'a envoyé au Figaro. Vendredi prochain je prendrai le bâteau pour l'Egypte, écrivez-moi donc au Caire et dites-moi l'effet de ma conversation avec Farid Pacha, Ah! si vous le voyiez, vous diriez que la race des grands hommes n'a point disparu de l'Orient! que Dieu l'aide dans sa lourde tâche!

Les Tures ont fait fête à Loti. Tous les journaux ont écrit des articles élogieux et charmants pour lui: il se plait beaucoup ici et fume tous les jours un narguilet comme un bon ture.

\$ \$

Le Caire, le 10 Novembre 1903

Madame chérie

J'ai eu le plaisir de recevoir vos deux lettres après mon retour de Constantinople, je les ai lues plus d'une fois et les compliments que vous avez daigné m'adresser m'ont beaucoup touché. Je suis allé à Alexandrie trois fois pour voir le Khédive: il s'est fait dernièrement une nouvelle popularité, si je peux m'exprimer ainsi, en allouant la somme de 70.000 fr. par an à un asile dernièrement créé par « الاستانة في ٢٦ سيتمبر سنة ١٩٠٢

سيدتى المديرة المبجلة

وصلت الى هنا رافلا في حلل الصحة بعد سياحة بديمة وقد زرت الخديو وبييرلوتى وغيرها . وقال لى سموه اله يكون سعيدا برؤيتك في مصر قريبا .وقد استقبل مسيولوتى في يوم الاندين الفائت وكلاها أعب بالاخر كثيراً . أما «لوتى »فانه أعربلي عن عظيم اعجابه بالخديوى وقال لى انه قد سحره سحراً مبيناً ورجا منى أن أستعين بكل ما أستطيع من البلاغة لأحملك على القدوم الى الاستانة بعد أو قبل مصر . وقد سعى هذا المسعى بذاته قبل سموه الذى وعده وعدا صريحا ان يرجو منك شخصيا ان لا تنسى بلدا يمجب به ابنك الاعز اعجابا كيرا

يتحدث الكل هنا بمقالتي فى الفيجارو وجميعهم مر أثراكِ وأوروبيـين مجدونها شائقة

ان الحالة هنا حرجة للفاية . فان الامة تطلب الحرب ولوكان أهالى الاستانة عندهمن الحرية ماعند أهالى أوروبا l'initiative privée pour les orphelins et les enfants trouvés.

Nous avous parlé de votre voyage et il a été très enchanté et même flatté que vous comptiez être à Alexandrie le 5 Janvier pour le féliciter le 8 à l'ocasion de l'anniversaire de son avènement au trône.

J'espère que vous voudrez bien nous faire l'honneur d'accepter une invitation faite par le plus charmant des hommes. Mon Souverain se réjouit déjà beaucoup de vous recevoir dans notre chère et bien-aimée Egypte.

Pour votre voyage à Constantinople, nous en parlerons au Caire, Loti y tient beaucoup et si vous approuvez mon projet, nous pourrons faire ce voyage ensemble au mois de septembre (s'il plait à Dieu!)

Dans le domaine de la politique, nous n'avons pas grand rhose. Tout le monde s'occupe des affaires de la Macédoine et attend impatiemment une solution favorable à la Turquie.

Le Caire, le 6 Décembre 4903

. Madame Chérie.

J'ai été heureux de recevoir votre charmante lettre, je l'ai lue à son Altesse qui a été trés touchée de vos re-

لذهب منهم الآلاف الى يلدنر لطاب الحرب حالا .ولكنه السلطان هو الذي عنمها مع الانتظار . ويقال أنه يخشى تداخل الروسيا وبخاف كذلك ان ينتهي حكمـه محرب كما مدئ ما . ولكن ميوله السلمية لا تختصه من مسداومة ارسال الجنود لمقدونيا

«الاستانة في ١٢ كتوبر سنة ٣٠٠٧

سيدتي العزيزة

انى دهشت جدا لمدم الوقوف على انبائك، وقد تساءلت. ان كان خطابي تأخر عنك أو أنك ظننت أبي سافرت الي مصرنا المحسونة . بلغت أمس منتهى الخطوة بتناول طعام العشاء منع ذلك العزيز المبجل « لوتي » وقد سر في سرورا عظيما باطلاعي على خطابك النزيز ، أجل . أنا سنحضرك الى الاسستانة في دنار من حرير ذي ثلاثة ثقوب لأسك وكلتاً بدنك على أن يكون من صناعة أجل نساء قو قاسيا وَرْكِيا اللَّيْسِ فِي ذَلِكُ مَا يَغْرِي ! أَنْ « لُوتِي » مضمم على كل . إحال أن تأتي إلى هنا سواءفي دَار أو عربة عادية فأن في ذلك ﴿ merciements. Je vous serai très obligé de m'écrire vos der nières décisions. Vous serez ici le 5 janvier, n'est-ce pas ? En partant de Marseille le jeudi 31 décembre, vous pourrez être ici pour la fête de l'anniversaire de l'avénement au trône du Khédive qui est le 8 Janvier; resterez-vous 5 semaines on quatre ? En cinq semaines nous pourrons faire tout le voyage de la Haute Egypte sur le Nil, car avec 4 semaines nous serons obligés d'aller en chemin de fer jusqu'à Louxor (Thèbes) et de là à Assouan sur le Nil; vous jouirez mieux du voyage en passant 3 semaines sur le Nil.

Le Khédive donnera son grand bal annuel à la fin de Janvier et vous assisterez à cette fête grandiose. La distribution des prix à mon école aura lieu le 8 janvier et j'espère qu'elle vous intéressera.

Le Caire, le 25 Décembre 4903

Madame chérie.

Son Altesse le Khédive est heureux de vous voir accepter d'être son hôte sur le Nil, qui, comme vous l'avez dit si bien, reste malgré tout et à l'encontre de la volonté de tous à l'Egypte et aux Egyptiens. Vous ne resterez au Caire que أعظم سرور براه فى حياته وأنى موافق لهــذا الاخ الجليل على استرحام أم مستقلة تمام الاستقلال لان تهبه شيئاً من حنانها

تحادثت مع الصدر الاعظم حديثاً خطير الشأن وقد أرسل « لوتى » نصه الى الفيجارو . وسأسافر الى مصر يوم الجمعة المقبل فاكتبى الى بعنوان القاهرة وأنبئينى عن تأثير محادثتى مع فريد باشا ذلك الرجل الذى لو رأيته لحكمت بأن عنصر عظاء الرجال لم يزل من الشرق! أسأل الله أن يساعده في مهمته الشاقة!

احتنى الاتراك بمسيو لوتى وقد ذكرته جميع الجرائد بالمديح والثناء وهو معجب بالاستانة كثيرا ويدخن كل يوم النار جيلة (الشيشة) كتركى متقن لها »

« القاهرة في ١٠ نوفمبر سنة ١٩٠٣

سيدتى العزيزة

سررت بتناول كتابيك بعدعو دتي من الاستانة فقرأتهما ألك من مرة. أثرت في التهاني التي وجرتها الى ـسافرت

12 jours; sur le Nil nous resterons 20 jours, le Canal de Suez nous prendra 3 jours,

Vous assisterez au grand bal du Khédive, il aura lieu le 20 janvier, le 22 nous partirons pour la Haute Egypte pour être de retour le 10 ou le 12 février, le 17 ou le 18 vous pourrez, aver l'aide et la protection de Dieu, partir pour votre chère France.

Nous ferons le voyage du Nil sur un bâteau spécial et j'espère que ça sera un des plus beaux voyages de votre vie. Vous comprenez bien, chère protectrice, que je ne pourrai jamais être assez patriote!

Loti m'érrit une très gentille lettre et espère toujours nons voir tous deux à Constantinople.

Le Caire, le 9 Mars 1904

Madame chérie

Quel voyage avez-vous fait? C'est la première question que je dois vous adresser, car c'est la seule que je me suis posée toute cette semaine. J'espère qu'il a été bon, heureux et agréable. Tout le monde a parlé et continue à parler de votre voyage, mes amis sont enchantés de savoir que vous êtes

الى الاسكندرية ثلاث مرات لمقابلة الخديو الذي جذب اليه القلوب مرة أخرى _ اذا صح لى أن أستعمل هذا التعبير _ لمنحه سلغ . . . . ٧ فرنك في كل عام لملجأ الايتام واللقطاء الذى أسس حديثاً وقد تكلمنا عنسياحتك وأظهر سروره بل وممنونيته من أنك ستكونين بالاسكندرية في ه يناير حتى تهنئيه في اليوم الثامن بمناسبة عيد جلوسه على العرش وآني آمل أن تتفضل علينا بقبول دعوة أكثر الناس دعة ولطفا فان مولاي يسركشيراً باستقبالك في مصرنا العزيزة الغالية . أما سياحتك في الاستانة فسنتكلم عنها في القاهرة لان « لوتى » مصر علمها ولو وافقت على رأ بي فأننا نستطيع : ﴿ تأدية هذه السياحة عشيئة الله معا في شهر سبتمبر المقبل ليس عندنا شيء مهم في جو السياســة والناس جــيماً مشتغلون تمسئلة مقدونيا وينتظرون بنافد الصبر حلا مرضيا 🦿 لة كما

> « القاهرة فى ٦ ديسمبر سنة ١٩٠٣ سيدتى العزنزة

ravic, le Khédive que j'ai vu samedi et hier et avec lequel j'ai causé longuement, m'a dit combien il était heureux de vous avoir reçue dans son pays, et flatté de voir la grande Française séduite par l'Egypte et le Nil.

Ma mère a lu votre lettre ou plutôt a entendu la traduction avec une grande émotion, elle m'a dit qu'elle n'avait jamais en autant d'attertion pour une amie comme elle en a pour vous: elle prie le Tout-puissant pour qu'il vous protège toujours, et réalise vos chères espérances!

Je suisétonné de recevoir de vous des remerciements. Vous savez que la plus grande consolation pour le cœur d'un malheureux patriote comme moi est le voyage que vous veuez de faire en Egypte. Peut-on être remercié d'avoir accepté un bonheur envoyé par le ciel?

La traduction de votre article "la France et l'Egypte" a paru en 14 colonnes, samedi et dimanche dernier. Son effet a été considérable, le public éprouve un grand plaisir à trouver autant de franchise. J'ai donné aussi aujourd'bui la traduction de votre "Jeune Egypte" qui a paru au Gaulois le 1er mars. Inutile de vous dire que j'ai supprimé une partie de ce qui me concerne.

En somme, je n'ai pas mal travaillé ces jours-ci!

سعدت بتناول كتأبك السار وقد تسلوته على الجناب المالي فأثر فيه شكرك له. أكون لك ممتناً اذاكتنت الي " عن قصدك الأُخير أُلست حالة بيننا في الحامس من ينام ؟ انك اذا برحت مرسليا في يوم الخيس ٣١ ديسمبر تحضرين هنا عيــد جلوس الخــديو على العرش وذلك سيكون في ٨ يناير . وهل تمكثين أربسة أسابيع أنم خمسة ?. اننا نستطيع في خمسة أسابيع عمـل السياحة بأكلها في الوجه القبلي عن طريق النيــل أما في أربعة أسابيـم فاننا نضطر الى ركوب السكة الحمديدة لغاية الاقصر ومنها الى أسوان عن طريق النيل وقضاء ثلاثة أسابيع على النيل مما يروح نفسك كشيرا وتحضرين المرقص الخديوي السنوي الذي سيكون في آخر شهر ينابر

وان احتفال توزیع الجوائز فی مدرستی سیکون فی ۸ ینایر وأملی انه یروقك »

« القاهرة في ٢٥ ديسمبر سنة ١٩٠٣

سيدتى العزيزة

S.A. est plus que charmé de la lettre de la Reine Amélie. Je vous la rends malgré le désir que j'aurais de l'avoir tou jours sous les yeux. Vous lui direz combien je suis reconnaissant à sa Majesté de cette haute bienveillance. Je n'ose pas le lui écrire.

3 4

Le Caire, le 14 Mars 1904

Madame chérie ·

Un incident diplomatique d'une haute importance vient d'avoir lieu entre les Anglais et le Khédive à propos de votre voyage. Vos articles publiés ici ont rendu les occupants de l'Egypte fous i ils ont pousse un journal anglophile et érrit; en Français 'le Progrès' dont le Directeur est un Grec de la pire espèce, à écrire un article insolent contre vous, le Khédive et moi. Il dit que son Altesse, toujours influencée par son entourage, ignorait la portée de la réception trop flatteuse faite par lui à l'écrivain anglophobe qu'est Madame Adam. Poussant l'insolence jusqu'au bout, il menace le souverain d'Egypte d'un conseiller Anglais à la Cour pour le diriger dans la voie qui convient à sa situation. Cet article a paru vendredi et samedi matin (avant-

. أن سمو الحدي لسرور من قبولك ضيافته على النيل. هذا النهر الذي - كما قلت بحق - يبقى بالزغم من كل شيئ وخلافا لأرادة الجيع لمصر والمصريين . انك لا تقيمين بالقاهرة الا اثني عشر وما أماعلي النيل فسنمكث عشرين . نوماً وثلاثة أيام في قناة السويس أما المرقص الخديوي الذي ستخضرينه فسيقام في ٢٠ ينابر ثم نسافر ألى صعيد مصر في الثاني والعشرين لنعود منه في العاشر أو الثاني عشر من شَهْرَ فَهِدَايِرَ. وفي السَّايِعِ عَشْرِ أَوْ الثَّامِنِ عَشْرُ مِنهُ تَسْافُرُ بَنْ -مجروسة بعنامة الله الى وطنيك فرنسا العزيزة وسنؤدى. سياحة النيل على باخرة خاصة. ولى الأمل أن تكون من بدع سياحات حياتك والا فلا أكون وطنياً بالمني الذي

كَتِب إلى مسيولوتي خطابا غابة في الرقة ولا بزال. آملا أن برانا في الأستانة ».

« القاهرة في به مارس سنة ع.

hier) le président du Conseil et le ministre des affaires étrangères ont été chez son Altesse au palais d'Abdine, et lui ont dit l'emportement dans lequel se trouvait Lord Cromer. Une minute après, celui-ci se trouvait devant son Altesse; il s'est mit alors à se plaindre et à dire que la réception faite à Madame Adam était une provocation à l'Angleterre etc. etc. Le Khédive, avec un sang froid admirable, répondit à sa Seigneurie qu'il connaît Madame Adam depuis bientoit huit ans, qu'il a était invité chez elle à Paris et que ce qu'il a fait pour elle était un devoir pour lui envers une amie personnelle de lui et de son grand père; qu'enfin il est étonné de voir un acte de politesse et de courtoisie si mal compris par les Anglais!

Comme Lord Cromer ne pouvait pas riposter à une réponse aussi digne, il a entamé un autre sujet : le mien, il a dit que mes attaches avec son Altesse étaient trop blessantes pour l'Occupation et qu'il ne comprenait pas que son Altesse montrât tant d'amitié pour le plus grand ennemi de l'Angleterre en Egypte ; le Khédive a répondu encore très "patriotiquement" en disant que pour répondre aux attaques de la presse "anglophile" il avait et il aurait toujours besoin non sculement d'un seul Moustafa Kamel, mais

أول سؤال يجب على أن ألقيه عليك هو: كيفكانت سياحتك ؟ لأن هذا الشأن هو الشاغل الوحيد الذي شغلى كل هذا الاسبوع وأملى أنها كانت سفرة كلها توفيق وبهاء . نال اصدقائي الفرح عند ما علموا أنك سررت بهذه الزيارة . أما سمو الخديو الذي قابلته يوم السبت وأمس فقد قال لى بعد حديث طويل أنه كان سعيداً لاستقبالك في بلاده ومسرور من أن يرى مصر والنيل قد فتنا كبيرة الفر نسيين

قرأت والدتى كتابك _ أو بمبارة أخرى _ وقفت على على فواه بكل تشوف وقالت لى انها مامالت فى حياتها الى صديقة كما مالت اليك وسألت القادر العظيم أن يمدك بروح من عنده وتحقق آمالك العزيزة !

وقد أدهشنى توجيه ثنائك إلى لانك تعلمين أن أكبر تسلية لفؤاد وطنى تعس مثلى انمـا هى سياحتك فى مصر . وهل يشكر المرءعلي قبوله نعمة الله ?

ظهر تعريب مقالتك (فرنسا ومصر) في يوم السبت

de mille Moustafa Kamel! il a ajouté que c'est vraiment ridicule de la part des journaix attachés à l'Occupation de le traiter de jeune après 12 aps de règne, 30 ans d'age et la paternité de 6 enfants.

Sur ce, lord Cromer s'est tu et l'incident est clos.

Tout le monde veut lire votre article "la France et l'Egypte". Veuillezordonner un on m'envoie dix exemplaires. Ma mère vous embrasse de toute son âme, mes sœurs se joignent à moi pour vous baiser la main loyale.

L'incident qui vient d'avoir lieu est l'explication de votre rive la veille de votre départ d'Alexandrie.

1#

Le Caire, le 28 Mars 1904 .

Madame chérie

l'ai une nouvelle à vous anuoncer: S.M. le Sultan vient de me conférer le titre de Pachu. Les dépêches officielles et tous les journaux de Constantinople l'ont, annoncé; la joie de ma mère, de ma famille et de mes amis est grande; les félicitations pleuvent de tous cotés. L'Egypte patriote est heureuse de me voir arrivé à cet honneur à 30 ans, quoi-

والاحد الماضيين وقدشغلث ١٤ عموداً. أما تأثيرها فقد كان عظها وما فيها من ضراحة أزضى الجهور كثيرا وقد عربت اليوم مقالتك (مصر الفتاة:) التي نشرتها الجولوا في غرة مارس وقد حذفت قسما كبيرا من الثناء على وبالجملة فأني قمت بالواجب في هذه الايام!

كاد سمو الحديو يطير فرحا من خطاب الملكة أميليا وأنى أرده اليك بالرغم من ميلي لحفظه بحت نظري. وتفضلي بتبليغ جلالتها أني معترف لها بهذه الرحابة العالية نحوي فأني لا أنجاس على أن أكتب الى جلالها»

« القاهرة في ١٤ مارس سنة ٤٠٠٠

سيدتي العزيرة

وقع حادث سياسي خطير الشأن بين الانكلىز والحديو بشأن سياحتك وأن مقالاتك التي نشر ناها أطارت لب المحتلين أذ أوعزوا الى جريدة البزوجرية الانكليزية الشرب والتي تحرر بالفرنسية تجت ادارة نوناني خسيس المنبت فنشرت مقالة تذيئة صدك وصد الخديو وصدي . وقالت . que ça me soit bien égal.

Je travaille beaucoup maintenant pour faire "en arabe" un ouvrage sur le Japon, ses progres modernes et son patriotisme. Je désire montrer à mon pays comment on peut avancer, à l'encourager dans ses efforts actuels. Je vous serai très obligé de m'envoyer les noms et les adresses de tous les livres qui pourront m'être utiles ainsi que les articles et journaux sur le patriotisme japonais.

Le Caire, le 15 Avril 1904

Madame chérie

M' Delcassé vient de nous faire un mal énorme avec son accord anglo-français ; l'engagement de la France à ne jamais demander un délai pour l'évacuation est un « enterrement» de la question d'Egypte et une condamnation de notre pays par le vôtre.

J'ai écrit mon opmion à M. Montorqueil pour la publier comme une interwiew à distance. S'il la publie, ayez la bonté de la signaler à Drumont, Rochefort, Daudet et à tous vos amis; je désire qu'on sache dans toute la France l'effet que cet accord a produit ici. Les Anglais se sont acharnés.

أن سموه نظرا لتآثيرمن محيط به فيه كان بجهل مسؤولية الاستقبال الفخم الذي قدمه للكاتبة الممدوة للانكامز التي هي مدام آدم . وقد استرسلت في سبابهاوهددت عزيز مصر نوضع مستشار انكامزي بالمعية ليقود سموه في الطريق اللائق عركزه . ظهرت هذه المقالة في يوم الجمعة . وفي صباح وم السبت (أول أمس)كان رئيس النظار وناظر الخارجية في حضرة سموه بسراى عابدين وأبلغاه الى أى درجة من التأثر وصل اللورد كرومر : وبعد دقيقة قابل اللورد سموه وصار يشكوويئن من أن استقبال مدام أدم يعد عثانة عمل عدائی ضــد انکاترا ... الخ ... الخ . وقــد أجاب ســمو الخديوى بثبات عجيب جنابه بأنه يعرف مدام أدم من نحو ثماني سنوات وأنه دعي الى منزلهـا في باريس وأن ماقام به نحوها ليس الا واجبا يتحتم عليــه نحو صديقة شخصية له ولحده . وبالجلة فقد أظهر دهشه من أن عملا يني على الادبواكرامالوفادة يؤوله الانكابز تأويلا سيئًا. ولما رأى اللورد كرومر أنه لاوجــه للرد على هذا الجواب

«officiellement» contre le Khédive à cause de la réception qu'il vous a faite. Lord Cromer lui a communiqué ces joursci, une note du Foreign Office montrant le mécontentement du gouvernement Anglais de cet accueil fait à une illustre enuemie de l'Angleterre.

Je vous écris à la hâte et vous prie de m'envoyer ce qu'on écrira de moi sur mon opinion quand elle sera publiée par l'Eclair. Si vous avez le temps, je vous serai tres obligé de faire écrire à «l'Argus de la presse» de m'envoyer tout ce qui me concerne; car je n'ai pas son adresse. Mes hommages les plus respectment à vos pieds et mon cœur, toujours, restera celui d'un fils bien dévoné.

Hotel Casino, San Stefano,

Ramleh, le 10 Mai 1904

Madame chérie

J'ai eu le grand plaisir de recevoir vos lettres, votre excellent livre et de lire votre article à la Libre Parole, tout ca m'a donne un pen de cette gaieté qui s'en va hélas pour toujours pent-être; ja ne peux pas me consoler de ce funeste المقنع حول الدفة الى موضوع آخر هو موضوعي فأنه قال ان علائقي بسموه جارحة للاحتلال وأنه ما كان يعتقد أن سموه يعطف عطفا كبيرا على عدو انكلترا الأكبر في مصر وقد أجاب الخدو كذلك بكل وطنية قائلا: « أنه ليرد على مطاعن الصحافة الانكائزية المشرب برى نفسمه في الحال والاستقبال في حاجة ليس فقط الى «مصطفى كامل » وحدم يل الى ألف من مثل « مصطفى كامل 1 » وأضاف سمو هالى ذلك : « أنه من الفراية عكان أن تلقبه الجرائد الاحتلالية بالحدث بعد حكم طال اثنى عشر عاما وسن بلغت الثلاثين وأنوة لستة أبناء » وعلى ذلك سكت اللورد وانتهى الائمر أن الجميم متشوفون لقراءة مقالتك (فرنسا ومصر)

فأرجو منك أن تأمرى بارسال عشر نسخ منها والدتي تعانقك بكل جوارحها أما أخواتى فأنهن يقبلن

معني يدك الكريمة

وما كانت الحادثة التي حدثت الا تأويل رؤياك التي وقعت قبيل سفرك من الاسكندرية » accord anglo-français qui aura des effets désastreux pour notre pauvre pays et notre malheureux Khédive. Toutes les écoles de la terre ne peuvent plus attacher les Egyptiens à la France! mes compatriotes détestent aujourd'hui la France plus que l'Angleterre elle-même, je sais que c'est très cruel de vous dire cela, mais la franchise n'est-elle pas la base et l'âme de toute amitié? Je souffre doublement pour vous et moi. Songez donc que la France est la première puissance de l'Europe qui ait sanctionné l'Occupation par un acte officiel! quelle lumiliation pour les patriotes égyptiens et français!

Vous n'avez pas une idée de l'arrogance des Auglais acuellement; ils se moquent de nous "pauvres esprits" quiavons cru en la France; et ils ont raison de se moquer.

Avec cela ma situation personnelle devient très difficile et même grave. Tous mes anciens amis qui luttaient avec moi, égyptiens et français, sont, on convertis à l'amitié anglaise, ou désespérés. Je suis à moi seul un parti qui a « القاهرة في ٢٨ مارس سنة ١٩٠٤

سيدتى العزيزة

لدى نبأ أزفه اليك . ذلك أن جلالة السلطان انهم على المقب باشا وقد نشرته التلغرافاف الرسمية وجرائد الاستانة كافة . وأن سرور والدتى وأهلي وأصدقائي لعظيم والتهانىء تتقاطر من كلصوب والوطنيون المصريون يرون بعين السرور بلوغي هذا الشرف في سن الثلاثين ولو أن ذلك لا يهمنى أنى أبذل الآن جهدى في وضع سفرعربي على اليابان ورقيها الحديث ووطنيتها لأنى أريد أن أبين للشعب كيف يرق واشجعه في مجهوداته الحاضرة . وأكون ممتنا لك اذا تفضلت وأرسلت الى بيان الكتب التي يمكن أن تفيدني وكذلك وأرسلت الحرائد على الوطنية اليابانية »

« القاهرة في ١٥ أبريل سنة ١٩٠٤

سيدتى العزيزة

أساء الينا مسيو دلكاسيه كثيرا باتفاقه الانكليزى الفرنسي لان تعهد فرنسا بعدم مطالبتها بميعاد للجلاء دفن les sympathies générales mais qui est seul. Je prévois même le jour, pas très loin, où les Anglais ne voudront plus que j'approche le Khédive.

Il va saus dire que je continuerai ma lutte jusqu'à la mort, mais que de tristesses et de chagrins!

Je vous écris ces choses pour vous personnellement, comme je dois tout dire à une mère qui me chérit et me comprend.

Je ne suis pas étonné de voir l'*Eclair* refuser mon article. Tout change en France pour nous et ce ne sera pas la dernière déception, je vous prie de le mettre dans votre « Parole Française» comme une lettre que je vous aurais adressée et de le faire reproduire par un journal comme l'*Echo de Paris* ou la *Libre Parole*.

*

Le Caire, le 29 Mai 1904

Madame chérie

Votre chère missive m'arrive au moment où toute l'E-

« للمسئلة المصرية » وحكم علينا من قبلكم وقعد كتبت الى مسيو « مو نتورجويل » رأيي لينشره كعديث على بعد الزار فاذاكان قد نشره فأرجو منك ان تلفتي اليمه نظر « درومون » و « روشفور » و « دوديه » وجميع أصدقائك لائي أريد أن يقف الفرنسيون على التأثير الذي أحدثه عندنا هذا الوفاق

ان الانكايز أظهروا رسمياً حنقهم ضد الخديو بسبب الحفاوة التى قابلك بها . فقد أرسل اليه الاورد كروم في هدنين اليومين مذكرة من نظاره الخارجية الانكليزية يبدى فيها استياء الحكومة البريطانية من هده القابلة التى وجهت الى من اشتهرت بعداوتها لانكاترا!

اني أكتب اليك على عجل وأرجو منك ان تبعثى الى عاسيكتب على رأيى متى نشرته «لكاير» واني أشكر لك سلفا تفضلك اذاكتبت — وسمح لك وقتـك — الى شركة قطع الجرائد (لارجوس) ان ترسل الى كل مايخصنى لاني لمأعرف عنوانها. هـذا وأقدم الى رحابك واجبات

gypte parle de patric et de patriotisme. Riaz Pacha, l'ancien président du conseil des ministres, qui a été sous son dernier ministère très anti-anglais, a prononcé un discours qui a indigné la nation toute entière; il a uniquement fait l'éloge de Lord Cromer et de l'Occupation devant le Khédive et toutes les sommités des Egyptiens, c'était à la pose de la première pierre de l'école industrielle "Mohammad Ali" à Alexandrie. Il s'agissait d'une fête nationale, car c'est le peuple qui a fondé cette école par son argent et ses sous-criptions, et voilà que cet homme choisit cette occasion pour nous mortifier tous!

Mais "malheur est bon à quelque chose", toute l'Egypte a protesté: les journaux le *Lewa* en tête, l'ont terriblement malmené, la presse anglophile l'a défendu mollement, tout en reconnaissant sa maladresse. Le mouvement patriotique ne de cette affaire est grandiose, et l'Angleterre doit savoir que tous les accords de la terre ne lui donneront jamais l'âme de la chère Egypte.

الاحترام . وأن فؤادى ليبــقى على الدوام فؤاد ولد مخلص للغانة »

> «أوتيل كازينو سانستفانو الرمل في ١٠مايو سنة ١٩٠٤ سيدتى العزيزة

حظيت بتلقى خطاباتك وسنفرك النفيس وتلوت مقالتك في جريدة « لاليبر يارول » ولاجرم أن كلهذا قد وهبنى قليلا من ذلكالارتياح الذى ربما يزول الى الابد فأنه ليس في وسمي أن أنسلي أمام هـذا الوفاق الانكاـرى الفرنسي المشؤوم الذي سيكون من ورائه أسوأ النتائج على وطننا التعس وخديوينا السيء الحظكما أنهليس فىوسع جميم مدارس الممورة أن تربط المصريين بفرنسا بعد الآن. وان مواطنى يكرهون اليوم فرنسا أكثر من إنكلترا نفسها أقول ذلك وانكنت أعلم انه من القساوة المتناهية أنأقوله لكولكن اليست الصراحة أساس كل مودة وروحها ? ابي ' أَتَأْلِمُ ٱلمَا مَرْدُوجًا أَتَأْلَمُ لَكُ وَلَى وَالْا فَاذَكُرَى انْ فَرَنْسَا هِي 136

Je juge les événements assoz importants pour faire un grand discours à Alexandrie ; je compte le prononncer mardiprochain, le lendemain matin je vous enverrai une dépêche ainsi concue "santé honne", pour vous dire que le succès a été satisfaisant.

Je serai content de voir dans le Figaro une dépèche ainsi rédigée: « Moustafa Kamel, directeur du Lewa, a prononcé hier soir à Alexandrie devant une foule d'auditeurs un grand discours politique, l'orateur a affirmé que les Egyptiens s'attachent plus que jamais à l'idée de l'indépendance nationale; qu'ils flétrissent plus énergiquement tous ceux qui se font les servants des Anglais, et que par l'instruction et le développement intellectuel l'Egypte reprendra têt ou tard sa place dans le monde». Je me ferai un plaisir de vous envoyer le discours.

S.A, le Khédive m'a parlé plusieurs fois de vous, hier encore où il est venu au Caire pour deux jours, il m'a demandé de vos nouvelles; je me suis permis de lui dire que

أول دولة صادقت على الاحتمال بعقم رسمي ! ماأذل الوطنيين المصريين والفرنسيين! أنك لاتدرين مبلغ تشاميخ الانكابز في الوقت الحاضر . فأنهم يسخرون منانحن «صفار الاحلام » الذين اعتمدنا على فرنسا ولهم الحق أن يسخروا : وأنموقني الذاتي يصيرمع ذلكمن أصعب المواقف وأخطرها فأنجميم أصدقائى المصريين والفرنسهين الذين كانوا يناضلون بجانبي أصبخوا اما أصدقاء للانكلنز أو يائسين واني أكوّن وحدى حزبا من حوله عواطف القوم ولكنه بـــــلا مؤازر وأرى كذلكاليوم القريب الذىفيه لا يود الانكليز أبداأن أقترب من الخديو . ومع ذلك فلا ريب في مداومتي الجهاد حتى الموت ولكن ما أشد آلاي وأحزاني ا اني ما أكتب هذا الا الى شخصك ليس الا فان من واجى أن أقص كل شيء على أم أعزتني وخبرتني.وان امتناع جريدة « لكلير » عن نشر مقالتي لم مدهشني لأن كل شيء في فرنسا تغير ازاءنا وليسهذا آخر خسران.فأرجو منكأن تنشربها فينشرتك « لابارول فرنسىز » كخطاب أرسلته اليك وان تستلخصه

vous lui offririez vous même votre dernier livre, lors de son passage à Paris en Septembre,

Il sait votre chagrin de tout ce qui est arrivé et son attachement pour vous u'a fait que grandir. Je lui transmettrai vos respects.

Je voudrais partir le 2 juillet, mais j'ai bien des choses à faire: ma tête donne le maximum de ce qu'elle peut donner et j'ai vraiment besoin de repos. Je vous ferai savoir prochainement la date exacte de mon départ,

Ma mère mondit la mer qui vous sépare toutes les deux, elle me parle de vous tous les jours et embrasse vos lettres; c'est la tendresse en personne. Sa santé est meilleure maintenant et nous l'entourons de toute notre affection.

Je crains de vous avoir fatiguée avec mes histoires. Au revoir, et permettez au plus fidéle des fils de déposer à vos pieds ses très respectueux hommages et l'expression de son inaltérable attachement. جريدة مثل « ليكودوباري » أو « لاليبريارول » « القاهرة في ٢٩ مانو سنة ١٩٠٤

سيدتي العزيزة

وصل الى مكتوبك والقطر بأجمه بذكر الوطرن والوطنيين لان رياض باشا رئيس مجلس النظار السابق الذي كان في وزارته وطنيًّا ألق خطايا استاءت له الامة بأسرها. فانه خص اللورد كرومر والاحتلال بالمديح في وجه الخديو وأعاظم المصريين . وكان ذلك في المكان المعد لوضع الحجر الاول لمدرسة مخمد على الصناعية عدينة الاسكندرية وماكان هناك غرض الا الاحتفال بعيـد أهلي لان الامة هي التي أسست هذه المدرسة بما اكتتبت به لها من المال . ولكن اختار هذا الجاحد هذه الفرصة ليؤلمنا جميعا! و «رب ضارة نافعة » فان الامة بأسرها قد احتجت كما احتجت جميع الجرائد وفي مقدمتها اللواء الذي أشبعه تقريعاً . أما الصحافة الاحتلالية فأنها مع محاولتها الدفاع عنه قد اعترفت في الجملة بخطأه . وان الحركة الوطنية التي أنتجتها هــذه الحادثة لعالية

Alexandrie.le 9 Juin 1904

Madame chérie

Combien j'ai regretté que vous ne soyez pas là avant hier pour aimer davantage, si c'est possible, votre enfaut. Devant plus de 4000 personnes i'ai prononcé mon discours, le succès est immense. le plus grand que j'ai eu : j'ai parlé pendant une heure et le Lewa a consacré deux pages pour publier le discours. C'est pour vous dire qu'il était le plus longet le mieux fait de tous les précédents. Toute l'Egypte est contente et les marques d'approbation me viennent de tontes parts. Après le discours de Riaz. il était indispensable que la jeune Egypte élevât la voix! Lord Cromer ne doit has être content, mais ie m'en ....!

Je vous envoie le compte rendu que j'ai donné à la presse et qui a été publié par tous les journaux. Vous trouverez aussi ci-joint la conpure de "l'Egyptian Gazette" qui a publié, après bien des efforts, la traduction anglaise. S'il vous plait, envoyez-la à Mr Stead qui doit être de retour المالملا تملكهاروح مصر العزيزة . واني أجد الحوادث داعية لا لقاء خطبة كبري في الاسكندرية ولذلك عزمت على القائما في يوم الثلاثاء المقبل. وسأرسل اليك في صبيحة اليوم التالي له تلغرافا هذا نصه : « الصحة جيدة » لينبئك أن النجاح كان ىاهرا. وأنه يسرني أن أرى في « الفيجارو » تلمرافا هذا مضمونه:

« مصطفى كامل مدير اللواء ألتى أمس خطاباً سياسيا كبيراً في الاسكندرية على جم خفير من المصريين وقد أكد الخطيب أن المصريين يتعلقون الى الاند بفكرة الاستقلال الاهلي ويحتقرون بكل قواهجيع الذين يقدمون أنفسهم لحدمة الانكامز وأنه بالتعليم ونشر الادب تستعيد مصر عاجلاأو آجلا مركزها في الوجود» وسأبعث اليك بنص الحطاب حادثني سمو الخدو مراراً في شأنك وآخر مرة كانت أمس , أذ جاء ليقضي يومين في القاهرة وسألني عن أنبائك وقد رأيت أن أبلغ سموه أنك ستقدمين له شخصيا مؤلفك du Transval.

Je suis obligé de retarder mon départ pour l'Europe jusqu'à la fin de Juillet : je passerai le mois d'Août, s'il plait à Dieu, ea Suisse et serai à Paris au commencement de Septembre.

P.S. Ma lettre est courte, car je sens un mal de tête affreux.

Le Caire, le 46 Juin 4904

Madame chérie

Mille mercis pour votre charmante et encourageante lettre: ma mère est très heureuse de trouver que vous pensez bien à elle; mes frères et sœurs envient mon sort et voudraient être à ma place pour pouvoir vous voir bientôt.

Mon discours a produit une très grande sensation, tout le monde en a parlé pendant une semaine, les Anglais ont montré une grande fureur, et leurs journaux se sont mis à nt'insulter lachement. Je suis bien fier d'être le seul homme الحديث أثناء مروره بباريس في شهر سبتمبر. وأنه يعلم مقدار كدرك مما حصل وصلته بك لم تزدد الا توثقا. وسأبلغه احترامك. أبي أريد السفر في الثاني من شهر يوليه ولكن لدى أعمالا كثيرة أبذل فيها كل قواي ولذلك أراني في حاجة عظمي الى الراحة وسأعلمك قريبا بتاريخ سفرى الحقيقي أن والدني تسخط على البحر الذي يفصل احدا كما عن الاخرى وأنها تذكرك في كل يوم وتقبل مكاتيبك اما صحتها فالهااليوم أجود وكلنا محيطها بمزيد الشغف. اخشي أن أكون قد اتعبتك بشؤوني. استو دعك القراجيا أن تسمحي لاخلص الابناء أن يقدم لرحابك أسمى واجبات احترامه واكيد وفائه الذي لا يتبدل »

الاسكندرية في ٩ يونيه سنة ١٩٠٤

لقد اسفت كثيرا لعدم حضورك اول امسحتى يكون لا بنك منزلة عندك أكبر مما له لو أمكن ذلك . فقد ألقيت خطابى على اكثر من أربعة آلاف نفس بنجاح باهر لم أنله في حياتي اذ تكلمت نحوساعة وقد استغرقت الخطبة صحيفتين

insulté en Egypte pour son patriotisme.

Il m'a été très agréable de voir la dépèche dans le "Figaro", mille mercis, au moins qu'on ne dise pas que nous sommes morts!

Omar Sultan a tellement insisté avant son départ, pour me décider à le rejoindre que j'ai changé mes plans et que dans deux semaines je m'embarquerai de Port-Saïd, je serai à Paris le 10 Juillet, m'attendez vous?

le viens de terminer le premier volume de mon livre sur le Japon. La raison capitale qui m'a poussé à le faire a été de profiter du courant de grande sympathie que mes compatriotes ont pour les Japonnais, pour leur dire que ces gens là ne sont si forts que parce qu'ils sont patriotes. Je crois qu'il aura un grand retentissement. Je ne me suis jamais fatigué autant que ces jours-ci.

En attendant le plaisir et le bonheur de vous baiser la, main et de vous présenter les tendresses d'un fils reconnaissant, je dépose à vos pieds mes hommages très respectueux. اللواء وهى أطول وأدق من سابقاتها . ومصر بأسرها من تاحة اليها . وعلامات الاستحسان ترد الى من كل جانب وكان من الضرورى أن ترفع مصر الفتاة صوتها بعد خطاب. « رياض » ولا بد أن يكون اللورد كرومر قد استاء .... ولكنى لا أبالى . . !

أبعث اليك بالملخص الذى قدمته للصحف والذى نشرته جيم ومعه تجدين قطعة الانجسيان غازيت التي لم تنشر الترجمة الا بعد جهد جهيد فارسلما اذا شئت الى مستر «ستيد». الذى لا بدأن يكون قد عاد من الترنسفال. انى مضطرالى. تأجيل سفرى الى أوروبا لغاية شهر يوليه. وسأمضى عشيئة الله شهر اغسطس في سويسرا وأكون فى باريس فى شهر ستمهر

(حاشيه)جاء خطابي موجزًا لاني أشعر بألم شمديد. في الرأس »

« القاهرة في ١٦ يونيه سُنة ١٩٠٤

لك الف شكر على خطابك السار المنشط. والدتي تجد

Le Caire, le 23 Juin 4904

Madame chérie

Jai reçu avec la plus grande joie, votre lettre du 17 courant. Votre enchantement de me voir réussir malgré le temps, l'énervement et les hommes, est un encouragement pour moi. Vous êtes la senle qui puisse une dire si je suis dans le droit chemin ou non. Mon âme se nourrit de patriotisme et sans lui je mourrais! la vie ne vaut pas la peine d'être vêcue sans cet amour immense et puissant qui donne à l'homme toutes les consolations et toutes les joies, même dans le malheur, que dis-je, surtout dans le malheur on ne peut trouver de force et d'espoir qu'en lui,

Votre enfant.

Le Caire, le 8 Juillet 1904

Madame chérie

Me voici à Naples la belle! j'ai eu un temps splendide et une traversée trés agréable. Mon petit frère Hassan est نفسها سميدة اذ تفكرين فيهاكثيرا . واخوتي وأخواتى يتمنون لو نالوا حظى ويودون أن يحلوا محملي ليتمكنوا من رؤيتك قريبا .أحدث خطابى ضجة هائلة .وقد تحدث الناس به مدة أسبوع أما الانكليز فقد أظهروا الحنق وأخسذت جرائده تسبنى بكل دناءة. ولكنى أفتخر بأن أكون الوحيد الذي يسبفى مصر لوطنيته وقد سررت باطلاعى على التلفراف في الفيجارو . فألف شكر حتى لا يقال اننا متنا

أط على «عمر سلطان» كثيرا قبل سفره ليحملني على أن أدركه ولذلك غيرت خطة رحلتي اذ أبرس بور سعيد بعد أسبوعين وأكون في باريس في العاشر من يوليه فهل لك أن تنتظريني ? انتهيت من الجزء الاول من كتابى على اليابان والسبب الرئيسي الذي عملني على وضعه الرغبة في الاستفادة من تيارشعور مواطني المتحه بقوة نحو اليابانيين ولا بين لهم أن أولئك الرجال لم يكونوا أشداء الا لانهم وطنيون . وفي ظنى أن سيكون له رنين عال لأنى ما عانيت نصبا مثل ما عانيت في هذه الايام . وانني مع انتظاري السرور والسعادة بلتم في هذه الايام . وانني مع انتظاري السرور والسعادة بلتم

enchanté, j'espère qu'il sera quelqu'un; l'Egypte, avant la famille, a besoin d'hommes; toutes les lâchetés que nous constatons tous les jours nous montrent le peu d'hommes d'action que possède, hélas! notre chère patrie.

J'ai ferminé à bord la lecture de votre admirable et exquis livre, vous m'avez fait aimer et détester tous ceux que vous avez chéris ou adorés, je suis comme l'ami des uns et l'ennemi des autres. (1)

Enfin j'ai veeu aver vous en lisant votre livre et j'étais très henreux de trouver ma "bien chère maman" si belle, dans sa jeunesse, si spirituelle, si aimée. Je n'ai pas lu cet ouvrage remarquable avec les yeux d'un fils seulement, je l'ai lu en critique attentif et je peux dire sans vous flatter qu'il est captivant, vous faites intéresser votre lecteur à tout, même au puits et à la route de votre "Bruyères".

Votre dévoué.

⁽¹⁾ Un volume des mémoires de Mme Adam :

يدك وتقديم حنو ابن معترف لك بالجميل أرفع الى رحابك فائق واجبات احترامي »

« القاهرة في ٢٣ يونيه سنة ١٩٠٤

سيدتي العزيزة

تلقيت بمزيد الفرح خطابك المؤرخ ١٧ الجارى. أن سرورك من رؤية نجاحى بالرغم من الزمن وخور المزيمة والرجال لتشجيع لشخصى . انك أنتالوحيدة التي تستطيعين أنبائي عماذا كنت سائرا في طريق الرشاد أم لا . أنروحى تتغذى من الوطنية وبغيرها أفارق الدنيا . لانه لامعني لحياة تقضى في غير هذا الغرام (غرام الوطنية)العظيم القوى الذي يهب المرء كل تسلية وكل نعيم حتى في شقائه . نعم وعلى الخصوص في الشقاء فأنه لا يجد الأنسان قوة وأملا الا في هذا الغرام »

« ٨ يوليه سنة ١٩٠٤

سيدتى العزيزة

ها أنا ذا في نابلس (نابولي) البديعة ! صادفني جو

Paris, le 16 Septembre 1904

Madame chérie

J'ai en le plaisir de recevoir votre carte, j'aurais beaucoup aimé aller chez vous le 25, mais ce jour là je serai à Londres. M. Stead m'a écrit qu'il m'attend le 23 courant et comme je tiens à le connaître, je compte quitter Paris jeudi prochain, le 22: je pense même préparer un discours pour le cas où il voudra réunir ses amis : si je le finis demain ou après demain je vous l'enverrai pour avoir votre opinion. De Londres j'irai à Berlin, puis à Constantinople.

Le 21 Septembre 1904

Madame chérie

Vous êtes bien bonne pour moi, votre désir de me voir avant mon retour dans ma chère et malheureuse Egypte me comble de joie. Je devais aller directement de Londres à Berlin, mais pour remplir ce devoir qui m'est bien cher, n'oubliant pas que je vous en devrai comme de tant d'autres la

زاه فأجتزت محرا هادئا. ان أخي «حسنا» لفرح وأمل أن يصبر رجلا لان مصر في حاجة الى رجال قبل العائلة وما نراه من أنواع الجبن كل يوم يدلنا على قلةوجو درجال العمل فها . فما أسوأ مخت وطننا العزيز !

أتممت وأناعلي ظهر الباخرة تلاوة مؤلفك النفيس الذي مه جملتني أحب أحياءك وأبغض بغضاءك وبالجملة فكاني عشت ممك بقر اءة كتابك هذا وكنت في أهنأ سعادتي لرؤية « أَمِي» العزيزة مؤثرة عالية الشأن في صباها. وماقرأت هذا السفر الجليل بمين الابن فقط ولكن بمين المنتقد ايضاً. وأصرح لك بلا محاناة أنه آسر. فأنك تجعلين قارئك مهتم بكل شيء حتى ببئر برويير وبطريقها المخلص لك »

« باریس فی ۱۹ سبتمبر سنة ۱۹۰۶

سيدتى العزنزة

حظيت بتناول بطاقتك وكنت أودكثيرا أن قصم ساحتك في ٢٥ الجاري ولكني في هذا اليوم أكون في لوندره لان مستر ستيدكت الى أنه في انتظاري يوم ٢٣ connaissance, je retournerai à Paris pour 48 heures, je vousécrirai de Londres et vous dirai ce que j'aurai fait avec Stead. J'avais un rhume tellement fort que je n'ai pas pu écrire mon discours: mais si Stead accepte de réunir ses amis, ça sera l'affaire de quelques heures.

Je vous envoie ci-joint une coupure de la *Libre Purole* qui pourra vous intéresser. Vous m'écrirez votre opinion surmes déclarations : j'habiterai à Londres (Cecil Hotel)

Daignez me permettre, madame chérie, de déposer à vospieds mes hommages très respectueux et l'expression de mafiliale affection.

#

Londres, le 23 Septembre 1904

Madame chérie

La Manche a été assez bonne. J'ai vu ce matin M. Stead et nous avons causé longtemps, il m'a demandé un grand article pour "sa Revue".

Je suis très content de trouver en Angleterre, pour mes-

وبما أنى أود معرفته فقد عزمت على براح باريس فى الثانى والمشرين وفى فكرى أن أعد خطبة لالقيها اذاجم اصدقاءه ومتى انتهيت من وضعها غدا أو بعد غدا أرسلها اليك لاقف على رأيك فيها . وسأبرح لوندره الى برلين ومنها الى الاستانة »

« ۲۱ سيتمبر سنة ۲۹۰۶

سيدتي العزيزة

انك لجمة العطف نحوى . وأن رغبتك في رؤيتي قبل عودي الى مصرنا الدريرة التعسة تملؤني فرحا . انه كان بجب على أن أذهب من لوندره الى برلين مباشرة ولكن قياما بتأدية واجب يعز على كثيرا سأعود الى باريس لاقضى ٤٤ ساعة وسأ كتب اليك من لوندرة شارحا ماعملته مسع «ستيد» . غير ناس أنى مدين لك بكثير غيرها . أنى مدين لك بكثير غيرها . أنى مدين لك بكثير غيرها . أصابني زكام شديد لم أستطع معه كتابة الخطبة . ومتى قبل أستيد » دعوة أصدقائه فان كتابتها لاتستغرق بضعساعات أبعث اليك مع هذا بتصريحاتي المنشورة في «لاليبريارول» لكي تكتبي الى رأيك فيها . وسأتخذ سكناى في لوندره «فذ يد

idées, un organe sérieux comme celui de M. Stéad.

Daignez me permettre, madame chérie, de déposer à vos pueds mes hommages très respectuenx et l'expression de monéternelle reconnaissance.

Berlin, le 4 Octobre 1904

Madaine chérie

J'ai une bonne nouvelle à vous annoncer, mon frère Ali m'a télégraphié hier que le grand tribunal (cour d'appel) a confirmé le jugement de première instance annulant le mariage de ce triste journaliste dont je vous ai parlé : le mal est donc puni et j'ai la fierté de constater que nous avons des magistrats qui ne se laissent pas influencer. Ma joie est très grande et sachant que tont ce qui me fait plaisir vous réjouit, je me suis empressé de vous écrire. Je crois que cet homme qui a trabi la cause mationale ne pourra jamais se relever.

Le Berliner Tageblatt a publié ce matin, comme article

سيسل. » . هذا واسمحى لى أيتها السيدة المحترمة أن أقدم لرحابك واجبات احتراى وأعرب لك عن عظيم ودى البنوى» «لوندره في ٢٣ سيتمبر سنة ١٩٠٤

سيدتى المبجلة

كان بجر « المانش » هادئا وقدزرت اليوم مسيوستيد وتحادثنا مليا وطلب منى رسالة مطولة لينشرها في مجلته وانى ليسرنى السرور كله أن أجد فى انكلترا صحيفة مهمة كمجلة مسترستيد تنشر أفكارى . هـذا واسمحى لي أن أقدم لرحانك .... »

«برلین فی ؛ آکتوبر سنة ؛۱۹۰

سيدتى المحترمه

أزف اليك نبأ عظيما . أرسل الى أخى « على " » أمس السارة برقية بأن محكمة الاستئناف أيدت حكم أول درجية القاضى بابطال زواج ذلك الصحافى المسكين الذي حدثتك عنه. وعلى الباغي تدور الدوائر . ومما يرفع قدرنا أن لدينا ضاة لا تؤثر فيهم المؤثرات . ولعظيم فرحي وعلمى أن

de fond, une interwiew avec moi sur les questions Egyptiennes et musulmanes, j'ai dit que la liberté de l'Egypte restera notre "Delenda Carthago", on me dit que tout le monde a lu cet interwiew avec grand intérêt et que beaucoup de correspondants étrangers l'ont télégraphié à leurs journaux.

Je pars ce soir pour Budapest, écrivez-moi à "Hungaria. Hotel", vous savez le gra d bien moral que vos lettres me font, venillez donc être prodigue avec moi!

Si vous voyez le c donel Marchand, dites lui, s'il vous plait, combien je l'aime et [combien je pense à lui; il peut.être sûr qu'il a eu moi un de ses plus dévoués amis.

Je dépose à vos pieds mes tres respectueux hommages et l'expression de monéternel attachement.

Constantinople, le 14 0 tobre 1604

Madame chéric

J'ai été heureux de recevoir votre chère lettre envoyée-

ما يسرني يشرح فؤادك أسرعت الى مكاتبتك.وفي اعتقادي ان هذا الذي خان المسئلة الوطنية لا تقوم له قائمة

نشرت جريدة « برلينرتاجبلاط » في هذا الصباح مقالة افتتاحية تتضمن حديثا معي على المسائل المصربة والاسلامية قلت فيه ان حرية مصر تبقى ما دام مبدأ « لتسقط قرطاجنه» وقد علمت أن الاقبال على تلاوة هــذا الحديث كان عظما · وان الكثيرين من مكاتبي الصحف الاجنبية أرسلوه تلغرافيًّا الى جرائدهم

أسافر هـذا الساء الى بودايست فاكتبي الى بعنوان. « فندق هنغريا » وتفضلي على بالمزيد من خطاباتك فانكأ علم بتأثيرها الادبي في نفسي!وبلغي«مرشان»عني—عند ما ترينه عشيثة الرحمن - أبي أبجله كثيرا وأفكر فيه طويلا وليعتقد في أحد أصدقائه الاكثر اخلاصا . هـذا وأقدم . . »

«الاستانة في ١٤ اكتوبر سنة ١٩٠٤

سيدتى العزيزة

سمدت أمس بتلقى كتابك العزيز المرسل الى بودايست

à Budapest, hier ici. Comme ça m'a fait plaisir de voir que vous êtes toujours avec moi et que deux cœurs sincères no peuvent jamais tomber en désaccord.

Le Khédive a vu à Constantinople Pierre Loti, c'est lui qui me l'a dit, il lui a dit combien il a regretté de ne pas avoir pu aller vous voir et lui a donné rendez-vous pour l'année prochaine chez vous, Loti a été charmant avec moi comme toujours. L'histoire du *Kaïk est une invention odieuse. Ce sont des Turcs qui lui ont préparé le sien et il est comme tous les autres, un peu plus beau peut-être. J'ai vu le grand Vizir qui a été plus que gentil pour moi, et de tous les grands personnages j'ai recu le meilleur accueil,

Votre enfant le plus tendre et le plus dévoué vous baise respectueusement la main et vous prie de penser à lui.

Le Caire, le 28 Octobre 1904

Madamo chérie

Je suis arrivé au Caire lundi dernier 24 courant et le

وسررت من كونك معي أينا كنت لان قلبين متحدين لايمكن أن يصل الشتاق اليهما. أخبرنى بييرلوتي ان الحديو قد استقبله هنا وأعرب لهعن أسفه لعدم تمكنه من زيارتك وواعده اللقاء بساحتك في العام المقبل. ولوتى داعًا طلق الحيا معي ومسئلة « الزورق » لم تكن الا مجونافان الاتراك قد أعدوا له زورقي الذي ربما امتاز عن غيره قليلا. قابلت الصدر الاعظم وأظهر لي مزيد لطفه وكذلك حالي مع جميع كبار القوم هنا. هذا وابنك الرحيم المخلص يلتم بكل احترام يدك. ويرجو منك أن تفكري فيه »

« القاهرة في ٢٨ أكتوبر سنة ١٩٠٤

. سيدتى العزيزة

وصلت الى القاهرة يوم الانسين الماضى ٢٤ الجاري وأول عمل عملته كان ارسال مكتوب للخديو أعرب له فيه عن قطع علاقاتي بالسراى وقد اشتغلت به الصحافة جميعها وجريدة «ليجبت» التى تنشر بالفرنسية والانكليزية والتى طالما هجتنى أنصفتنى وصوبت عملى وكذلك

premier acte que j'ai fait était d'envoyer une lettre au Khédive lui annonçant la rupture de mes relations avec le palais. Toute la presse d'Egypte s'occupe de la question et l'Egypte, un journal qui se publie en Français et en Anglais et qui a toujours été contre moi, m'a rendu justice et a trouyé que j'ai très bien fait.

Les journaux anglais ayant parlé de cette rupture, je désire que les journaux français en parlent.

Vous pouvez dire ce que j'ai fait, jusqu'aujourd'hui, mon dévouement à ma cause, la dégradation de mon frère Ali, par les Anglais, ma persévérance dans ma conduite patriotique.

Enfin faites ce que vous jugerez bon et utile, le moment actuel est le plus important de ma vie, c'est la voie de la grande indépendance et de la grande lutte que j'ai prise et Dieu m'aidera, j'en suis certain. Je dépose à vos pieds l'expression de ma très respectueuse affection.

ذكرت الجرائد الانكايزية هذا التقاطع وأود أن تذكره الجرائدالفريسية فيمكنك أن تذكرى ماتعلمينه عن اخلاصى لمسئلتنا وتجريد الانكايز أخى على من رتبه ومداومتى على منهجى الوطنى. وعلى كل حال فقولى ماتستصوبينه فان اللحظة الراهنة أه لحظة من حياتى فانى اتخذت طريق الاستقلال التام والجهاد الكبير ووثوقى عظيم بعون الله. وفي الختام أقدم لرحابك ....»

Le Caire, le 18 Novembre 1904

Madame chérie

J'ai eu la joie de recevoir vos deux et charmantes lettres avec le mot de Sardou. J'étais si content de voir que vous approuvez ma conduite; ma lettre a produit dans tout le pays une énorme sensation, mes ennemis ont voulu l'exploiter contre moi comme un acte de haine contre le Khédive, mais l'attitude si correcte que j'observe à son égard, comme c'est mon devoir, les a désarmés. Je crois que son Altesse ne comprend pas que j'ai fait un acte d'abnegation, mais avec le temps il comprendra.

Je ne vonlais pas un article défavorable à S.A. jamais!

Je voulais seulement expliquer l'importance de l'acte et montrer que j'ai sacrifié une position brillante pour être libre et indépendant. On est d'accord ici, même parmi les Anglais, que cette rupture avec le Khédive est de nature à me donner une place à part et une grande autorité; tant que cette flamme patriotique me nourrit et me soutient, je ne crains rien, ni personne. Le Lewa prend beaucoup de développement et ses aflaires s'améliorent tous les jours; je ma-

« القاهرة في ١٨ نوفير سنة ١٩٠٤

سيدتي العزيزة

. فرحت بتناول مكتوبيك السارين مع كلة (سردو) ولقد سرتني موافقتك غلى سلوكي فأن خطابي قد أحدث في أرجاء البلاد ضجة هائلة وقد أراد أعدائي أن يستعملوه ضدى باعتباره عملا عدائيا ضد الخديو ولكن المنهج القوم الذي اتبعتة ازاء سـموه -كما يقتضيه واجبي - أخفق به مسماه . وأني أعتقد انه لم بدر بخلد سموه أني عملت هــذا تنحيا وسيحقق له الزمن كل شيء وما اردت أنأ كتب مالا رضي سموه . كلا! ولكني أردت أن أفصح عن خطورة . الحادثة وأرهن على أنى أضحى مركزا ساميا لاكوت حرآ ومستقلا وكل الناس هنا متفقون – حتى الانكليز أنفسهم — على أن الابتعاد عن الحديو من شأنه أن يجمل. لى مركز خاصا وسلطانا كبراً. وطالما تغذيني وتؤاز في هذه الشعلة الوطنية فأني لا أهاب شيئاً في الوجود ولا احدا أخذاللواءفىالانتشار السريعوشؤونه تزدادتحسينا كليوم

donne à lui complétement.

J'ai lu avec plaisir les articles de Marchand au Figaro: comment se fait-il qu'il n'ai pas encore répondu à ma lettre concernant la politique française en Egypte y voudriez-vous avoir la bonté de la lui rappeler, je crois qu'il ferait un grand plaisir à tous les Egyptiens en le faisant.

Je dépose à vos pieds mes très respectueux hommages et reste votre fils bien dévoué

Le Caire, le 16 Décembre 1904

Madame chérie

Votre bonne lettre et vos encouragements m'ont fait du

J'assiste hélas au plus terrible des spectacles, à la chute de mon pays! et si je né peuvais pas crier tous les jours ma profonde douleur, je crois que je serais déjà mort.

C'est une bien lourde tâche que celle de lutter contre le temps, les événements et les hommes! ce qui me terrifie surtout, c'est l'abaissement moral de ceux qui auraient dû être les plus dignes et les plus courageux; ne prenez pas ces paroles pour du découragement; non! c'est simplement de

وأني منهمك في عمله كل الأنهماك

تلوت سرور رسائل « مرشان » في الفيجارو .وماالذي أشفله حتى لم بحب الى الآن على كتابي الخاص بالسياسة الفرنسية في مصر ? فهل لك أن تنفضلي بتذكيره به فانه يسر جيم الصريين كثيرا اذا حقق الرجاء. أقدم الى رحابك واجبات احترامي وأبق ابنك المخلص للغالة »

« القاهرة في ١٩ ديسمبر سنة ١٩٠٤

سيدتي المزيزة

ما أحسن تأثيرمكتو بك وتشجيعاتك في"! اني أحضر مشهدامن أفظم المشاهد .ذلك هوسقوط وطني! ولوكنت لا أستطيع تنفس الصعداء كل لحظة لقبرت من زمن بعيد. آنه لمن أشق الاعمال ان بجاهدالمرء ضد الزمن والحوادث والناس! وليس هناك شيء يؤلمني أكثر مرس الانحطاط الادبي الذي استولى على أولئك الذين كان مجب علمهم ان يكونوا أكبر الناس شما وشهامة الاتنخذي من هذا دليلا على الفتور ولكنهازفرة متألم! فأني ما زلت ولن أزال أبذر la tristesse.

Je continue et continuerai toujours à semer la bonne semence, à personnifier " l'espoir malgré tout;" et à ne pas laisser oublier l'Egypte d'hier et celle de demain.

Ma famille se porte très bien et nous parlons souvent de vons.

* 4

Le Caire, le 30 Décembre 1904

Madame chérie -

Il in est très agréable de venir vous présenter mes meilleurs souhaits pour le nouvel an. Je prie le hon Dieu de vous accorder tout ce que mérite une grande ame généreuse, bienfaisante et noble.

Ma mere vous embrasse de toute sa tendresse et vous prie de penser à elle quelquefois : sa santé est assez bonne et nous n'avous pas d'inquiétude cette année ; elle vient de vous envoyer des dattes qu'elle aime particulièrement,

Mes affaires marchent très bien, quoique ma santé laisse à désirer. La situation de mon pays, le triomphe de l'Angléterre et l'avilissement de quelques amis m'ont beaucoup affecté. Je suis soutenu maintenant par cette seule idée que البذار الصالح وأمثل الامل الحي بالرغم من كل شيء حتى لا تنسىمصرنا في الامس وفي الند

> أهلى في صحة جيدة وغالبا نذكر شمائلك » « القاهرة فى . ٣ ديسمبر سنة ٤ . ١٩

سيدتى العزيزة

يروقنى أن أقدم اليكأجل أماني بحلول العام الجديد وأدعو الله الكريم أن يهبك من لدنه ما تستحقه نفس كبيرة كريمة بارة شريفة . وكذلك والدتى تمانقك بكل حنان وتسألك أن تفكرى فيهاولو أحيانا .اماصحها فيدة وليس عندنا مايشفلنا هذا العام وترسل اليك هدية من بلح تميل اليه بنوع خاص

انأعمالي تسير سيرا حسنا ولو أنصحتي لم تكن كذلك فأن حالة وطني وظفر انكلترا ودناءة بمض الاصدقاء أثرت في كثيرا واني أندرع الآن بهذه الفكرة الوحيدة وهيأن في زوالي في الوقت الحاضر زوالا للاحتجاج والوطنية وأملي أن الله لا ينساني . ان حالة مراكش تهم الجميع هنا والاراء

ma disparition à présent servit celle de la protestation et du patriotisme; j'ai la convictoin que Dieu ne m'abandonnera pas.

La situation au Maroc intéresse tout le monde ici. On est unanime à dire que l'Angleterre vous a entrainés vers un abime et que ce sont ses propres agents qui conseillent au Sultan de vous résister. J'ai toujours été convaincu que vous n'aurez jamais le Maroc sans une expédition militaire. M. Delcassé a donné à son pays un joli cadeau!!!

Mais ce qui est navrant, c'est la . . . . . lâcheté et le règne de l'utilitarisme qui dominent en France actuellement. Je ne comprends pas vraiment comment une nation comme la votre peut subir le jong du gouvernement actuel. Ce n'est pas seulement en Egypte, hélas, que les hommes sont tombés si bas.

Je dépose à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression de ma profonde affection filiale.

Le Caire, le 13 Janvier 1905

Madame chérie

Votre chère lettre est arrivée, et elle a rempli de joie le

متحدة على أن انكابرا سافتكم الى هاوية وأن وكلاء هاالرسميين هم الذين ينصحون للسلطان أن يقاومكم وكان اعتقادى دائما أن كلا تستولون على مراكش بلا تجريدة حربية وبذلك أهدى المسيو دلكاسيه بلاده أظرف هدية !!! ولكن الشيء المبكى أن دولتى الجبن والمنفعة همااللتان محكمان فرنسا الآن واني لا أدرك يقينا كيف أن في قدرة أمة كأمتكم أن تتحمل نير الحكومة الحاضرة ، وأقول لك آسفا أنه ليس في مصر وحدها تهوى الرجال الى أسفل سافلين

هذا وأقدم لرحابك . . . »

« القاهرة في ١٣ يناير سنة ١٩٠٥ ·

سيدتى العزيزة

وردكتابك العزيز وقد ملأ قلب والدتى فرحاً. أنها كانت أمس وأول أمس في مرض شديد هي الحي الوافدة (الأنفلوينزا) التي زارتها كعادتها. ولكنها اليوم أحسن وهي تحس بارتياح كلما وأتك تفكرين فيها. أما أنا فليس في وسعى أن اشكرلك طيبتك المتزايدة نحوى فأن تشجيعاتك

cœur de ma mère. Elle était très malade hier et avanthier, l'influenza lui a fait sa visite habituelle, elle est mieux anjourd'hui et se trouve ravie de voir que vous pensez à elle.

Moi, je ne saurai jamais vous remercier pour tant de honte, vos encouragements me vont droit au cœur, et, croyez le, je resterai jusqu'à la mort le porte drapeau de l'independance; je vis de mes sentiments et sans ce feu sacré qu'est le patriotisme, je ne pourrais pas exister,

J'ai lancé dimanche dernier, à l'occasion de l'anniversaire de l'avénement au trône du Khédive. une idée magnifique; celle de fonder au Caire une université nationale portant le nom du grand Mohammed Ali; tout le monde parle de ça, rien que de ça et je vous envoie ci-joint la traduction de mon article paru dans le Journal du Caire et quelques commentaires, y compris un article du prince Haïdar: c'est le seul prince qui ait appuyé l'idée. Je n'ai qu'un but; celui de persister dans la voie que j'ai prise et que je crois la meille re

Je dépose à vos pieds mes très respectueux hommages et reste votre fils bien reconnaissant. تصل مباشرة الى قلبي واعتقدى أنى أبقى حتى المات حاملاً لواء الأستقلال اذأ جد حياتى فى شعورى وبغير هذه الشعلة المقدسة شعلة الوطنية لا أستطيع البقاء أبدا .

أنى نشرت يوم الأحد الفائت فكرة باهرة بمناسبة عيد ارتقاء الخديو على العرش هى تأسيس جامعة وطنية فى الفاهرة باسم « محمد على الكبير » ولاحديث للناس فى غيرها وهاهى ترجمة المقالة التى نشرها « لوجورنال دوكير » مع بعض تعليقات عليها ارسلها اليك ومن ينها مقالة للأمير «حيدر » وهو الأمير الفريد الذى عضد الفكرة. هذا وليس لى الا مقصد واحد هو الثبات فى المسلك الذى سلكته والذى اعتقد أنه الأصلح وفى الختام أقدم لرحابك ..... »

Le Caire, le 20 Janvier 1905

Madame chérie

Presque tous les journaux ont consacré à ma proposition de fonder une université nationale, des articles élogieux et approbatifs, je vais en faire une brochure pour activer le zèle des princes de la famille Khédiviale et des riches.

Ma santé est très bonne, beaucoup meilleure qu'en Europe, malgré la grande somme de travail que je fournis. Il m'a été agréable d'apprendre par un de mes meillleurs amis que le Khédive, appréciant dernièrement ma conduite, a dit : « la botte de Moustafa vant toujours mieux que les têtes de tous ces gens-là». Je continue ma politique en étant très correct envers lui, je ne désespère pas de le voir reconnaîtré prochainement qu'il a été injuste envers moi.

J'ai longuement pensé à vous hier et aujourd'hui, c'est justement le 19 Janvier de l'année dernière que je vous ai reçue à Alexandrie par une belle journée, et que vous avez ensoleillé le bal de son Altesse. Ah! comme votre arrivée dans cette pauvre Egypte remplissait mon cœur de joie! je me sépare ce soir de mes compatriotes qui se rendent au bal d'Abdine, je me demande si un peuple opprimé et hu-

« القاهرة في ۲۰ يناير سنة ۱۹۰۵

سيدتى العزيزة

نشرت كل الجرائد تقريباً مقالات كلها مديح وثناءعلى اقتراحي تأسيس جامعة وطنية وسأجمها في كراسة لأستحث همة أمراء البيت الخديو والاغنياء

صحتى جيدة جداً وهى أحسن منها فى أورُّوبا بالرغم من العمل الكثير الذى أؤديه وقد راقنى ماعلمته من أحداً صدقائى من أن الخديو قدر أخيراً سلوكى حق قدره وقال ! « أن حذاء مصطفى لا ثمن من رؤوس الآخرين » . وسأداوم على سياستى مع المحافظة بكل دقة على حقوقه . ولن أيأس أبداً من أن أراه قريباً معترفا بأنه كان مجحفايي !

فكرت فيك طويلا أمس واليوم اذ في مثل هذا اليوم الصحو التاسع عشر من شهر يناير استقبلتك العام الماضى في الاسكندرية وقلمواً يتك من المرقص الخديوى كالضوء من الشمس! وكان قلبي مملوءاً بالحبور لقدومك مصر ناالاسيفة! أما الليلة فاني بعيد عن مواطني الذين أموا مرقص عابدين

milié a le droit de se réjouir.

L'ai une honne nouvelle à vous annoncer: aves ennemis travaillaient nuit et jour pour décider la propriétaire de ma maison à m'obliger de payer le double du loyer ou de la quitter: je suis arrivé à les vaincre et à conclure avec cette brave dame un bail pour 12 itas: je suis donc bien tranquille pour cette belle et unique installation que j'aime tant !

Marchand a été très gentil avec moi, il doit vraiment avoir pour moi une sympathie égale à celle que i'ai pour lui. Il m'a écrit une lettre de 12 pages en réponse aux souhaits que je lui ai adressés ; je vais lui écrire maintenant pour le remercier et lui dire combien je l'aime et qu'il doit me considérer comme son ami le plus sûr.

Tout est tranquille ici, mon école et mon journal marchent à merveille, le tirage augmente. Grâce aux soins particuliers que je donne au Lewa, il est devenu le seul organe patriotisme et le plus considéré de tous les journaux.

Ma mère est complètement rétablie et vous embrasse de toutes ses forces. Quant à moi, je reste le plus reconnaissant des fils et le plus éternellement dévoué, à vos pieds.

وأنى أتساءل علم اذا حق لأمة مظاومة ذليلةان تقيم أفراحا ؛ أزف اليك نبأ مفرحا ذلك ان اعدائى كانوا يعملون ليل نهار ليحملوا صاحبة الدار التي أسكنها على ان تطالبنى بدفع ضعف الأجر أو أبرحها ولكنى أوتيت نصرا عليهم اذ استأجرتها من هذه السيدة الباسلة لمدة اثنى عشر عاما وعلى ذلك هدأ بالى على هذا المكان اللائق الوحيد الذي أصبو اليه كثيراً !

أظهرلى «مرشان» لطفاكبر اوما عنده من العطف بجب أن يكو زممادلا لماعندى عليه فقد كتب الى كتابا بلفت صحفه اثنتى عشرة ردا على معامدتي له وسأكتب اليه حالا لاشكره وأعرب عن مقدار حبى له ليعتبرنى أوفى أصدقائه

السكوزهناعام ومدرستي وجريدتي تسيران كالساعة وما يطبع من اللواء في ازديادتهما لما ابذله من العناية فيه وقدأً صبح صوت الوطنية الوحيد والاكثر اعتبارا من جميع الصحف لبست والدتي ثوبا قشيبا من الصحة وتضمك إليها بكل

. قواها . اما أنا فلا أزال أكثر الابناء اعترافا بالجميل .... »

Le Caire 3 Février 1905

Madame chérie

Je trouve comme vous que l'hygiène morale est plus nécèssaire au corps que l'hygiène physique. Ma rupture avec le Khédiye m'a appris beaucoup de choses, et mon jugement sur les hommes a complétement changé, J'ai vu, en effet, que parmi ceux qui m'entouraient îl y en avait beaucoup qui m'aimaient pour mon influence et qui m'ont maintenant abandonné; je ne les regrette pas, bien au contraire! rien ne peut être nuisible à un homme d'action et de grands senti ments comme les fausses amitiés.

Le Kbédive m'a envoyé prier par quelqu'un de le défendre contre un homme qui l'a bassement attaqué : je l'ai fait pour lui montrer ce qu'est mon caractère. Certains princes de la famille Khédiviale prétendent que je ne les respecte pas assez ; sachant cela, je me suis décidé à ne jamais les saluer. Je crois ne pas me tromper en refusant la plus simple des politesses. Il est temps pour nous autres. vaincus, opprimés et trahis, de ne plus estimer que la valeur et les bonnes actions,

J'ai clôturé le mouvement de presse sur l'université par un article que je vous envoie ci-joint. Tout le monde ap« القاهرة في ٣ فبرابر سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيزة

أني أحد مثلك أن دولة الشعور الزم للجسوم من دولة القصور. فأن مقاطعتي للخدوعلمتني أموراً كثيرة وتغير بالمرة حكمي على الرجال فقد رأيت الكثيرين ممن كانوا حولي ما كانوا عيلون الا الى جاهي اذأنهم اليوم هجروني . ولست لآسف علمهم بل أنا على العكس من ذلك لانه لا شيء يعود بالضرر على رجل العمل ذي الشعور الكبير مثل الصداقة المصنوعة . أرسل الى الخديو على لسان أحدهم يسألني الدفاع عنه ضد امرئ طعن عليه مخسة وقد دافعت لابين له خلقٍ. وبمض أمراء البيت الخديوي يدعون اني لا أحترمهم كما ينبغي وما علمت ذلك حتى عزمت على أن لا أقرئهم السلام أصلا واعتقادي أني مصيب في هذا . لانه لا يصح أن يحترم غير قيمة المرء الادبية والاعمال الحسان في هذا الزمن الذي فيه نحن معشر المقبورين الظلومين المغدورين

انى اختتمت حركة الصحافة على مشروع الجامعة بمقالة (١٢) prouve hautement cette idée, mais désespère sincérement de la famille Khédiviale. Je vais réunir en une brochure tont ce qui a été écrit sur cette idée et l'envoyer au Khédive, aux princes et à tont le monde riche.

HusseinWassif Pacha a été très chic dans cette affaire, il m'a écrit une lettre où il m'a dit jêtre prêt à verser 1000 livres égyptiennes (25000 f) le jour où un comité se formera pour ouvrir une souscription nationale destinée à l'Université: Omar Sultan a promis la même somme, attendons les princes!!!

Je crois que vous réjouirez le Khédive, les patriotes égyptiens et toute l'Egypte intellectuelle en écrivant au Gaulois ou au Figuro (c'est le Figaro qui est très lu ici) un grand article sur le centenaire du grand Mohammad Ali, ses relations avec la France, son œuvre et l'avenir de l'Egypte; si vous terminiez avec l'idée de l'Université, je suis prêt à vous envoyer tous les renseignements que vous vondrez. Un pareil article ferait un grand effet ici et montrerait à tous que vous n'avez pas oublié l'Egypte et les Egyptiens.

Mon journal gagne du terrain tons les jours. De ce côté je suis très content. Qu'avez vous dit du bail de 12 ans que j'ai fait avec la pro riétaire de ma maison?

أرسلها اليك مع هذا . والناس جميما موافقون استحسانا على هذه الفكرة لكن لا أمل لهم في الاسرة الخدوية.وسأجم كل ما كتب عليها في كتيب وأرسله للخديو والامراء وكل غنى. وقد وضم خسين باشا واصف نفسه أحسن موضع آزاء هذا المشروع فقــدكتب الى يقول آنه مستعد ليدفع ألف جنيه مصرى (٢٦ ألف فرنك) فى اليوم الذي تتألف فيه لجنة لافتتاح اكتتاب وطني يخصص للجامعة .وكذلكوعد عمر سلطان بمبلغ كهذا . أما الامراء فاني معهم لن الصابرين اني أعتقد انك تسرين الخديو والوطنييين المصريين ومصر الادبيـة اذاكتبت مقالة كبيرة في الجـولوا أو في في الفيجارو (وهو الاكثر انتشاراهنا)موضوعها عيد « محمدعلى الكبير » وعلاقاته مع فرنساوعمله ومستقبل مصر وتختمينها بفكرة « الجمامعة » واني مستعد لان أرسل اليك كل ماتريدينه من المعلومات. لان مقالة كهذه تحدث تأثيرا كبيرا هنا وتظهر للجميع انك مانسيت مصر ولاالمصريين جريدتي تزداد انتشارا على من الايام وهو مايسرني

Ma mère a eté très heureuse de votre lettre, son affection pour vous augmente tous les jours.

J'espère que vous m'érrirez beaucoup et en attendant, je dépose à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression de mon obéissance filiale.

P.S. Loti ne m'écrit pas: je lui ai télégraphié pour demander des nouvelles de sa santé, rien! qu'y a-t-il?

Le Cairc, le 46 Février 4903

Madame chérie

Je suis content de voir le Khédive vous remercier par l'intermédiaire de Haïdar, il a dû comprendre par votre lettre que notre brouille n'a rien changé de vos sentiments envers lui.

Lord Gromer inspecte le pays et fait un acte de souverain; il est allé dernièrement haranguer les notables à Fayoum et tenir le langage du maître. Cette façon d'affirmer la puissance britannique en Egypte nous a profondément blessés, et si j'étais le Khédive d'Egypte, je serais mortifié. J'ai montré, par une série d'articles courageux ce qu'il y a de contradiction entre les actes et les paroles de Lord Gromer, et le

جدا وما قولك فى تجديد ايجاردارى مع ربتها اثنى صرعاما؟ سرت والدتى كثيرا من كتابك وميلها اليك يزدادكل يوم. وأملى ان تكتبى الى كثيرا. هذا وأقدم لرحابك .. » (حاشية) « لوتي » لم يكتب الى وقد أرسلت اليه تلفرافا لاقف على حالته الصحية . فهل فى الامر شي ، ؟

« القاهرة في ١٦ فيرابر سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيزة

سررت لشكر الخديو آياك بواسطة « الامير حيدر » ولا بدأن يكون قدأ درك من خطابك أن ماحصل بيننا لا يؤثر على احساساتك نحوه. اللورد كرومر يتجول فى البلادمفتشا جاريا مجرى الحاكم. فقد ذهب أخسيرا الى الفيوم وخطب فى أعيانها بلهجة الآمر. وان هذه الخطة التى تقوى الدولة البريطانية فى مصر قد آلمتنا أشد الآلام ولو كنت خديو مصر لتألمت كثيرا. وقد أبنت في سلسلة مقالات كلها جرأة التناقض بسين أفعال اللورد كرومر وأقواله وبذلك كان اللواء الجريدة الوحيدة التى عرفت كيف تسقط خطاب

Lerra fin le journal unique qui ait su faire crouler à terre le discours du proconsul britannique ; il est plus que furieux contre moi, mais, avec l'aide de Dieu, je continuerai mon chemin sans peur. En voyant la lâcheté des grands, je me sens plus grand qu'eux et la réunion de mon patriotisme et de ma dignité me donne une force colossale.

Soyez tranquille de mon côté, vous serez toujours fière de votre fils; mais plaignez avec moi le pauvre Khédive et pleurez avec moi le sort de ma chère patrie, si toutefois il vous reste encore des larmes qui n'ont pas été versées sur la triste France.

Je vous baise bien respectueusement les deux mains, votre enfant reconnaissant.

Le Caire, le 3 Mars 1905

Madame chérie

Je n'ai pas reçu de vos nouvelles depuis deux semaines; ne me privez pas de vos lettres si longtemps, vous savez qu'elles me donnent une grande joie au milieu de ma détresse patriotique,

. Je vous quitte, vu ma grande fatigue et dépose à vos pieds

المعتمد البريطاني . وهو في حنق عظيم على ولكن بمعونة الله سأستمر في طريق ولا خوف . اني عند ما أرى من الكبراه جبنا أشعر بأني اكبر منهم . وان اجتماع وطنيتي وكرامتي ينفخ في روحا عالية فاطمئني بالا من جهتي وستعجبسين على الدوام بابنك . واشتكي معي الحديو البائس وابكي كذلك حظ وطني العزيز اذا كان في عينيك دمع لم يسكب الى الآز في سبيل فرنسا الحزينة .

وبكل احترام يقبل يديك

ابنك المعترف بالجميل »

« القاهرة في ٣ مارس سنة ه . ١٩

سيدتى العزيزة

ما وقفت منذ أسـبوعين على أنبائك فلا تحرمينى من مكاتيبك طويلا . لانك أعلم بمـا تبعثه فى نفسى من الارتياح فى وسط هذا الجهاد الوطنى

هذا ولا أطيل الكلام لنصبي وأقدم الى رحابك ... »

mes hommages très respectueux et reste le plus dévoué de vos enfants.

Le Caire, le 9 Mars 4905

Madame chérie

Votre lettre du 26 février est arrivée avec le paquebot italien« Cairo» qui a sombré à Alexandrie — une partie du courrier a été sauvée et votre lettre est avec elle, ça m'a fait un grand plaisir, car, quoique je ne sois pas bien fataliste, j'y ai vu une preuve divine de la solidité de notre amitié.

Mon état moral est plus que satisfaisant, je travaille et trouve dans l'action et la lutte la plus belle consolation. Dien a voulu que je fusse le seul Egyptien qui porte haut l'étendard de l'indépendance, et je suis bien reconnaissant pour cette unique destination; je fais publier à côté du Lewa un nouvel organe hebdomadaire portant le nom de "Monde Musulman". Il a pour tâche de réveiller les musulmans de leur torpeur et de leur traduire les articles les plus importants qu'on écrit sur eux en Europe. Ce Journal est destiné à avoir la plus grande influence dans tous les pays de l'Islam.

« القاهرة في ٩ مارس سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيزة

ورد كتابك المؤرخ ٢٦ فبراير على الباخرة الايطالية كايرو (القاهرة) التي جنحت في الاسكندرية وخلص قسم من بريدها بينه كتابك مما سرني كثيرا لاني فضلا عن سعد طالعي أجد في ذلك برهانا الهياً على متابة مودتنا

ان حالتي الادبية فوق مايتصور . فاني أعمل واجداً في الحركة والجهاد أجمل تعزية . وقد أراد الله أن أكون المصرى الوحيد الذي يرفع لواء الاستقلال واني لشاكر نممته هذه التي خصني بها .وقد نشرت بجانب اللواء جريدة أسبوعية جديدة هي «العالم الاسلامي» ومهمتها ايقاظ المسلمين من سباتهم عا أترجمه لهم من المقالات الخطيرة التي تكتب غهم في أوروباً . وسيكون لهذه الجريدة أكبر تأثير في العالم الاسلامي

وهدا النشاط العظيم يؤتيني خيراً. فان مواطني الذين كانوا يعتقــدون أويجشون أنى لا أقوى على السير بنير Cette grande activité me fait du bien et mes compatriotes qui croyaient ou craignaient que je ne pusse pas marcher sans le Khédive, admirent hautement et sincérement cette vitalité et cette volonté de for.

Toute la famille est en joie pour le mariage de ma sœur. Son mari est un gentleman qui gagne la sympathie et la confiance immédiatement : rien ne me préoccupe autant que le bonheur des miens.

Je compte me reposer chez vous au mois de Juillet ou d'Août. J'ai promis à Loti aussi de passer quelques jours avec lui à Rochefort. Peut-être irons-nous ensemble? d'ici là nous aurons le temps de parler de tont cela.

J'embrasse très respectueusement vos deux mains et dépose à vos pieds mes hommages très respectueux.

* *

Le Caire, le 6 Avril 1905

Madame chérie

Excusez-moi si j'ai tardé un pen à vous écrire, j'étais très occupé, c'est une aunée terrible pour moi, mais "bénie"

Nous avons eu l'idée, Omar et moi, de nous photographier tous les deux pour vous laisser un souvenir de plus de cette عضد من الخديو يعجبون جهارا وبكل وفاء بهذه الحياة والارادة الحديدية

جمیع أفراد الاسرة فرحون لقران أختی . أما قرینها فهو ودیع من عرفه عطف علیه ووثق به . وانه یهمنی کثیرا اسعاد أهلی

عزمت على أن أستريج عندك في يوليوأو أغسطس وقد وعدت كذلك مسيو « لوتى » أن أقضى معه بضعة أيام في رشفور ورما قصدناك مما وسننظر في ذلك

وبكل احترام .....»

« القاهرة في ٦ ابريل سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيزة

أعدريني اذا أبطأت قليلا في مكاتبتك فاني كنت مشغولا وما أكثر متاعب هذا العام وان كان عاما مباركا صورت و (عمر سلطان) في لوحة واحدة لتكون هدية تذكار هذا الاخاء وهذه الرابطة الى شخصك الموقر. وأوما أن تكون قد وصلت اليك وأرضتك .

fraternité et de cet attachement à votre auguste personne. J'espère qu'elle vous est déjà parvenue et qu'elle ne vous dé plait pas.

La Revue, ancienne Revue des Revues, avait publiè le 4er février un article très important de M. Alexandre Ular, où il a montré dans leurs grandes lignes les intrigues anglaises dans les pays musulmans: il a dit ouvertement que les Anglais comptent faire du Khédive le "Khalife" qui ferait leurs affaires. Cet article a produit ici une grande sensation et j'ai donné la traduction dans le "Monde Musulman".

Mais j'ai pensé qu'il fallait écrire une réponse, je l'ai écrite et envoyée par l'intermédiaire d'un ami. Finot vient de lui écrire qu'il est enchanté de recevoir un article de moi et qu'il le publiera le plus tôt possible, je crois qu'il paraîtra le 15 courant, j'attire donc votre attention sur lui.

J'ai écrit aussi un grand article en français sur "La Responsabilité de l'Angleterre en Egypte" et l'ai envoyé à M. Stead, mais si jamais il le publie, il anna en Angleterre du retentissement.

Pour mon repos à Gif, vous pouvez compter que j'aurai le bonheur d'être chez vous le 1er Août; je ne sais pas quand au juste je quitterai notre chère Alexandrie, mais je serai

كانت المجلة (التي هي مجلة المجلات قديماً) نشرت في اول فبراير مقالة من الاهمية بمكان وهي بقلم مسيو الكسندر أولار اذأبان فيها بالقلم العريض دسائس الانكليز في العالم الاسلامي وقال جهارا أن الانكليز ينوونجعل الخديو خليفة لبؤيدهم في شؤونهم . وقد أحــدثت هــذه المقالة بيننا دويا كبيرا. ونشرنا تعريبها في (العالم الاسلامي) .ولكني رأيت أنه من واجبي الرد عليها وقد كتبت هذا الرد وأرسلته على مد صديق. وكتب مسيو (فنوت) الى هـذا الصديق بأنه مسرور بتلقيه مقالة مني وسينشرها في أقرب فرصة . وأمل أن تظهر حوالي الخامس عشر من هذا الشهر ولذلك ألفت نظرك الها ولا أشك في أنها ستروقك كثيرا. وقد كتنت مقالة فرنسية أخرى على (مسؤلية انكلترا في مصر)وارسلتها الى (ستيد) ولو تمكن من نشرها لاحــدثت في انكلترا تأثيرا كبيرا

أما مامختص بقضاء راحتی فیجف (بلدفی ضو احی باریس لمدام آدم فیه قصر جمیل) فکرونی علی ثقة أنی سأحصل علی j'espère, le 1er Août, à Gif.

Je travaille maintenant à traduire mes discours et j'espère terminer cette œuvre dans deux mois pour la préparer en France.

Loti a dù rentrer à Rochefort, a-t-il passé à Paris vous voir? veuillez, je vous prie, lui rappeler qu'il m'a promis de me dédier sou roman annoncé par la Revue des Deux Mondes sur Constantinople; chose promise, chose due. (1).

Permettez-moi, madame chérie, de déposer à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression de mon dévouement filial.

Le Cairc, le 28 Avril 1905

Madame chérie

J'ai eu le plaisir de recevoir votre charmante lettre du 18 courant, et je vous remercie de tout cœur pour votre compliment, l'article de la "Revue" a produit ici une excellente impression.

Les Anglais ont nomme un aide de camp anglais "général" à la suite du Khédive, il sera très prochainement l'aide de

⁽¹⁾ M. P. Loti a réceniment dédié son livre « La Mort de Philœ » au regretté Moustafa Kaniel.

السعادة بمثولي في ساحتك في أول أغسطس ولو أنى لم أعلم بالضبط متى أبرح اسكندريتنا العزيزة ولكنى أؤمل أن أحقق ذلك.

أعمل الآن فى ترجمة خطاباتى وآملأن أفرغ منها بعد شهرين لاطبعها فى فرنسا

لا بدأن يكون « لوتى » قد عاد الى « رشفور » فهل زارك فى باريس ؟ وأرجو منك أن تذكريه بما وعدنى بهمن ان يقدم باسمى روايته على الاستانة التى نشرتها مجلةالعالمين. وما وعد به واجب الانجاز . واسمحى لى أيتها السيدة العزيزة أن أقدم الى رحابك ... »

« القاهرة في ٢٨ أريل سنة ١٩٠٥

سيدتي العزيزة

سررت بتناول كتابك المؤرخ ١٨ الجاري وأشكر لك بكل فؤادى تهنئتك وقد أحدثت مقالة الحبلة هنا تأثيرا عظيما عين الانكليز « جنرالا » ياورا انكليزيا في معية الخديو وسيصير في أقرب وقت رئيسا للياوران أى وزير الجند في

camp en chef, c'est à dire le ministre de la maison militaire du Khédive, c'est le commencement de l'infiltration britan nique au Palais. Dans quelques années le souverain de l'Egypte sera cerné jour et nuit par des Anglais... comprenez donc combien je souffre!

L'affaire de la langue anglaise ne conduit pas aux conséquences que vous croyez: les langues admisesaux Tribunaux mixtes sont l'arabe, le français et l'italien. Lord Cromer y fait ajouter l'anglais, de sorte que le français reste et que l'école de M. de Rausas n'est point atteinte.

La tournure que prend l'affaire du Maroc enchante tout le monde ici : on y voit l'espoir de sauver un pays musulman et la punition du gouvernement français qui a si lâchement vendu l'Egypte.

J'attends plus impatiemment que vous le 1^{ex} Août, car mes plaies patriotiques saignent trop, et j'ai besoin de me trouver près du cœur qui, m'aime, me comprend et me donne de sa vie propre.

le dépose à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression de mon dévouement filial.

Hussein Pacha Wassit, Mme Yung, Moustapha Kamel, Mme Adam, For'd Eey, et Ai' Kazsel.

دهنمند ۱۹۰۰ معام آدم ـ مصطفی کامل ـ مدام ینج ـ حسین بائیا واصف علی کامل ـ فرید بك ـ مدام آدم ـ مصطفی کامل ـ مدام ینج ـ حسین بائیا واصف

بيت الخديو وهو مبدأ النداخل البريطانى فى السراي وبذلك يكون حاكم مصر بعد بضعسنين محاطا ليل نهار بانكليز.... ومن ذلك تعلمين مقدار ألمى ١!

ان مسئلة اللغة الانكليزية لا تؤدى الى ما ظننته من النتائج فان اللغات المقبولة امام المحاكم المختلطة هي العربية والفرنسية والايطالية وقد أدخل عليها اللورد كروس الانكليزية وبذلك تمبق اللغة الفرنسية كما هي وذلك ممالا يؤثر في مدرسة مسيو دروزاس (مدرسة الحقوق الفرنسية)

ان الشكل الذى أخذته مسئلة مراكش سر الجميع هنا فقيه أمل لنجاة بلد اسلاى وعقاب للحكومة الفرنسية التى باعت مصر بكل جبن

انى أنتظر مثلك بصبر نافد غرة أغسطس لان الابى الوطنية أضنتني ولاننى في احتياج لاكون بالقرب من قلب يعطف على ويدرك احساسى ويزيدنى حياة من حياته وتفضلى بقبول .... »

Le Caire, le 22 Mai 1905

Madame chérie

La requavec le plus grand plaisir votre charmante lettre. La semaine dernière, nous avons eu le centenaire de Mohammed Ali; il n'y avait aucun enthonsiasme, seuls les Européens à Alexandrie ont fait les choses dignement, le peuple lui, étaitt très froid, il se sépare tous les jours davantage de reux qui le gouvernent. Son Altesse n'a pas assisté aux fêtes ni même donné une réception pour recevoir les félicitations: il part jeudi prochain pour Londres, en passant par Constantinople. C'est triste, profondément triste! et comme les Anglais ont de la chance.

Quelques princes avaient pensé que l'Université coûterait beaucoup d'argent et avaient décidé la création d'une mission pour envoyer chaque année des jeunes gens s'instruire en Europe. On a même réuni 5000 £. en une séance, Seulement on a tenu à avoir le Khédive, on lui a délégué le Prince Haïdar qui est à Alexandrie depuis 20 jours, sans rien obtenir. Pour ma part je désespère du concours souverain.

Je compte partir, s'il pla't à Dieu, le 1er Juillet et être chez vous le 3 Août, quand "la Parole" sera achevée, pour rester à Gif deux semaines et aller avec vous chez Loti « القاهرة في ٢٢ مايو سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيزة

تلقيت كتابك الاسبوع الماضى وقد تقضى هنا عيد محمد على الكبيرو كان خلوا من بهجة الحفاوة غير ان الاوروبيين في الاسكندرية قاموا باحتفال لائق أما الشعب فغالب عليه الفتوروهو كل يوم يتباعد عن الذين يحكمونه. على أن سمو الخديو لم يحضر الاحتفال ولم يستقبل أحدا التلقى التهنئات وسيبرح يوم الخيس المقبل الى لندره مارا بالاستانة وهو أمر محزن جدا فها أعظم حظ الانكلنز!

رأى بعض الامراء ان الجامعة تقتضى نفقات طائلة وعلى ذلك قرروا ارسال فريق من الشبان لتلق العلم فأوروبا فحمعوا خمسة الاف جنيه في جلسة واحدة غير انهم أرادواأن يكون الحديومنهم فأوفدواالبرنس حيدر لمقابلته في الاسكندرية منسذ عشرين يوما فيلم يحصل على شيء وانني لني يأس من مساعدة الحدو

سأسافر باذن الله يوم أول يوليسه وأ كون لديك في

pendant deux autres semaines; voulez-vous avoir la bonté d'arranger avec lui ce programme?

J'espère que Marchand viendra à Gif quelques jours quand j'y serai.

Ma mère vous embrasse tendrement et me parle toujours de vous, mes sœurs et Alibaisent respectueusement vos mains:

quant à moi, je reste pour la vie le plus dévoué de vos enfants.

San Stefano, le 9 Juin 1905

Madame chérie

J'ai eu le grand plaisir de recevoir votre charmante lettre du 1er courant avant mon départ du Caire. Je suis profondément triste d'apprendre que Loti soit changé à mon égard. Je n'ai jamais manqué aux devoirs de l'amitié immense et de l'admiration profonde que j'ai pour lui; si j'ai parlé de mon enthousiasme pour le Japon devant lui, c'est que lje ne peux pas cacher mon opinion et surtout mes sentiments; il m'a demandé de ne plus traiter cette question avec lui; je me suis incliné devant sa volonté.

Vous vous étonnez que je sois japonisant; tout mon peu-

الكاؤات

جيدت والأعب أرككيك ما والمعرواتهم

مرمامي و التلالايلاي و

ولا ود لرمال لاونا بإعومساتور د م

اره ا انون فشتركه ده كواد (د ١٩٠ و

والكر إدوه الأرباء الخلاج البواوس والراجان

أمار منارة كهلاء

النابح فسدى ويدوماس وأوفي وثيدته

أر طارومها كما لمده رسدو

* · * \$ 144 9

وداور سه ۱۹۶۹ سه ودراب سه ۱۹۶۹

قبهة الخشواك ه و درشا على من و داخل النشر 10 و 25 الحلق لأوسال المأردة الآل علم بينة الأنتراك سعد ولا مند وصولات الاشراك الااداكا _عسدة من مدر المرده والسار و امرة شر الأعلانات" و من عليها مع الأداره

وصدون الممسكل أسوم

مصرى وجائمه وعريسة ١٠١٠ أ

ال أحد الد رب البالين وأهل عل ميه سر الرساق ويداشيه الرح في

﴿ مِنْكُ وَلِي مِنْ أَلْمُ مِنْ الْمُعْلِمُ مِنْ الْرَامِينِ رقى مير الله والأمة أقاصلو عدد اللويدة طنته ما بهم النام الاسطيمي معرضه و وحة ما تكب محمد الديد وموله عبدا إدعل الاسلام والمشين لعرص كل واحدمي وأمر والمالية الأسلاءة ماجال ص قومة ، پي وينه , بېشراتباعه، مشطالکول وتستر الساهم ونتق للسرادو والحله مورالانه الأسلامية لأنه :

وحدث هدا لأمراح اما والمكل به واحاً وُولاد الامود أدَّة قر وه إلى المنت والاحاد الوت المصلم س كل ادرى ودو يدس به لدويه ودومه وحشيالور أوسركل دي صعروملة أد يسر هنده الرباء مرأة أه وأن غدهنا نة راك ومساسده من تلم اساية الي

متدها و .. لرام شي توجواله و . والدائدة الكامرة ألى تشايعه الاسأوء وغوامر مكاعل للسلس الاسلام نسس أميانا أم سائل مؤله وأميانا مل المرتبار المع والبلاد و طب الساوه معا أكدب ومعتريات واله تشتيل على الآمري عليه أسار لأمر ودريماوار مناوت المائل والاكادب في آن واحد ومما بسي ال منه عشه ومدكان الاسلام اول لا واء ب الالشار كِنْهُ السوب لأحوموويهن ونادهم ويسترحبو ومعمعم الا اعلان الماتي يميم . صدمروالميل النامل والريام التسائد على الامووا لموعرية كم مه الاسراق به معاصده التبر مدمر وسيتها الماديتهم وسقيم هبدا لبكل بالك وحي سوقالت وأتيرها أعلم وأكر ووسيا كالموانات والاوهأم ل الفوس أوسم وأهم والك كاث ا

- ارع دول اورو ما على السلمان أيده أياصل علاتهم والسووي مي كتابيم إلردطينا في المحد الي أحول الإدائسان أ سعرت مياواما والناؤالسدن أمالسا كا تصالب وقك أزلان يش يعش وعاله بدس هرين يعادن النغ الكاس التيم مقالى والحل والرساوة والرووالاسلاح والثالم

واماس الباداةي عيده في الثلم أفالا والتب التي نشسر به في عشق لار الكالب من الصابس ق الاعاث بايقه فللرمات فرديق ستراب الناله والرموع مشرقيله وشأبان أمده الاسلام و سأمعنا ولا مكو ى مندسية مثالجة أن الراح جي الروسا مايا وركا أقوي السرة من علانا . ال والكارا كأمد سياده احتضها في آمسا عود الأمريُّ سل على كل زاع سيلس

والأنعث وأدوانا لمشعر وأمياب بأسرهم واها واسدة طلائف اداكان مي على وكسيول الاحتراد عالم

المري سيافية لاعل حيا أحبة وسعاره . وأصداق شرح طريقة كل مر الرواسة والكثران الأستنكره كركامالما المورد كرون ساكم للندق الثارالثاني وعي ي الحي اومه لائم ورمع سومه جل عال و نحرى الأن حواليث تسرور المند سريًّا للزير ونسآئل السل والحدر الاعادوللزايا خشيكا المصافسول في عاميدة - يا- بدة الملة الاسلاب التي دربها المهابون ومخاف سه ال كات سعة وفي منزل عياء ألاساروسرميالا ككراندهواهدا مُ ديل قاارسُ السرُّدُتك ياسه طها واحتدينا يبووها واما الآق ورمان المِدُون بِ اللهَ اللهُ أَوْ مَا كُولُهُ وَلَدُ

الى دمول أنى وإسر واعا الراء الكير - S War St 1,0 1 5 المنافقة ماكيات الكافر والم مشيد الاركال المؤ وواصر الألويام وأعاثمه ش السم ديهم صبه الدي سول الداخوي الل وحارا أسعر عبادتهم بالسلانة أوليك وعرووا باللن والمواطم المناش ومودوا

للشربالمدة كالساق مزرك هر البياد ال الناء أندا لفل الجمائل كان [الشهوب على اقبل و للسواى والرمنوح] به سار بمذكبًا معاأسيد، الامرافيلورية وادة أسأل أن عش أمال بدة السل ما را الوسع ويعدود للسد ، والدود الرب والسية المدة الي صار مزعده المريدت مدين وبوصا عبدا الاتاء والتناوي وصاب مالال كرون مية الأن اللكا المبير السيادة والوستارين فهينة الكارا والالالكار كور د شاه دان الليما لانصر في التقومون الاستام كام وللإنسانيين الليك تاريخ به والمستستكون في كوحه هو قارول وكمستنسية في كان الرحة كوحاكت المهادة عليها : " المرحا واستادا في المصرية عب أنها البرصلة ما بال أياسة سياء كما اكا أولان "بنيت من يود فسيرية يشكر أما الا كادس والبنزيات بال در ها

ميلامدان لده واردرانتكه الكرار أالتامورسانا ويمعال لاتيدلايل على مركز السناسة من الوجود الياد كلكاء (١٠٠ اعتبه على الساد من السريع التم الاورهود الرأس عاب الانصاء الحدد، أادر بي برسط خلاستاته وخاساً با كيا أمر واحب مخترى ما حروق أروساص أحديده ألكمة أواحداد ورسعه مد عه والليموالياب مراكور توافر وساوكان لما الأدر مامي المواتر السيامية الأوروس

ماته اوارد الأخال في سأى سار سروع مع بالسمرات ومحاداتنا شما لان معرودات كرى الي والكاثرا باستعل زات وإجهد

الما ١٢ منع من المنتقدات الله الله الله به مشروبات كلالة مائلة للم حوال السد الاد صلكه الاسبوية الانكليرية والدادات الى غاد بالدمياه واسلام والراءياش البأيم الباق واصلاحته المن ومن الفروال على أولا يقل الشاساء والانك بالر الول الناهب لاركاتوا الى عب الثور عنيا . الواسات أن الكاثرة والمنه عزوت هي فرشية وداقية في المود في مصر وألنام والماما الرسرها وكاي اللبه وراحسة الدرلة الريطانية الأنشت عمّات ومُسْلَف دات شان . وكام اسطيم . الدرب والكامل "وتصوما الروما^{الا} الماء ادوا ومكرنا الس كيسوة ال كذلك وتيدة بالنطبة التول بالرداما الروعل ماجاف الملتيكة إيا إلا مايع : فم عاد المد السوادس الاولى الوالمي الوالمية كر، وذ الله كالنادر .. واله لا إلى الم

الد جيكول الحليث هاد ألسم، الادر وسد ركام مراككات كارركا إبار مالياد والناف الالكام المامة الدامة على والمامة والمدوم والمدى لاسمان فية لمنظ التواريد مِي مُدَّد اللَّكَة شَدِيرًا لاستعامةً : وقد عبر الاستاه والمليج المبتي وعواليناه ويعه منه السل المشلط السلم في الدرد الرك أس الاد الريم بعياملا أعداد يحكم الأوسطامه أومناه والكن ساكا مثل العساف بهوالاعشارة عيك أعيدتكي الام ميعا ال تتنبه إلى من الريكون يمسل واحد الله م أ على الناطيء الفرق المعلى الايان الما و الدينا بالمركزي وآليها على مالية عنده وأن تسركل شواعل السرالا فروالاد

معلى كامار بر إرتاب الورد بل ك ي مرياب الدود الملة ليم الايكام والداك وووس المل الدورا La 4re pagegdu Journal "Al Alam Al Islami" (Le Monde Musulman)

و إن لسيد أن استها يكوا الريكاد

﴿ أُولَ صِحِيفَةً ظهرت من جريدة العالم الاسلامي ﴾

الثالث من أغسطس حيث تكون نشرتك « لا يارول » قد أنجزت. وسأقيم أسبوعين في « جف » وأذهب معك لزيارة « لوتي » مدة أسبوعين آخرين فهل لك أن تتفضلي بترتيب أمر هذه الرحلة معه

أَوْمِل قـدوم « مرشان » الى « جف » لقضاء ضعة أيام مدة اقامتي فيما

والدي تمانقك بانعطاف وهي تذكرك داما. واخواتي وعلى يقبلون يديك بكل احترام أما أنا فسأكون مدى العمر أطوع أبنائك »

« سانستفانو فی ۹ نو نیه سنة ۱۹۰۵

سيدتى العزيزة

حظیت بکتاب منك أول الجاری قبل سفری من مصر وأنی لحزین جدا لعلمی أن «لوتی» متغیر من جهتی مع اننی لم أخل أبدا بواجب صداقتی الأكیدة واعجابی الكبیر به . واننی اذاكنت قمد كاشفته بشغنی بالیابان فمذلك لاننی لا أستطیع اخفاء رأیی وخصوصا شعوری . وقد سألی ان

ple est avec moi. Veuillez examiner la chose au point de vue égyptien et musulman. Entre les deux combattants, le Japon n'a fait aucun mal à l'Egypte, ni à l'Islam; par contre la Russie a fait à l'Egypte, lors de sa grandeur sous Mohammed Ali, le plus grand mal en brûlant son escadre, de concert avec l'Angleterre toujours perfide et la France toujours trompée, et en faisant à Mohammed Ali la plus sensible apposition. Depuis, elle a fait à l'Islam et aux peuples musulmans les plus noires des misères. C'est l'ennemi Nº 1

En second lieu, ce n'est pas l'alliance de l'Angleterre avec le Japon qui ruine l'indépendance de mon pays, mais l'entente de la perfide Albion avec la France.

Pourquoi donc serais-je anti-japonais? moi qui adore les patriotes et qui trouve chez les Japonais le plus bel exemple de patriotisme ??? Ce peuple japonais n'est-il pas le seul peuple oriental, qui ait mis l'Europe à sa place? Comment ne devrais-je pas l'aimer?

Je comprends très bien votre douleur et votre chagrin, vous qui avez préparé l'alliance russe pour d'autres fins, mais j'aurais partagé cette douleur et ce chagrin si la France était restée pour nous la France. Hélas! le néfaste Delcassé a détruit en un seul jour le prestige, la gloire et l'œuvre de tout un

لا أباحثه في هذه المسئلة فأجبته الى ما سأل

تعجبين من ميسلى لليابان ولا عجب فان كل أمتى معي ولو تفضلت ونظرت في المسئلة بنظر الصرى المسلم لوجدت ان بين الشعبين المتقاتلين شعبا لم يسيء الى مصر ولا الى الاسلام أصلا وهو الشعب الياباني وآخر على الضد من ذلك وهو الروسي فانه ضرب مصر أكبر ضربة يوم سعود محمد على باحراته أسطولها متفقا في ذلك مع انكلترا التي ديد بها الحداع وفير ذلك فانه جل على الاسلام ولا الى الانخداع وغير ذلك فانه جل على الاسلام والامم الاسلامية اكبر الاخطار فهو اذاً عدو اللاول

ومن جهة أخرى فأنه ليس التحالف الياباني الانكليزي هو الذي يقضى على أستقلال بلادى. بل التحالف بين انكلتراً المادرة و فر نسا!!

فىلام اذاً أكون ضد اليابانين مع أنني مُعْرَمُ الوطنيين وأجد عند هؤلاء القوم اجمل مثال للوطنية !!! وكيف لا أحب ذلك الشعب الياباني وهو ذلك الشعب الشرق الوحيد الذي الزم أوروبا حدودها ؟ siècle, sa chute est une joie ponr nous, patriotes amis de la France d'hier. Vos hommes d'Etat seront-ils assez intelligents pour nous faire aimer la France de demain? Pourrai-je l'espèrer ? ? ?

Mon idée de fonder une Université nationale a fini par triompher, les Princes Halim l'ont prise en mains et ont décidé de commencer d'abord par une mission en Europe pour former des professeurs égyptiens. Déjà 8000 £. 200.000 fr., sont souscrits et la souscription commencera après l'été, c'est pourquoi j'ai consacré à ces braves princes un article que je me fais un devoir de vous envoyer.

Je rentre demain au Caire et partirai pour l'Europe le 1° Juillet. Je serai à Paris le 11 ou le 12 et je serai heureux de commencer mon séjour à Gif dès le 16 ou le 20; je préfère aussi faire ma cure au mois d'Août, je serais très heureux de voir Loti à Gif, mais autrement je ne pourai pas aller à Rochefort.

Je n'ai pas besoin de vous dire combien ma joie est grande à l'idée de passer quelques jours auprès de vous.

. Je dépose à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression de mon dévouement filial.

انى اعلم عام العلم مقدار ما تشعرين به من الالم والحزن انت التي هيأت اسباب التحالف الروسي لغرض غيرما افضي اليه. وكان بودي أن اقاسمك هذا الالم وذلك الحزن لو أن فرنسا بقيت أزاء نا كما كانت. ولكن بكل اسف هدم دلكاسيه المشؤوم في يوم واحد كل العمل العظم المحمد الذي تم في قرن من الزمان ولهذا كان سروري وسرور أصدقائي الوطنيين المحبين لفرنسا عظيما بسقوطه. وهل في استطاعة ساستكم أن يعملوا ما يحبب الينا فرنسا المستقبل. وهل آمل بذلك ؟ ؟

ان فكرتى أنشاء الجامعة الوطنية قد توجت بالنجاح فالها أنتقلت الى أيدى أمراء بيت « حايم » وقد ترروا مبدئيا ايفاد فريق من الطلاب الى أوروبا ليتخرج مهم أسد تذه وطنيون وبلغ الاكتتاب حتى الآن عمانية آلاف جليه (٢٠٠٠٠٠٠ فرنك) وسنشرع في بقية الاكتتاب بعد القضاء الصيف ولهذا كتت مقالة عن هؤلاء الامراء أرسلها اليك

Le Caire, le 25 Juin 4905

Madame chérie

Lai reçu avec le plus grand plaisir votre charmante lettre: c'est une grande joie pour moi, croyez-le. de passer avec vous quelques jours et de puiser un peu de forces et de courage dans votre parole et vos conseils maternels. Je suis tellement écrasé par ma tâche que je sens le besoin urgent de sortir de mon milien, on dirait que la nature s'est entêtée à rendre la différence trop grande entre la force de mon âme et celle de mon corps.

Je partirai done, s'il plait à Dieu, samedi prochain 1er Juillet pour aller d'abord à Lausanne. Là, je verrai le docteur Bourget, dont on m'a dit le plus grand bien, pour m'examiner, car je souffre toujours de maux d'entrailles. Je vous écrirai aussitôt après l'avoir vu, et j'espère être à Gif le plus tôt possible.

Pour Loti, je préfère que vous lui écriviez ce que je vous ai écrit et l'invitiez pour un jour fixe, je serais très attristé de perdre son amitié par sa faute. Pour moi qui n'ai jamais aimé follement, je suis et resterai toute ma vie amoureux de l'amitié; elle est tellement précieuse que je la considère comأعود غدا الى الماصمة وأسافر الى أوروبا غرة يوليه لا كون فى باريس في ١١ أو ١٢ منه وسأ كون سعيدا اذ أبدأ اقامتى فى جف بين ١٦ و ٢٠ منه وأفضل أن أباشر علاجى في شهر أغسطس وبسرنى أن أرى «لوتى» فى «جف» فأن لم يحضر اليها لم أقصد روشفور . وأنت أدرى بما ينالنى من الارتياح بقضاء بضعة أيام فى ساحتك وتفضلى . . . » «القاهرة فى ٢٥ ونيه سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيرة

تناولت بيد السرور والارتياح كتابك المفرح واعتقدى ان من حظى أن أقضى فى ضيافتك بضعة أيام وأقتبس قبسا من قولك ونصائحك الامية . ان العمل قد أضنانى الى حد أشعر عنده بسرعة الحاجة الى ترك الوسط الذى أعيش فيه وكأن الطبيعة خالفت سنتها اذ جعلت قوة روحى أكبر من قوة جسمي

وعلى ذلك سأسافر بمشيئة الله يوم السبت المقبل أول يوليه لأ قصد أولا لوزان وفيها أرى الدكتور بورجيه الذي me le premier et le plus grand bonheur de la vie.
Ce soir auront lieu les noces de ma sœur, toute la maison est en fête, j'ai tenu a vous écrire à catte heure pour vous dire que mon cœur va à vous, rien qu'à vous, dans cette occasion de joie familiale.

J'ai trouvé hier, et avec quelle satisfaction! en cherchant dans mes papiers, votre article de 1895, le premier que vous nous avez consarré, à propos du "Péril anglo-égyptien". Je le garde pour le lire avec vous. Il a cela de particuliérement précieux qu'il a été mon introducteur auprès de vous,

مدحوه لى ليقحصني فانى أشعر بآلام في الاحشاء وسأكتب اليك عجرد ماأراه وأؤمل ان اكون فى «جف» فى القريب العاجل

أما من جهة « لوتى » فاني أفضل أن تكتبي اليه ما كتبته اليك وتدعيه في ميعاد محدود لانه بحزنني كثيرا أن أخسر مودته بسبب خطأه ولان شخصا مشلى ما أحب عفوا يبقى على الدوام مولما بالمودة التي أقدرها حق قدرها وأفضلها على كل شيء وأجد فها أكبر سعادة في الحياة

تقام في هذا المساء أفراح زفاف شقيقتي وجميع الآل. فحبور وقدرأيت أن أكتب اليك لاظهر لك أنشعوري لايتجهالا نحوك حتى في هذه الساعة ساعة السرور الاهلى

عشرت أمس بينها كنت أمحث فى أوراق على مقالتك التى نشرت في سنة ١٨٩٥ وهى أول مقالة كتبتهاعلى «الخطر الانكليزى المصرى » وقد حفظتها لنستعيد قراءتها مما لأن لها مزبة خاصة بها اذكانت واسطة التعارف ببننا »

Ouchy Lausanne, le 44 Août 1905 - 3 h. après-midi

Madame chéric

J'ai passé une muit affreuse, je n'ai jamais été plus ma lade, mais je suismieux ce matin. Le docteur Bourget vientde me anitter à l'instant et je me presse de vous écrire, il m'a recommandé de rester tranquille dans ma chambre deux jours; nous avons discuté la question de St Moritz et de Plombières, il m'a dit, avec un ton convaincu, que vu mon état actuel, il m'ordonne Plombières, à condition que ie n'abuse pas de la douche ascendante et que j'aille, après Plombières, 40 à 14 jours à S' Germain en Lave, où l'air est aussi pur qu'en Suisse. Il m'a dit aussi que Plombières me fera du bien par ses bains tièdes qui sont très calmants pour les nerfs. Avec cela i'ai le sentiment que Plombières me fera du bien : ne vous înquiétez pas, je vous en prie. Bourget viendra me voir demain et lands, je compte partir mardi pour Plombières, y rester jusqu'au 5 Septembre et aller à St. Germain pour deux semaines. Je crois et espère que ce programme aura votre approbation.

Je n'ai pas besoin de vous dire combien je regrette de ne pouvoir rester à côté de vous et guérir mon âme et mon. « أوشى لوزان فى ١١ أغسطسسنة ١٩٠٥ الساعة الثالثة بعد الظهر

سيدتى العزيزة

أمضيت ليلة مفزعة بسبب ما انتابني من المرض الذي لم أره في حياتي ولسكني اليوم مرتاح وها مسيو بورجيه قد فارقني هذه اللحظة فتناولت القلم لاكتب اليك أنه أوصاني علازمة غرفتي بومين بلا عمل بعد أن تحادثنا بشأن « سانت موريَّىز » و « بلومبيــير » وقـــد أمــنى بصوت المقتنع أن أقصد « بلومبيير » اذانها توافق صحتى وذلك بشرط أن لا استعمل المرش الصاعد (الدوش) وان اقضى ــ بعد « بلومبيير » عشرة او أربعة عشر يوماني « سانت جرمان » . بجهة « لاى » التي هواؤها نتي كهواء سويسرا . وقال لي ايضا أن حمامات «بلوميير » الحارة تفيدني كثيراً لانها تسكن الاعصاب وبناء على هسذا أشعر أن « بلومبيس » ستو افقني وأسألك أن لاتتكدري. أما مسيو بورجيه فسيعودني غــدا ويوم الاثنين . هذا وقد عزمت على السفر يوم الثلاثاء الى

corps, Les phrases ne signifient rien quand l'affection et la reconnaissance atteignent le degré qu'elles ont chez moi. Dites-vous bien que jamais fils n'a aimé sa mère aussi sincèrement que moi.

J'espère être remis demain ou après demain et vous envoyer un discours avant mon départ pour Plombières.

A vos pieds je dépose, madame chérie, mes hommages respectueux et l'expression de ma vénération et de mon affection filiale.

本 故

Plombières, le 29 Août 1905

Madame chérie

J'ai eu le grand plaisir de recevoir votre charmante lettre ainsi que le dernier discours. Je n'ai pas besoiu de vous remercier de la grande peine que vous vous donnez pour moi; ma reconnaissance est inépuisable, je vous devrai ce livre, ou plutôt l'Egypte vous devra d'avoir prouvé au monde qu'elle n'est ni morte ni muette.

Quand je pense que, moi disparu, personne n'entendra plus la voix de ma pauvre patrie, mon moral monte et je me dis que je dois à mon pays d'avoir la plus grande somme

« بلومبيير » لامكث فيها الى خامس سبتمبر ومنها أقصد « سانت جرمان » لا قضى اسبوعين وأنى أعتقد وأؤمل أنك تصادتين على هذا الترتيب

ولست في حاجة أن أذكر لك مبلغ أسفى لعدم امكاني البقاء بجانبك لاغذو روحي وأشفى جسمي لان الكلام لا يفيد شيئاً متى بلغ الميل والاعتراف بالجميل الى الدرجة التي بلغاها في نفسى وتذكرى أنه ما أخلص أبن في حب أمه اخلاصى . ولى الامل أن أبل غدا أوبعدغدلا بعث اليك بخطبة قبل سفرى الى « بلوه بيير »

والى رحابك أقدم ياسيدتىالمزيزة جليل اعظامي وعظيم اجلالي البنوى

« بلومبيير في ٢٩ اغسطس سنة ١٩٠٥

سيدى المبجلة

حظيت بتلقي خطابك المنعش وخطبتك الاخيرة ولست في حاجة الى أن أشكر لك ما تتجشمينه لاجلى فان اعترافى بالجميل أبدى لا يفنى وانى لمدين لك بهذا الكتاب أو بعبارة d'énergie et de santé : c'est pourquoi je me soigne et me contrôle : je me porte beaucoup mieux et je reprends, tous les jours, mes belles couleurs de Gif. J'ai devant moi de cinq à six ans de grandes luttes pour consolider ma situation : je vivrai après heureux, relativement, puisqu'on ne peut jamais l'être tout à fait-

Voudriez-vous avoir la grande bonté de me dire votre décision à propos de notre visite à Loti? moi je compte faire paraître mon volume le 15 septembre (avec l'aide de Dieu et de Madame ma mère) et désire beaucoup quitter l'aris le 24 ou le 25 septembre. Je dois m'embarquer à Trieste le 5 octobre, après avoir passé par Berlin et Vienne. Tout retard en Europe est préjudiciable à mon journal et à ma bourse. En outre, je ne voudrais pas être en Europe pendant le froid.

En attendant vos bonnes nouvelles, je dépose à vos pieds, madame chérie, mes hommages les plus respectueux et l'expression de ma pleine gratitude. أخرى مصر مدينة لك عا قدمته للعالم من برهان على حياتها: وعدم جمودها

انى كلما فكرت في انه مع زوالى لا يسمع لوطنى صوت. يرتقي شمورى وأحادث نفسى بأنه بجب على لبلادى أن أنال أكبر قسط من الهمة والصحة. وهذا ما يدعوني الى العناية بصحتى وتنظيم حالى . أما صحتى الآن فانها أحسن بكثير من ذى قبل وكل يوم تعود الى نضرة الشباب وليس اماي الاخس أو ست سنين أجاهد فيها أشد الجهاد وبعد أذ أعيش سعيد البال اذ لا يتأتى ان ينال المرء السعادة دفعة واحدة

ألك أن تنفضلي بأنبائي عنما عزمت عليه في شأن زيارة « لوتي » ? أما أنا فقد عزمت على الانتهاء من مؤلفي (بمعونة الله وبمؤازرتك) في الخامس عشر من سبتمبر اذ أني أود براح باريس في ٢٤ أو ٢٥ منه لأبحر من تريستا في الخامس من اكتوبر بعد ان أمر على برلين وفيننا لان في البقاء بأوروبا يلحق اضرارا بجريدتي وماليتي وفضلا عن ذلك فاني لا أريد ان أقيم في بردها

Plombières, le 30 Août 1905

Madame chérie

J'ai reçu ce matin votre charmante lettre et la conférencefaite il y a six ans chez vous. Je comprends que vous soyez fatiguée, avec la vie que vous menez! mais j'espère qu'après vos deux volumes, vous vous reposerez comme vous me l'avez promis.

Pour mes discours il n'en reste plus que trois, mais bien longs et beaucoup plus importants que les autres : ils ont une autre allure; J'espère finir tout d'ici le 45 septembre, mais je préfère vous les euvoyer un par un. Comme cela je pourrai les faire imprimer à la machine à écrire et être prêt à temps.

Je dépose à vos pieds, mes hommages les plus respectueuxet l'expression de ma profonde affection.

Paris, le 15 Octobre 1905

Madame chérie

En quittant la gare, je suis allé au Figuro, Calmette m'as reçu très gentiment, je lui ai dit que vous croyez devoir ne pas signer l'article. Il a compris et approuvé, l'article paraîtra. هذا ومع انتظارى نباءك السارة أقدم الى رحابك .... » بلومبيير في ٣٠ اغسطس سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيزه

تناولت هذا الصباح خطابك السار والخطبة التي ألقيتها في ساحتك منذ ستة أعوام وأعلم مقدار ما تتجشمينه في الأعمال ولكني آمل أن تستريحي كما وعدتني بعد أنجاز كتابين من مؤلفك

أما ما يختص بخطاباتى فانه لم يبق منهاالا ثلاثا ولكنها طويلة وأهم من سابقاتها وعليها مسحة أخرى وأملى من هنا الى خامس عشر سبتمبر أكون قد انتهيت منها ولكنى أفضل ان أرسلها اليك واحدة بعد واحدة وعلى ذلك يمكننى لن أطبعها على آلة الكتابة لاكون على أهبة الاستعذاد

هذا وأقدم ......»

« باريس في ١٥ أ كتوبر سنة ١٩٠٠

سيدتى الدزيزة

قصدت جريدة الفيجارو بعد ان برحت المحطة وقد

sous la signature d'un diplomate. C'est donc une affaire arrangée pour le mieux.

Je vous baise la main et pric Dieu de me garder la meil leure et la plus bienfaisante des mères.

Berlin, le 21 Octobre 1905

Madame chérie

Depuis mon arrivée à Berlin, j'ai vu beaucoup de grands personnages avec lesquels j'ai causă de toutes choses : c'est très intéressant et très instructif: je suis très content d'être venu ici ayant mon retour en Egypte.

Les politiciens d'ici, ainsi que les écrivains, ne croient pas du tout à la guerre, ils disent qu'elle n'aura pas lieu, que ni l'empereur ni le penple ne la veulent à aucun prix ; ils ont la conviction que la France aussi n'est point désirense de la guerre, et que c'est l'Angleterre seule qui a intérêt à affaiblir la France et l'Allemagna : ils estiment que le manvais momentest passé et qu'une grande détente va régner à présent ; ils n'espèrent pas un rapprochement immédiat avec la France, mais ils comptent sur la félonie anglaise pour éloigner votre pays de la perfide Albion.

استقبلنى مديرها مسيو «كلت » بكل ترحيب وأخبرته انك ترين من الواجب عدم امضاء المقالة فوافق على ذلك وهي ستظهر بأمضاء «سياسى » وعلى ذلك تم الامر على مايرام هـذا وأقبل يدك وأسأل الله أن يحفظ خير بارة بين الامهات »

« برلین فی ۲۱ اکتوبر سنة ۱۹۰۵ سیدتی العزیزة

قابلت الكثيرين من ذوى الشأن منذ وصولى الى برلين وتحادثت معهم فى شؤون شتى مما هو مهم وواجب الوقوف عليه ولذلك أرانى مسرورا من قدوى الى هنا قبل عودتى الى مصر

ان سياسي برلين وكتابها لايجزمون أصلا بالحرب ويقولون انها لاتقع أبداً فلا الامبراطور ولا الامة راغبان فيها بأى حال من الاحوال ويعتقدون كذلك أنها لميست من رغبة فرنسا أصلا وأن انكاترا وحدها هي التي من مصلحتها اضعاف فرنسا والمانيا ويرون أن سحابة الصيف

En ce qui concerne l'Egypte, ils m'ont assuré que l'Allemagne voulait soutenir la France à Fachoda, et que c'est M. Delcassé qui n'a pas voulu. Cette affirmation m'a étonné et bouleversé, vous pouvez peut-être la contrôler mieux que moi.

On m'a assuré aussi que l'Allenurgne ne marchera plus jamais avec l'Augleterre en Egypte, qu'elle n'acceptera jamais l'abolition des capitulations et des tribunaux mixtes, et que même, à la première occasion, elle gènera l'action auglaise sur les bords du Nil. Est-ce possible? l'avenir répondra: nous avons vu, ces dernières aunées, des changements si inattendns dans la politique qu'il ne faut plus s'étonner de rien.

J'ai donné au Berliner Tageblutt un article sur "L'empereur Guillaume et l'Islam" où j'ai dit franchement et sincèrement mon opinion; il paraîtra Jundi ou mardi, le rédacteur en chef du Tugeblutt m'a dit qu'il fera certainement sensation; j'ai envoyé la copie à quelques journaux de Paris et je leur enverrai une dépêche quand il paraîtra.

Je serai de retour à Paris mercredi prochain pour rester une semaine; écrivez-moi, (22 rue de la Paix).

Permettez moi de déposer à vos pieds mes hommages

قد انقشعت وسيسود من الآن الهمدوء التام ولا يؤملون كذلك تقربا عاجلا من فرنسا ولكنهم بعشدون على سوءنية الانكليزليبمدوا بلدكم عن انكلترا الفادرة

أما مايتعلق بمصر فأنهم أكدوا لي أن ألمانيا كانت ترمد مؤاذرة فرنسافي فشودة ولكنه مسيو دلكاسيه الذى لم يرد مما أدهشني وأذهاني وهو ما رعا تدركين كنهه أكثر مما أدرك. وأكدوا لي كذلك ان المانيا لاتسير مع انكلترا في مصرولا تقبل ألبتةالغاء الامتيازات والمحاكم المختلطة حتى أنها عندسنوحأول فرصة تعرقل عمل الانكليز على شواطىء نهر النيل. فهل ذلك ممكن ? هذا ما يجيب عليه المستقبل. ومع ذلك فقدراً ينافي هذه السنوات الاخيرة من التقلبات التي ماكانت منتظرة مطلقافي جو السياسة ما لا يلزم معه أن نستغرب شيئة دفعت اليجريدة البرلينر تاجيلاط مقالة على « الامبراطور غليوم والاسلام » تظهر نوم الاثنين او الثلاثاء وقد قلت فها رأيي بكل صراحة واخلاص . ويرى رئيس تحرير هـده الجريدة أنها ستحدث حقيقة رنة هائلة وقد ارسلت صورتها très respectueux et l'expression de ma profonde et éternelle tendresse filiale.

Paris, le 34 Octobre 4908

Madame chérie

Je vous envoie ci-joint l'interview de la *Libre Parole* et l'article du *Tageblatt* Mouniot m'a fait beaucoup de compliments pour mon volume : il croit en son succès.

J'ai vu hier Marchand qui a été très gentil avec moi, il a poussé la gentillesse jusqu'à me promettre de diner avec moi ce soir à la gare de Lyon.

Il m'a promis aussi devant Judet de faire un article sur mon livre: je lui enverrai, comme il l'a demandé, les bonnes feuilles, après la 2º correction.

Ai-je le besoin de vous dire combien je vous suis reconnaissant? il me suffit de vous dire que ma reconnaissance et ma tendresse pour vous sont aussi intenses que ma passion patriotique.

Au revoir, madame chérie, pensez à moi et priez Dieu pour votre enfant.

Phot. Phebus.

M. P. Loti et Monstefa Kannel. مسيو ييرلوقي ومصطفى كامل ﴾

الى بعض الجرائدالباريسية ومتى ظهرت ابعث اليها بأشارة برقية. سأعود الى باريس يوم الاربعاء القبل لا قضى فيها اسبوعا فاكتبى الى بعنوان : (٢٧ شارع لابه) هذا واسمحى لى بتقديم . . . . . » « باريس فى ٣١ اكتوبر سنة ١٩٠٥

ا سيدتى العزيزة

أرسل اليك مع هذا حديث « لاليبريارول » ومقالة « برلينر تاجبلاط »وقدهنأنى مسيو «مونيو» على مؤلفي وهو يرجو له فلاحا

رأيت أمس « مرشان » الذي أظهر لى عظيم الود حتى أنه وعدنى بتناول العشاء معي في محطة ليون وأخذ على نفسه أمام مسيو « جوديه » أن يضع مقالة على مؤلنى وسأرسل له كطلبه أوراق الاعادة (البروفات) بعد التصحيح الثانى هل أنا في حاجة لا فصيح لك عن أنى أسير فضلك ؟ اله ليكفيني أن أجاهر لك بأن اعترافي بالجميل وحنوى اليك لايقل في نفسي وقعا عن غرامي الوطني

Le Caire 47 Novembre 4905

Madame chérie.

Je suis arrivé en Egypte en bonne santé, mais j'étais deux jours après indisposé, ce qui m'a empêché de vous écrire. Cette indisposition est heureusement passée, et je reprends avec la même activité la direction de mon journal et de mon œuvre.

Mon voyage à Berlin a eu un grand retentissement dans le pays. Les journaux anglais m'ont beaucoup insulté et mes compatriotes ont vu, par là, le degré de vitalité que je possède. Le Lewa n'a jamais été aussi lu et aussi respecté, Enfin si je me sens un peu fatigué par un labeur incessant, j'ai, par contre, toutes les satisfactions morales.

Toute l'éloquence de nos deux langues arabe et française ne me suffit pas pour vous exprimer ma reconnaissance filiale.

Tonjours votre bien dévoué

P. S. La société dont vous m'avez envoyé les prospectus n'est pas bonne à ce que je s c'ie. استودعك الله ياسيدتى العزيزة وادعي الله لاجل ابنك « القاهرة في ١٧ نوفمبر سنة ١٩٠٠

سيدتي العزيزة

وصلت الى مصر في ثياب العافية ولكنى توعكت بعد يومين وهذا ماعاقنى عن مكاتبتك والحمد لله قد زال همذا الانحر افوعدت الى ادارة الجريدة وعملى بالنشاط المعهود

قد أحدثت سياحتى فى برلين ضجة هنا مما دعا الجرائد الانكليزية الى الاكثار من سبى وأبان لمواطنى درجة الحياة التى عندى وماكان اللواء مقروءاً ومحترما كما هو في همذه الايام. وبالجملة فأنى اذاكنت أشعر بعناء أجد مع ذلك ما يرضينى أديياً

ان بلاغة لغتنا العربيــة والفرنسية بحذافــيرها لا تنى باعرابى لك عن اقرارى البنوى بمعروفك

(حاشية) الشركة التي بعثت الى بقانونها ليست حسنة على ما أعلم »

Le Caire, le 15 Décembre 1905

Madame chérie

Excusez-moi si je ne vous ai pas écrit ces jours ci: j'étais en pleine bataille; mes ennemis out voulu me nuire auprès des Européens d'Egypte, en disant que j'avais excité dans le Lewa mes corcligionnaires contre les chrétiens. J'ai lutté et prouvé le contraire, la calomnie est vaiucue ; j'ai montré, preuves en main, que je critique la politique de l'Europe et que je ne rends point les colons d'Egypte responsables de l'attitude de leurs gouvernements. Un incident très simple, une bagarre provoquée par des bandits grecs, a envenime la chose, mais i'ai complétement triomphé, et il n'y a que les gens de mauvaise foi qui ne voulent pas avouer la vérité. Toute cette semaine, la presse entière ne s'est occupée que de moi et de mon journal, articles sur articles et interviews sur interviews; je n'ai jamais atteint parmi mes compatriotes la popularité que j'ai aujourd'hui, le Lewa est plus puissant que jamais

Mon livre devait paraître aujourd'hui à Paris, mais suivant les conseils de mes amis, j'ai télégraphié à Perrin de retarder la publication. Je préfère qu'il soit lancé le 10 Janvier pour ne pas être noyé maintenant dans les livres

« القاهرة في ١٥ ديسمبر سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيزة

أسألك العذر اذالم أكتب اليك في هذين اليومين فأنى كنت في حرب عوان. ذلك أن اعدائي أرادوا بذر بذور البغضاء يبنى وبين الأوروبيين القاطنين في مصر بما تقولوه على من أنى هجت في اللواء أبناء ديني على المسيحيين وقد ناضات مثبتا الضد وعلى ذلك عادوا بخنى حنين لما قدمته من البراهين على أنى انما أنتقد السياسة الاوربية ولا أخص النزلاء الاوربين بالمسئولية عن خطة حكوماتهم

والحادثة التي وقعت بشأنها هـنـه المناقشة بسيطة جداً وهي ليست الا مشاجرة سببها بعض رعاع اليونان مما جسم الأمر على أنني قد فزت عليهم فوزا مبينا ولم يبق غير سيثي القصد الذن لا مرمدون الأعتراف بالحقيقة

لم تشتغل الصحف طول هذا الأسبوع الابى وبجريدتى والمقالة تتلو المقالة والمحادثة تتبع المحادثة. ولم أبلغ قط بين مواطنى من المحبة والاكرام ما بلغته اليوم. وقد زاد اللواء

d'étrennes.

Loti m'a écrit une longue lettre, me disant qu'il ne peut à aucun prix, consacrer un article à mon livre, qu'il ne fait cela qu'à notre "maman", qu'il l'a refusé à beauconn de ses amis, qu'étant officier en activité il ne peut traiter un pareil sujet, et qu'il craint fort que ce refus porte une grave atteinte à notre amitié. Je comprends parfaitement ses raisons et vais lui écrire pour lui dire que notre amitié restera toujours la même, franche, loyale et solide.

Je dépose à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression de mon dévouement filial.

Le Caire, le 1 Janvier 1906

Madame chérie

Permettez au plus tendre de vos fils de venir vous sonhaiter une bonne et heureuse année. Je forme, du fond de mon âme, les vœux les plus chauds pour votre bonheur, pour celui de votre chère famille et de la France que vous aimez tant. Que Dieu approche l'heure où nous verrons nos espoirs se réaliser et où nous pourrous réellement être fiers de nos pays!

قوة كبيرة وانتشاراً عظيما آكثر من ذي قبل

كان اليوم موعـد ظهور مؤلني في باريس غـير أنني تتبعت نصائح اصدقائي فأرسلت تلغرافا الى « پران » ليؤجل ظهوره وأفضل أن يعلن عنه في عاشر يناير لئلا يتحول النظر عنه الآن أزاء الكتب التي تهدى عادة في رأس السنة

كتبلى «لوتى» رسالة مسهة يقول فيها أنه لا يستطيع البتة وضع مقالة عن كتابى وأنه لا يفعل ذلك الا لعمل يخصك وأنه رفض اجابة كثيرين من أصدقائه الى مثل هذا الطلب. وانه بصفته ضابطا بحريا عاملا لا يقوى على الكلام في مثل هذا الموضوع ويخشى كثيراً أن يكون هذا الرفض سبباً في فتور المودة بيننا . على أنني أوافقه كل الموافقه على ما قدمه من الأسباب وسأكتب اليه لأخبره أن صداقتنا ستبق أبدا كما كانت صريحة قوية متينة . وتفضلي .....»

« القاهرة اول يناير سنة ١٩٠٦

سيدتى المزيزة

أسمحي لاوفي أبنائك أن يقدم اليك تهنئته بهذا المام

Je reçois à l'instant votre carte et je suis heureux de voir que vous avez approuvé mes déclarations qui ont mismes calomniateurs à leur place : je suis très heureux aussi de vous dire que mon journal va à merveille et que, de ce train, il seratrès florissant d'ici deux ans. Il me faut lui donner toutes mes forces pour cela ; ma santé très bonne, me permettra, j'espère, de réaliser ce but de toute ma vic.

Mes compatriotes n'ont jamais été si unanimes à reconnaître la sincérité de mes luttes comme maintenant, je no demande pas d'autre récompense.

Loti m'a écrit que Calmette lui a dit de choisir lui-mêm e l'écrivain qui doit faire l'article pour mon livre et que lui. Loti, vous a écrit pour vous demander votre opinion. Je suis tranquille, je sais que vous ferez tout pour le succès de cet ouvrage et pour l'encouragement que le patriotisme égyption si jeune encore, mérite.

Pour le Khédive, sa fête est le lundi 8 Janvier. Cotte lettre arrivera à tomps, vous pouvez télégraphier, mais il vaut mieux écrire pour dire plus. Chacun de nous s'enferme dans sa dignité. Les bons Egyptiens continuent à souhaiter notre réconciliation pour influencer le Khédive; pour ma part, je n'ai pour lui que de l'affection et je le plains sou-

الجديدوأن يدعولك من صميم فؤاده ولالكالاعزاء ولفرنسا التي تحييمها ذلك الحب بالسعادة والهناء. قرب الله الساعة إلتي فها تتحقق آمالنا ويفتخر كل منا ببلاده

وصلتني الآثن بطاقتك وانى لسمعيد عوافقتك على تصريحاتي التي ألزمت الواشين حدودهم ومسرور كذلك بأنبائك أَن جريدتَى في تقدم عظيم وأنها اذا استمرت على هذا السير تنجيح تجاحا باهرا في النمو والانتشار بعد عامين ولذلك تجب على أن أهمها كل قواي . وصحتي الآن جيدة جــداً وأملي أنها تمينني على تحقيق هذه الامنية التي وقفت علما حياتي لم يكن اجماع ابناء وطني على الاعتراف بنزاهة جهادي

كأجماعهم الآن ولست اطمع في أجر فوق هذا

كتب الى « لوتى » أن كلت (مدىر الفيجارو) وكل اليه اختيار الكاتب الذي يقوم بكتابة مقالة عن مؤلفي وقـــد كتب « لوتى » اليك يسألك رأيك أما انا فعائن لعلمي أنك ستفملين كلمايجب لرواج هذاالكتاب ولتنشيط الوطنية المصرية التي لا تزال في عنفو ان صباها بما تستحقمن أنواع التنشيط

vent, mais vous me connaissez et je ne m'occupe que de mon devoir.

Mais je crois devoir lui présenter mon livre, et vous êtes, chère maman, la seule qui puisse le faire. Vous avez patronne rette œuvre, elle est pleine de nos plaidoiries pour le Khèdive, son trône et sa dynastie, elle est enthousiaste pour Mohammed Ali, et je ne voudrais jamais qu'un autre se chargeat de remettre à S. A. cet ouvrage.

Si vous êtes de mon avis, écrivez un mot à Perrin pour qu'il vous envoie un exemplaire de ceux imprimés sur papier de japon et relies royalement. Je lui ai écrit déjà d'en mettre un à votre disposition; vous écrirez dans ce cas, à S. A. ce que vous voudrez. Je baise vos deux mains, madame chérie, et pense continuellement à vous. Quand je suis découragé, j'envoie mon âme boire à cette source maternelle qui m'a donné tant de fois la force et la vigueur; soyez bénie et n'oubliez pas cet enfant dévoué.

P. S. Maman vous embrasse de tout cœur, mes sœurs et frères vous présentent leurs hommages bien respectueux. اما فيما يختص بالحديوفأن عيد جلوسه يوافق يوم الاثنين ثاير وسيصل اليك هذا الكتاب في الوقت المناسب لترسلي اليه اما تلفرافا واما جوابا وهو الانسب لتطيلي فيمه الشرح اذ كل متمسك بكرامته ولان المصريين الوطنيين لا يزالون يتمنون عود المياه الى مجاريها حتى عكن التأثير في الخديو

أما من جهتي فأنى لا أزال مقيا على الوداد نحو سموه وأتالم لحاله كثيرا ولكننى كما تعرفين لا أعنى الا بواجي وكذلك أرى من الواجب أن أهديه مؤلنى (المصريون والانكايز) وأنت الوحيدة أيها الوالدة الدزرة التي تستطيمين القيام بهذا الامر فانك أشرفت على هذا السفر وتعلمين أنه حافل بدفاعنا المتواصل عن الحديو وعرشه وملكه وكذلك فكله اعجاب عحمد على ولا أريد أن يتدمه عيرك الى سموه . فاذا كنت على رأبي فاكتبي كلة الى مسيو «بران» ليرسل اليك نسخة مما طبع على ورق خصوصي ومغلف تغليفا متقن الصنع وقد كتبت اليه من قبل أن يضع هذه النسخة متقن الصنع وقد كتبت اليه من قبل أن يضع هذه النسخة

Le Caire, le 25 Février 1906

Madame chérie

La situation politique est des plus intéressantes ici, les Anglais sont plus aimables avec nous, depuis qu'ils ont sentilors de la démonstration navale contre la Turquie, qu'il y a en Egypte une opinion très puissante: l'incident d'Akaba les effraie positivement, car le chemin de fer que la Turquie va faire de "Maan à Akaba" permettra aux soldats tures d'entrer en Egypte dans les 24 houres.

A part cela, les choses marchent leur train ordinaire, je n'ai jamais travaillé comme cette année, et je commence à me fatigner, mon journal a beaucoup monté et me donne de grandes satisfactions, mais j'ai la douleur de vous dire que la France fait tont son possible pour nous éloigner d'efte et faire de moi un ennemi. Si vous n'étiez pas française, Madame chérie, je me serais complétement et définitivement détaché de ce pays.

Savez-vous ce qu'elle vient de me faire? elle a interdit l'entrée de mon journal en Tunisie, sous prétexté qu'il mène une campagne violente contre les Anglais. Est-ce ridicule? Les Anglais me laissent la plus grande liberté, s'abonneut رهن اشارتك ولك أن تكتبي لسموه في هذا الشأن ماتشائين هذا وأقبل يديك أينها السيدة العزيزة وأنى أذكرك على الدوام عند ماتضعف عزيمتي وأبعث اليك روحي لتستقى من موردك الاى الذي طالما وهبني الفتوة والاقدام فلا تنسى ابنك المخلص بارك الله فيك

والدتى تمانقك شوقا وكذلك اخواتى واخوتى يهدونك فاثق واجبات الاحترام»

« القاهره في ٢٥ فبراير سنة ١٩٠٨

سيدتى العزيزة

ان الحالة السياسية بيننا من الخطورة عكاد فأن الانكليز يتحببون اليناكثير امندشعر وا بوجود رأى عام قوى في مصر عناسبة المظاهرة البحرية ضدتركيا أماحادثه المقبة فالهم في الواقع أوجسوا خيفة منها لان السكة الحديدية التي ستنيها ركيا من معان الى المقبة تسميح للجنود التركية بدخول مصر في ظرف أربع وعشرين ساعة

أما ماعدا ذلك فانكل شيء يجري مجراه الطبيعي . على

à mon journal et lui donnent la première place dans toutes les fêtes et cérémonies officielles, et c'est la France qui lui fait la guerre parcequ'il est *anti anglais*!!!

Dernièrement à la fête du Port Soudan, mon frère Ali Bey qui représentait le Lewa a eu les plus grands honneurs, les Anglais ont voulu montrer parcette attitude qu'ils savent respecter un adversaire loyal.

La France a tenu. elle, à montrer qu'elle sait faire d'un ami un ennemi . . . .

Je sens que la plupart de vos amis refuseront de parler de mon livre; je ne vous cache pas que je regrette influiment la peine que nous nous sommes donnée, tous les deux, pour faire ce livre, j'aurais mieux fait de faire traduire mes discours en anglais et de les publier en Angleterre.

Je serais un imbécile de croire un intant que la France puisse être l'amie de l'Egypte ou de l'Islam. Adieu tous les reves d'autrefois, je n'ai en France que vous, et ma profonde et intense affection filiale pour vous est la seule raison qui me fasse encore penser quelquefois à la France.

Je sais que vous serez peinée de tout cela, mais j'ai toujours été franc avec vous et je ne peux pas ne pas être mécontent de cette conduite vraiment étrange de ceux là أنى لم أشتمل مثل هذا العام ولذلك ابتدأت أشعر بتعب. وأما جريدتى فقد صعد نجمها وهي تقدم الى أكبر ترضية على أنى متألم من أن أقول لك ان فرنسا تبذل كل مافي وسعها لتبعدنا عنها وتجبرنى على كرهها ولولم تكونى فرنسية أيتها السيدة المبجلة لا بتعدت عنها نهائيا عام الابتعاد

أتعلمين ماذا صنعت ازائ الهما منعت جريدتى من الدخول فى تونس بحجة الهما محمل حملة شعواء على الانكليز ليس غريبا فى بابه أن الانكليز يتركون فى آكبر حرية ويشتركون فى جريدتى وينزلونها منزلة شاء فى جميع الاعياد والاحتفالات الرسمية بينها فرنسا تحاربها لان سياستها ضد الانكلاد!!

فى احتفال بور سودان الاخير نال أخي « على بك » الذى كان مندوبا عن اللواء أكبز حظوة. وقد أرادالا نكايز أن يبرهنوا بهذا المنهج على انهم يعرفون كيف محترم خصم كريم الشيم! أما فريسا فقد برهنت على انها تعرف كيف تحول الصديق عدواً. . . . !

qui devraient être nos meilleurs amis.

Permettez-moi, Madame chérie, de déposer à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression de mon éternel dévouement.

Le Caire, le 43 Avril 1906

Madame chérie

Excusez moi si je ne vous ai pas écrit depuis quelques jours; j'ai eu le malheur de perdre mon oncle qui n'est resté malade que 6 jours. Nous avons caché la nouvelle à ma mère qui est toujours malade; tout ce qu'elle sait, c'est que son frère est aussi malade qu'elle. J'ai passé de très mauvais jours, avec les fatigues accumulées, je suis très éreinté; les médecins me rassurent pour la santé de ma mère, le moment grave est passé; je n'ai point de programme pour mon voyage tant que ma mère est malade, je ne dois pas quitter la maison, j'espère tout de même vous voir cet été,

Je ne vondrais pasque vous nesachiez pas toute ma pensée et mes vrais sentiments envers la France. C'est contre la néfaste politique suivie par votre gouvernement que je me révolte, elle nous défend de lui être utile, elle montre l'An-

اني أشمر بأن كل أصدقائك سيرفضون التكام عن مؤلفى . ولا أخفى عليك عظيم أسفى على المجهود الذى بذلناه مماً في وضعهذا الكتاب وكان الاصوب ان أترجم خطاباتى الى الانكلمزية وأنشرها في انكلترا

انى أكون مجرد الشعور اذا اعتقدت لحظة أن فرنسا تصير صديقة مصر والاسلام. فاستودع الله تلك الامانى والاحلام اذ ليس لى فى فرنسا غيرك ولم يكرف هناك من داع يدعونى أحيانا الى ذكر فرنسا الا وفائى البنوى القوى. الاكيد نحو شخصك الكريم

انى وائق من أن هذا يؤلمك ولكنى كنت على الدوام حراً معك وليس فى امكانى أن أرناح لهذا السلوك الغريب فى ذاته والذي يصدر من أولئك الذين كان يجب عليهم ان. يكونوا أوفى أصدقائنا. واسمحى لى ...... »

« القاهره في ١٣ أبريل سنة ١٩٠٦

سيدتي العزيزة

اسألك الصفح اذالم اكتب اليكمنذ بضعة أيام لأني (١٦)

gleterre plus libérale qu'elle, puisque celle ci laisse nos publications pénétrer librement dans l'Inde malgré, la guerre que nous lui faisons au nom de l'Islam.

La France, je la plains comme je plains mon pays et je souhaite de tout cœur le succès de ceux qui luttent pour lui rendre sa place et son influence.

Mon chagrin est aussi très-grand de voir ceux qui parlent au nom de la France faire la guerre à ceux que la France a élevés.

Voilà tout.

Je suis en train de lire votre beau volume.

L'article de Loti m'a beaucoup plu.

Permettez moi, madame chérie, de déposer à vos piedsmes hommages très respectueux et l'expression de ma profonde affection.

Paris, le 13 Juillet 1906

Madame chérie

Mon article a en un grand retentissement et 3 journaux anglais ont publié de longues dépèches le résumant : il paraîtra aussi, tout entier, dans un grand journal anglais.

اصبت بفقد خالى الذى لم يمرض غير ستة ايام . وقد أخفينا الامر على الوالدة التي لا تزال مريضة ولم تعلم غير أن أخاها مريض مثلها . وقد مضيت أسوأ الايام بسبب هذه الاكدار المتراكة مما مللت معه كل الملل . وقد اكد لى الاطباء أن حالة الخطر زالت عن والدنى . وليس لدى من خطة مرسومة لسياحتى ما بقيت والدنى في مرض اذلا يجب على أن أفارق أسرتى ومع ذلك فلى الامل أن أراك في هذا الصيف

انى أود أن لا تخنى عليك خافية من أفكارى وحقيقة احساسى نحو فرنسا فأنى أهيج ضد السياسة المشوومة التي تقتنى أثرها فالها بها تمنعنا من أن نكون لها نافعين وتبرهن على أن انكلترا أكثر حرية منها لان هذه تبيح لمطبوعاتنا الدخول فى الهند بكل حرية بالرغم من النار الحامية التي نصليها الياها دفاعا عن الاسلام

ومع ذلك فانى اتألم لفرنسا كما أتألم لوطنى واتمى بكل جوارحى تحقيق آمال اولئك الذين يجاهدون فى سبيل اعادة مقامها ونفوذها اليها غيران كدرى يعظم كلا أجد اولئك الذين Je pars demain pour Londres où les radicaux sont très montés contre Cromer et désirent me voir et causer avec moi. C'est la meilleure des politiques que de lutter contre la tyraunie de Cromer dans son propre pays.

Votre charmant article sur le livre de Loti, que je vous ai expédié mercredi matin, m'a enthousiasmé.

Veuillez m'écrire à Londres : mon adresse : Carlton Hotel.

Daignez, madame chérie, me permettre de déposer à vos pieds mes hommages très respectueux,

Votre fils bien dévoué.

40: 24 21

Paris, le 14 Juillet 1906

Madame chérie

Je pars à l'instant même, j'ai une grande joie : mon article a produit en Angleterre une telle impression que "The Tribune" l'a commenté en un grand article où elle a nettement demandé que l'Egyptien soit traité avec égards et qu'on donne à l'Egypte un gouvernement autonome. يتكلمون باسمها يطعنون على غرس مدارسها

هذا كل ما أقوله اليوم وقد قرأت سفرك النفيس وكذلك أعجبتني متالة « لوتى »

واسمحىلى . . . »

« باریس فی ۱۳ یولیه سنة ۱۹۰۹

سيدتى العزيزة

أحدثت مقالتي دويا كبيرا وقد لحصتها ثلاث صحف الكليزية في تلفرافات مطولة وستظهر كذلك بجملتها في جدريدة انكليزية كبيرة. وسأسافر غدا الى لوندرة لان الاحرار التمار فين حانقوز على اللورد كروس ويرغبون في لقائي لمحادثتي. ومن السياسة الحكيمة أن أناضل ضد عسف كروم في نفس وطنه

هذا وتفضلي بمكاتبتي في لوندره بعنوان «كرلتن اوتيل» واسمحي لي . . . . »

Londres, le 48 Juillet 1906

Madame chérie

Mon voyage à Londres n'aura pas été inntile. L'ai fait la connaissance de beaucoup de députés, de quelques lords et de bons écrivains : ils sont tons avides de savoir la vérité sur l'Egypte et m'ont prié de leur écrire toujours.

L'affaire de Denchawai a certainement produit en Angloterre une trés pénible impression, elle a cu néammoins cet effet salutaire de faire comprendre à tout le monde que les Egyptiens n'aiment pas l'occupation, contrairement aux affirmations officielles, et d'attirer plus attentivement leur attention sur l'Egypte.

Des journalistes m'ont interwiewé et j'ai exposé mes idées longuement, j'ai envoyé aussi à tous les ministres, à tous les membres du parlement et à la presse la traduction auglaise de mon article du Figaro; comme ça la vérité saura triompher.

Les musulmans de Londres, Égyptiens, Turcs, Indiens et autres, tous très cultivés, ont décidé de donner mardi soir une grande fête pour me saluer. J'y prononcerai un discours sur le relèvement de l'Islam.

« باریس فی ۱۶ یولیه سنة ۱۹۰۶

سيدتى العزيزة

أنى أسافر اللحظة وان فرحى لعظيم فقد أحدثت مقالتي. في انكاترا تأثيراً الى حدّ أن « ذى تربيون » علقت عليها بمقالة كبيرة طلبت فيها بحق وجوب معاملة المصرى بعين. الوقار وأن تمنح مصر حكومة مستقله.....»

«لوندره في ١٨ يوليه سنة ١٩٠٦

سيدتى العزيزة

سفرى الى لوندره كان مفيدا فقد تعرفت الى كثير من النواب وبعض اللوردات وكبار الكتاب وكلهم متلهفون على معرفة الحقيقة فى مصر وسألونى أن أديم مكاتبتهم

ان حادثة دنشواى أحدثت فعلا تأثيراً سيئاً في انكاترا ومن شأنها افهام العالم أجمع أن المصريين يكرهون الأحتلال خلافاً للتأكيدات الرسمية ولفت نظره الى مصر أكثر من ذى قبل

حادثنى صحافيون وقد أطلت معهم شرح أرائى وبعثت

Mercredi j'ai un grand déjeuner où beaucoup de députés ont accepté mon invitation : je leur exposerai en détail nos griefs contre l'Occupation. Ce n'est pas le repos, n'est-ce pas? mais quelle peine bienfaisante!

Permettez-moi de déposer à vos pieds mes hommagestrès respectueux et l'expression de ma tendresse filiale.

Londres, le 21 Juillet 4906

Madame chérie

L'ai un grand service à vous demander pour le bien de l'Egypte et des Egyptiens. Les journaux français nous font en ce moment beaucoup de mal. ils soutiennent trop lord Cromer dans le mensonge affreux qu'il exhibe en prétendant que les musulmans d'Egypte sont fanatiques; les journaux anglais, et surtout le *Times*, rapportent ces articles pour nous écraser davantage et cacher l'ignominie du crime de Deuchawai.

Je vous prie d'écrire un article au Figuro, au Gaulois ou une lettre au Temps pour dire ce que vous avez vu en Egypte, quelle tolérance et quelle hospitalité on y trouve. Dites surtout qu'il y a un mouvement patriotique qui honore كذلك بالترجمة الأنكايزية لقالتي في الفيجارو الى جميع الوزراء واعضاء البرلمان والصحافة وبذلك توتني الحقيقة نصرها قرر مسلمو لوندره مصريين كانوا أو أثراكا أوهنودا أوغيره وجميعهم من الثقفين _ اقامة احتفال عظيم مساءالثلاثاء تحية الى واحتفاء بي وسأخطب فيهم على نهوض الاسلام وفي يوم الاربعاء أولم غداء فاخرا وقد لبي دعوتي كثير من النواب وسأفصل لهم مافعل الاحتلال فينا

أَفَى هَذَا شيء مَن الراحة ? ولكنه مجهود بار بنا!

هذا واسمحي .....

« لوندره في ۲۱ يوليو سنة ۱۹۰۹

سيدتي العزيزة

لى عندك خدمة كبرى لخير مصر والمصريين. ذلك أن الجرائدالفرنسية تسىء اليناكثيرا فى الوقت الحاضر بشدة مؤازرتها اللورد كروس فى الكذب الفاحش الذى يذيمه بادعائه ان مسلمى مصر متعصبون ولم تنشر الجرائد الانكليزية وعلى الخصوص «التيمس» هذه المقالات الا

les Egyptiens, qu'on craignait cependant de voir désespérés après Fachoda et 'accord Anglo-Français.

Cet article aura en Egypte un très grand retentissement et les Egyptiens vous héniront et vous remercieront pour toujours: je rentrerai à Paris vendredi prochain : j'ai deux discours à prononcer, mardi devant les musulmans de Londres, et mercredi devant plusieurs députés anglais.

Dieu me donne la force de lutter !

Affectueusement à vous.

P.S. Les journaux français qui nous attaquent maintenant oublient que par ces attaques ils éloignent davantage les Egyptiens de la France et font à leur pays beaucoup de tort!

Londres, le 23 Juillet 1906

Madame chérie

J'ai en le plaisir de recevoir votre charmante lettre et quoique les fatigues aient affaibli encore ma santé, je suis très content du pas que j'ai franchi et d'avoir pu faire la guerre à Lord Cromer dans son pays.

Je passerai tranquillement les mois d'août et de septembre et j'aurai mérité ce repos. لنسحق سحقا ويخفى خزى جريمة دنشواي

ولذلك أرجو منك أن تكتبي مقالا في الفيجارو أو في الجولوا أو خطابا للطان قولى فيه مارأيته في مصر التي يجد فيها الرء دعة وكرما وخصى بالذكر حركتها الوطنية التي تعلى من قدر المصريين الذين كان يخشى عليهم أن يبأسوا بعد « فشودة » و « الوفاق الانكايزي الفرنسي »

ومقالة كهذه تنال من مصر ضجه عالية كما ينالك من المصريين حنان وثناء الى أمد الأمدن

سأعود الى باريس يوم الجمعة المقبلة وســـألتى خطابين الاول يوم الثلاثاء أمام مسلمى لوندره والثاني يوم الاربعاء في حضرة كثيرمن النواب الانكلبز. وهبنى الله قوة الجهادا واليك عطنى وودى »

(حاشية) أنسيت الجرائد الفرنسية التي تهاجمنا اليوم انها بهذا العمل تزيد من ابعاد المصربين عن فرنسا وتسيئ لبلادها كثيرا! Jeudi prochain, j'aurai ici un déjeuner politique où je prononcerai un grand discours: j'ai proposé à Judet de lui donner la primeur pour la France. Veuillez aussi, Madame chérie, lui écrire à la hâte un mot pour lui dire toute l'importance de cet acte, il y aura des membres du parlement et l'un d'eux, me dit-on, me répondra dans les termes les plus sympathiques à l'Egypte.

Vous me ferez un grand plaisir aussi si vous pouvez écrire à l'agence Havas, pour qu'elle m'envoie son représentant ici, jeudi prochain, à 3 heures. Elle pourra ainsi donner une nouvelle télégraphique. Je compte rentrer vendredi et aller dimanche vous voir à Gif.

Je dépose à vos pieds mes hommages les plus respectueux et l'expression de ma profonde affection.

Londres, le 26 Juillet 1906

Madame chérie

Le déjeuner politique a eu lieu et tout s'est très bien passé. Le lord Lytton, quelques membres du Parlement et quelques journalistes de grands journaux et des écrivains distingués étaient là à entendre mon discours, « لوندره فی ۲۳ نولیه سنة ۱۹۰۶

سيدتي العزيزة

حظيت بتلقى كتابك وأنهى اليك أبي في شدة السرور من الخطوة التي قطعتها واستطعت معيا محاربة اللوردكرومر في بلده ولو أن الجهودات التي بذلتها قــد أضنت صحتي ولذلك سأقضى شهري أغسطس وسبتمبر في هدوءتام لأني في حاجة الى الراحة

أولم يوم الخيس المقبل وليمية سياسية لألقي فيها خطابًا مهما وقد عرضت على « جو دمه » (مدير الاكلير) أن يكون أول ناشرله في فرنسا وأرجو منك كذلك أبنها السدة الحترمة أن تكتبي له كلة على عجل لتقفيه على أهمية هذا العمل الذي سيحضره أعضاء من البرلمان وقد بلغت أن أحدهم سيرد على في قالب كله عطف الى مصر.

وأنى أسر سروراً كبيراً اذا أمكنك مداولة شركة هافاس لترسل الى وكيلما في هذا البلد يوم الخيس المقبل في الساعة الثالثة بمد الظهر حتى عكنه النشر تلغر افياً M. Robertson, membre radical du parlement, a répondu dans des termes sympathiques à l'Egypte, toute la presse anglaise en parlera demain et le bruit extraordinaire qu'on fait ici autour de mon nom et de mes idées ne peut que servir notre cause. Je vons envoie ci-joint le discours.

S'il y a quelques retouches légères à faire, faites les, je vous prie, car j'ai l'intention de le publier en brochure pour mes amis. Je crois qu'aux yeux de mes compatriotes, cette journée comptera dans l'histoire du mouvement national égyptien.

Beaucoup de clubs et de sociétés m'écrivent pour me demander à faire des discours sur l'Egypte, mais j'ai besoin de repos et de santé: Je me suis donc excusé en remettant cela à une autre fois.

Je partirai demain vendredi pour Paris et descendrai toujours, 22 rue de la Paix.

Vichy, le 1er Août 1906

Madame chérie

Les Egyptiens d'ici m'ont reçusi chalcuronsement que je suis vraiment confus. Mon voyage à Londres a eu, je crois, وقد عزمت على العودة في يوم الجمعة أوالاحد وساقصد زيارتك في «جف » . هذا وأقدم . . . . . »

« لوندره في ٢٦ يوليه سنة ١٩٠٦

سيدتى العزيزة

أولمت الوليمة السياسية وقدتم كلشيء على ما نشتهي وحضر خطابتي اللورد « لتون » وبعض اعضاء البرلمان وبعض كبار الصحافيين وكتاب ذائمو الصيت وقد اجاب علمها المستر روبرتسون احد اعضاء البرلمان الاحرار المتطرفين بعبارات كلهاميل وعطف على مصر وستذكرها الصحافة الانكلنزية إسرها غدا. وان الحركة الهائلة التي تحيط هناحول اسمى وآراثي من شأنهاان تخدم مسئلتناوها هو نص الخطبة ارسله اليك . ولو وجدت بعض ما يحتاج الى اصلاح فأصلحيه لاني أريد أنْ انشرها في كتيب على حدة لاجل اصدقائي وأعتقد أن هذا اليوم يمد في أعين مواطني من الايام التي تســجل في تاريخ الحركة الوطنية

تسألني أندية كثيرة وجمعيات عديدة أن ألقي خطابات

en Egypte le même retentissement ; je viens de recevoir des dépêches de félicitations du Caire.

J'attends vos nouvelles.

Je vous baise les deux mains, madame chérie, et suis pour la vie votre bien dévoué.

Vichy, le 4 Août 1906

Madame chérie

J'ai eu le plaisir de recevoir votre charmante lettre, mais elle ne me dit pas grand-chose. Vous savez cependant que nous nous verrons senlement après le 15 septembre et que j'ai besoin de savoir à quoi m'en tenir sur les sentiments de notre ami. S'il est bien disposé pour moi, je pourrai le voir à Vienne vers le 7 ou le 8 septembre où il sera sûrement. Veuillez donc me consacrer une bonne heure et m'écrire longuement tous es détails de cette conversation et envoyez la lettre recommandée.

Je vous baise les deux mains et reste votre fils bien dévoué. J'habiterai à St. Moritz, Grand Hotel des Bains. في سبيل مصر ولكني في حاجة الى الراحة والصحة ويلتمس لى عذر اذا أبقيت هذا للمستقبل

سأبرح غدا (الجمعه) قاصدا باريس وأنزل في (٧٧ شارع السلام)

« فيشي في أول أغسطس سنة ١٩٠٦

سيدتى العزيزة

« فيشي في ٤ أغسطس سنة ١٩٠٦

سيدتى العزيزة

تناولت بيد السرور خطابك الكريم غيير أنه لم بحو شيئا مهما. انك تعلمين أن لقاءنا سيكون بعد خامس عشر سبتمبر ولذلك فأنه بهمنى الوقوف على احساسات صاحبناواذا كان مستعدا للقائى فأنى اذهب لزيارته فى فيينا في السابع أو

Vichy, le 43 Août 4906

Madame chérie

Demain, anniversaire de ma naissance, J'aurai juste 32 ans Combien m'en restera-t-il pour servir ma chère Egypte ? En tout cas, je ne perdrai pas une minute de ma vie sans semer son amour dans les cœurs de mes compatrioles et j'accomplirai ma tâche jusqu'au bout.

* *

Hendayé, le 13 septembre 1906

Madame chériè

Loti a été réellement malade, mais il va très bien maintenant et ca ira mieux encore, à condition qu'il n'écrira pas. Nous avons déjeuné, Omar et moi chez lui hier et nous sommes al'és tous à Fontarabie faire un tour, il a très bien supporté cette petite excursion et a été d'une excellento humeur.

Permettez-moi, Madame chérie, de déposer à vos pieds, mes hommages respectueux et l'expression de mon dévouement filial.

Moustafa Kamel — à l'âge de 32 ans → ﷺ مصطفی کامل ﷺ ﴿ فِي الثانية والثلاثين من عمره ﴾

الثامن من شهر سسبتمبر اذ من المحقق أن يكون فيها وعلى ذلك أرجو منك أن تتفضلي بالتفرغ ولو ساعة لمكاتبتىءن تفصيل هذه المحادثة وأرسلي الخطاب مسجلا بمنوان(سانت موريتز جران أوتيل الحمامات) هذا واقبل يديك .....» « فيشى في ١٩٠٣ أغسطس سنة ١٩٠٨

سيدتى المزيزة

غدا تذكار ميلادي اذأ بانم الثانية والثلاثين وماعساي أعيش أيضا لاخدم مصرنا المزيزة ?

وعلى كل حال فأنى لا أثرك لحظة تمر من حياتى بدون أن أغرس حبها فى قلوب مواطنى وأتمم عملى الى النهاية »

« هندای فی ۱۳ سبتمبر سنة ۱۹۰۹

سيدتى المحترمة

كان « لوتى » فى الحقيقة مريضا ولكنه تماثل الآن ويتم له الشفاء اذا امتنع عن الكتابة وقد تناولنا الغداء أمس معه أنا وعمرتم يمناجهة «فونتارابى» للنزهة . وقد أداها «لوتى» معنا بكل راحة وارتياح . وتفضلي بقبول .... »

Paris, le 27 Septembre 1906

Madame chérie.

Le Prince Moh. Ali est déjà en Egypte. J'ai diné hier avec Marchand et Judet et nons dinerons demain, Marchand et moi. Il se porte très bien, notre cher ami, et je suis bien content de le voir ainsi. Il va venir avec moi jeudi diner chez vous et vous dire les souhaits de la "Noble France", pour votre santé.

J'ai bien réfléchi à la manifestation que mes amis me préparent et j'ai pris la décision de refuser tout. J'ai écrit à Farid dans ce sens et comme la presso anglaise a mené du bruitautour de l'affaire, j'ai envoyé la traduction de ma lettre à Farid à la *Tribune* de Londres, et je l'ai donnée à l'*Eclair*.

Elle parait demain, je crois, vous m'écrirez votre sentiment Je vous baise les deux mains affectueusement et reste pour la vie votre tout dévoué.

Le Caire, le 20 Octobre 1906

Madame chérie

Je suis arrivé en bonne santé, et j'ai trouvé la famille heu-

« باریس فی ۲۷ سبتمبر سنة ۱۹۰۸

سيدتى العزيزة

وصل البرنس محمد على الى مصر .

تناوات العشاء أمس مع «مرشان» و «جوديه» وسأتناوله غدا مع مرشان وهو في غاية الصحة . وأني لمرتاح الي ذلك وسيرافقني يوم الخيس لتناول العشاء عندك ليقدم لك عظم أشواقه

قد فكرت مليا في الظاهرة التي يهيئها لي أصدقائي وقررت رفضها وكتبت بذلك الى « فريد » وعا أن الجرائد الانكليزية قد طنطنت بهذه المسئلة ارسلت ترجمة الحطاب المرسل مني الى «فريد» بهذا المعني الى جريدة « ذي تربيون» بلوندره وجريدة « لكلير » وسيظهر غدا فيما اظن وارجو أن تبلغيني رأيك فيه وتفضلي ..... »

« القاهرة في ٢٠٠ كتوبر سنة ١٩٠٦

سيدتى المبجلة

وصلت في حال العافية ووجدت أسرتي كذلك . اما

reusement bien portante, mes affaires aussi marchent à merveille, il y a dans le pays une vitalité admirable et Denchawai a réveillé les plus endormis. Le Lewa est devenu la puissance la plus grande dans l'opinion. On attend partout mon journal franco-anglais avec impatience. Se crois qu'il aura un gros succès.

Lord Cromer est rentré et j'ai écrit un grand article pour le recevoir, lui disant ce qu'un hon Egyptien doit dire à un usurpateur et à un tyran; tout le monde a applandi à cet article.

Vouillez me donner de vos honnes nouvelles et me direcomment va notre cher Loti.

华

Le Caire, le 8 Novembre 1906

Madame chéric,

Je suis en train de former une Société Nationale en commandite pour mon nouveau journal franco-anglais et c'est pour terminer toutes ces affaires que je partirai le 1er Decembre pour l'Europe, je vous parlerai longuement de tout ce qui se passe ici; je suis très content, ma santé est bonne. quoique ma tâche devienne de plus en plus écrasante.

Avez-vous lu l'article du Temps sur le « Nationalisme

أشغالى فسائرة على غاية ما يرام. وفى البلاد حياة عالية لان (دنشواى)أيقظت الغافلين واصبح اللواء اكبر قوة فى الرأى العام وفى كل مكان ينتظرون جريدتى الفرنسية والانكليزية بنافذ الصبر وأظن أنها ستجد اقبالا عظيما

عاد اللوردكروس واستقبلته بمقالة عظيمة ذكرت له فيها ما يجب على المصرى الوطنى ان يقوله للمغتصب الظالم مما استقبله الجمهور بمزيدالانشراح

تفضلی علی بأنبائك و اخبرینی کیف حال « لوتی » العزیز »

« القاهرة في ٨ نوفبر سنة ١٩٠٩

سيدتى المحترمة

انى شارع فى تأليف شركة توصية وطنية لانشاء جريدة جديدة فرنسية انكليزية ولا تمام هذا العمل سأسافر الى أوروبا فى أول ديسمبر وأحادثك طويلا في كل ما هو جار هنا. وسرورى عظيم وصحتى جيدة ولو أن عملى أصبح لا يطاق هل قرأت مقالة الطانءن الوطنية المصرية التي صدرت

Egyptien » paru en tête, le 26 Octobre et me donnant entièrement raison? Cet article a produit une très bonne sensation en Egypte, il a fait beaucoup de bien à l'Egypte et à la France, venant du *Temps*, après toutes les polèmiques de l'été; c'est une véritable victoire pour nous.

Je vous embrasse, Madame chérie, de toute mon affection de fils dévoué et éternellement reconnaissant.

Le Caire, le 23 Novembre 1906

Madame chérie.

Je suis arrivé à fonder une Société nationale en commandite, à un capital de 20,000 livres égyptiennes, c'est-àdire 500,000 frs. pour fonder un journal franco-anglais, dout je suis le directeur, sans contrôle, à vie. Cette affaire est considérée comme la meilleure manifestation du Parti National.

Je désire beaucoup avoir quelques grands collaborateurs français, vous et deux ou trois de vos amis politiques et littéraires. Voudriez-vous me faire le grand plaisir de vous occuper de cela?

Je partirai le 8 décembre et serai à Paris le 12 ou le 13 ; j.: vous télégraphierai de Brindisi ou de Naples, nous parبها عدد ٢٦ اكتوبر واستصوبت كل آرائى فقد كان لها وقع حسن فى مصر وتأثير جميل فى الصداقة بين مصر وفرنسا ؟ وان ظهور هذه القالة بعد مناقشات الصيف لفوز مبين لنا وتفضلي . . . . . . »

« القاهرة في ٢٣ نوفبرسنة ١٩٠٦

سيدتى المبجلة

توصلت الى انشاء شركة توصية وطنية رأس مالها عشرون ألف جنيه (٠٠٠٠٠ فرنك) لتأسيس جريدة فرنسية الكليزية وقد عينت مديرا لها بلا مراقبة مدة حياتي ويرون في هذا العمل أكبر مظاهرة من الحزب الوطني

انبى أود أن يكون لي مساعدون من كسبار كتاب الفرنسيين يكون من بينهم شخصك الموقر واثنان أو ثلاثة من أصدقائك كتاب السياسة والادب فهل لك أن تتفضلي وتعنى بذلك

سأسافر يوم ثامن ديسمبر وأكون في باريس يوم ٢٠أو ١٣ وأرسـل اليك تلغرافا من برندزي أونابولي وعنــد

ferons alors de tout.

le vous embrasse affectueusement.

. Le Caire, le 1 Février 1907.

Madame chérie.

Je viens de recevoir votre bel article, mille mercis.

Mon journal paraîtra, j'espère, le 15 du mois courant, tout le monde l'attend ici avec impatience, les Anglais le craignent avant sa naissance.

Loti est très-heureux de son séjour en Egypte, malgré le froid qu'il fait. Il partira mercredi prochain pour la Haute-Egypte.

Ma mère a été cette semaine très, très malade, mais elle va beaucoup mieux aujourd'hui et je suis plus tranquille.

Venillez demander à vos meilleurs amis d'écrire dans l'Etendard Egyptien leur opinion sur l'avenir de l'Egypte, je voudrais avoir beaucoup de hons articles.

Permettez-moi, madame chérie. de vous baiser les deux mains et de rester toujours votre bien dévoué.

اللقاء نتكلم عن كل شيء ولكمني . ... . »

« القاهرة في أول فير اير سنة١٩٠٧

سيدتى العزيزة

تلقيت اللحظة مقالتك الجميلة فألف شكر لك

ستظهر جريدتي في الخامس عشر من هذا الشهر والجميع

ينتظرونها بنافذ الصبر والانكليز يخشونها قبل وجودها ان « لوتى »مسروركثيرا من اقامته فى مصر معشدة

البرد.وسيسافر يوم الاربعاء الى الصعيد. مرضت والدتى ف هذا الاسبوع مرضا شدىدا ولكم اليوم أخدت في الصحة

هذا الاسبوع مرضا سديدا و نهم اليوم الحدث والصعة مما يطمئنني قليلاً وتفضلي بتكليفاً عزاً صدقائك ان يكتبوا في « لتندار » آراء هم في مستقبل مصر . وأحب كثيرا أنأحصل

على مقالات شائقة . هذا وتفضلي . . . . »

« الاقصر في ٢١ فبرابر سنة ١٩٠٧

سيدتى المحترمة

قدمتهنا لرؤية «لوتى» الذى مضى عليه فى النيل اثنا عشريوما وهو والحمــد لله مخير وىمتن من رحلته وسأعود الى

Louxor, le 21 février 1907.

Madame chérie.

Je suis venu ici voir Loti qui voyage sur le Nil deonis 12 jours : il est heureusement bien et très-content de son voyage: le rentre demain soir au Calre nour préparer l'anpar on de l'Etendard Egyptien. J'aurai ainsi trois journaux: le Lewa l'Etendard et the Emption Standard nous avons jugé útile de publier un organe en français et un autre en anglais: — celui-ci paraîtra le matin et celui-là le soir. J'aurai ainsi une puissance morale écrasante, mais aurai-je la force et la santé de meuer tout comme je le désire? J'ai en tout cas de très-bous collaborateurs et des amis bien dévoués.

Les deux journaux paraîtront le vendredi 1er Mars, votre admirable article paraîtra le 4 ou le 5: Loti me donne un article sublime qui doit paraître simultanément dans le Figaro et l'Etendard vers le 10. Mars. Je viens d'écrire à Bourget pour avoir son premier article et le remercier.

Ce que je désire avoir de vos amis, ce sont des articles our tous sujets (pas nécessairement sur l'Egypte), quelque iournal.

القاهرة مساء لاعداد « لتندار » لظهور وعلى هذا سيكون في قبضى ثلاث جرائد « اللواء ولتندار وذي ستندرى » اذ قد رأينا أن ننشر جريدة فرنسية وأخرى انكايزية تظهر أولاها مساء والثانية صباحا وبذلك توفر لدى قوة معنوية عظيمة ولكن هل تساعدني صحى على القيام بهذا العمل كما أعنى ? ومع ذلك فان لى نصراء في التحرير أقوياء وأصدقاء أوفياء . وتظهر الجريدتان يوم الجمعة أول مارس وستنشر مقالتك الجليلة في الرابع أو الخامس منه وقد أعطاني «لوتي» مقالة بديمة ستظهر في آن واحد في « الفيجار » « ولتندار » نمقالة بديمة ستظهر في آن واحد في « الفيجار » « ولتندار » مقالته الاولى وأشكره

كل ما أتنى الحصول عليه من جميع أصدقا ثك هورسائل فى كافة المواضيع (وليس هناك ضرورة ان تختص بمصرفقط) مما يهم قراءته الجمهور ويعين على رواج الجريدة

تُعسنت والحمد لله صحة والدنى . وأن هذا النحسين بمّد النوبة الشديدة التي اعترتها لمعجزة

Ma mère va heureusement mieux, et c'est un miracle de la voir un peu bien, après une crise si terrible.

Loti veut vous écrire des bétises sur mon compte, je le laisse faire, il est si gentil et je suis si heureux de le voir en Egypte. Sans vous et lui et le grand idéal qui remplit ma vie, j'aurais cherché à disparaitre de ce monde!

Je vons baise les deux mains, madame chérie.

Le Caire, 8 Mars 1907.

Madame chérie.

J'ai le plaisir de recevoir votre réconfortante lettre ; votre article magistral a paru mardi dans l'*Etendard* comme vous avez du le lire, et son effet a été et est encore très grand, le succès de mes deux nouveaux journaux l'*Etendard* et *The Egyptian Standard* est très grand, il dépasse ce que j'espèrais moi-même.

Pour votre second article, je désirerais que vous nous écrivissiez sur les « poètes patriotes » à propos de la mort du grand italien *Carducci*. Vous pourrez parler de Hugo et de tous vos amis poètes, en racontant des faits et desancedotes, ce qui produira surement un très grand effet.

Je l'attends donc.

L Etendard Egyptien

ORGANE NATIONAL QUOTIDIEN

AT DEVETTE	011				# V AN		
# 1 1 100 00 46	etromes british.	Directour:	MOUSTAF	a Kami	CL PACHA	al An	nd and ones, qualities peer ages
CETENDAED BOYPYICE	To other the harmonistic right of the first transfer of the first	, b ,	m. 1g - 26	200 a v 1 a	fallow wright	THURSDAY THATTON ALL	I Secretary a married 7 a 1 a
114 - 14	The second second page to	mirror in a		Car 1 - 1 - 10	origination part	TY LANGINGS MOMONTE	magne derure to move a to dume
Mountain Batted Po at of C	" Bije de elfdere	There will of	- 400404 and - 5	mandani . I	pending) cross for the		regular to become temperature forth ministration
general pursuant treatest	the same whom is represented	Post Mid-on one	Pint Sport a fee	F (4	dated in the fine	States Clares recent to become	On the state of th
terification on the	maked the six or bear & bear per	Spanie - 4 pm v.	a if set delig	****		the state of the s	I save and how marked and man
4 Test Pl Pauli 1 and an	(Mary 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1		nt meteor of a	F. 1957	HARRIOT TO A A		to seld their a point for many or many
A	1 - Managhan C 1 ray are him to	Partie frame	and on the	5 . 375	speed or trained of	for a major of store on the transport	To footsed to bear a new
President and the state of the	a recept season with the public for the	Spring d 11 gra	at margaret	B. 244 1	ghas produces	and some interest with and flat	- 1 toligoup a myang daren
The to will be offer	della proper to a safet a ball	I tale to pe fe .	14 day w 100	1 1 1 1 1 1	and a product	to dry begins in a	to region also a see from a
dren.	for on tale or a course the second	22 1 23.7	h res ha melles	A A PER ME	70 -141	See a majordider reg m. 2. majordider reg m. 2. majordider reg m. 3. majordider reg m. 3. majordider reg m. 3. majordider reg m. 4. majordider reg m. 5. maj	no all receiving driver as by the
f . 1 . or the or good discovery	A second section of the	1000	to you has matter to be a self- to be a self- to self- fine replacement fine re	Lete de car			
between 11 - mi - tultume 11.7	Test free and toget of the state of	the Concess	4 1 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4			a referring process of the second of the sec	10 10 10 10 10 10 10 10 10 10 10 10 10 1
of Fig. 151 of Colored & Disputer to the Colored States of the Col	the whole that to well up to the time	majori he" .	Agric reg 5	1 1 1 90 00	T . Cake	a rela mentra digraphica arise and an	to so the letter of the state
	hild fall eirm baun de beit i ni	been a	1812	1 1 1 000-0-00 10 71 0 1 0 10 10 71 0 1 0 10 10 71 0 10		and the management of the state	a control of the state of the
DALLE LIFAVETE	But I breat the tenter of the	111111		- TET 1		. A hope dwill be need	To Constitute
FOUN CEGIFIE	e a me de la malma que per trau pro-	Same .	1 1 1	Non-pilling	de la company de	And the paper of t	The state of the s
for many printed	Libra	Company -	, ,		B 41 - 191		FRANCE PROGRAM IN CORRECTION
A A A A A A A A A A A A A A A A A A A	In a state of the ser a chapman & sets	10 - 11		0.00	Car whome Car	The State of the S	Ber : warmen a catery
pero ter offer his or organic	e in telebra came a sugarente di possi antitusción di melle tiut for estables de de les grapacites est di buso comercido	E .7. " ."			an make 1 Pile	the first participate that the	the same of the same and the sa
en desperato ni fin grap dip figraggi dia d 1 diamento la citable Spali est maggiori	mi's a lar a demonstra.	Ma			range harry	or the size is the	. a minima pa in proprieta administrativo
declares of his cale god	A rear ob-New load bank is obspect	`	- '	150	- 1 764 x v 1	State Filtran St. 10 and 10 feet and	- martin or to Published sto y till
med " or of a ref a coupper of test to.	and provider of a hugo require for matter face of demonstration. Notice of definitions of the face of definition of the face of the face of the face of the face of the face of the face of the face of the face of the face of the great of the face of the face of the face of face of the face of t	Un Polite	Patnote .		1931, 32, 9	Harmonia ii a cor gati	Show I want y
her two is to a timescript prior two	S. and distributing at a final to be a for a control of the strength of the st	Second Lords	1	5 to 11	1 11000	coprate a page de mile	THE RESERVE AND A STREET OF THE PARTY OF THE
Month to the Common of the	springer of dispers they be below.	404 1 1111 to 60 60 1	a	THE R PARTY	off and their subscience		or a star Passers for Borns for 1949
debt of the de like to be billion	be little to beste her best	fagemen ate	to ustual	P T	Table year	or record part or rights in a 1	- roots addressed by the paydo
la enemant el rel restriba de el trans	Bras begret war to be the dis-	PIGGROUP AND A COUNTY		1 1 1	d till gody	1 State and Linday 1 . A	1 4 m 10 0 10 0 000 0 10 10 10
F-40, 1 Rr 30-78	PERCEPTATENT STATES	NAME OF TAXABLE PARTY.	275	19. In 10.60	go on the state of a	S. C. Timbe again as a second	- / by Polett Pangungers
O exactan locards of small involvement of	The state of the second second second	Address + 117	11 -11 10 EW 1 m			Francisco Company	171 . FF Bun de
The Table	4 - 15 =	Toronto, and		serios me	YETELSEE	No. 1 Taper total district	11
Tour the 2 of 1 or and 1 for the form Thinking of the property of 1 or and	Eller son it is a red and of major particle state of a page of the state of a page of the state	Agriculation : 5 5				Service and servic	fire year man I follow have a
review dre possible to a vent ran r	-	101 141 041	TATEL IN THE	as Pantos to Bu	a séros	who a new or physics	200 de mai hel hiune a sear Africa
branenth rapid books a real overs	"LTTTHEARN TOVPTIENT TO	*** ** ** ***	A Se 'all the	0.41 (-1	7 11 13	The state of the s	ter F grammmen to 18 m
Section 1 and 1 an	OFELSE 2 on termine per or stys do	per fat dans ; Experture of a real play has been been a chips for a real been a series or been a series or		2 75.	24 7 1 2	A state of the control of the contro	got any man to do done and a
Bed dayn to "tives & a in a linear	La escale à process acours de col-	did be Bgrir a		. 100	1 1 1 TO 10 TO 10		W. La Las dense montantes
elemente de de la maria de la como de la com	Sabort on det Madage Politice ABAM; Plants LOTT; Post LOTTERY,	save a prante as	deres or it.	1.1		to the property and the service of	to 163 month being
	Madage Johnson ADAM;	the state of the s	100		1 11	" rembel as d. or m. rem	the same of the same of the Contract of the Co
men http://www.index.com	Pull LOTRERY,	District of Age			1 1 17 46 44	ter round dispoir à en e	The state of the s
broude an an angles. Shirto, Sir vin 1540, ber nes agemen figners Cros. Live Sir ma ment gli to to mal handly of Cris I house ment the cris I grate 3 ME SI des ment to cris I grate 3 ME SI des	*ACTEDARD STYPES * sec	*** * * 1 3	7 1		100	- need become from the contract of	m, Aus .mag there makes
permana na marian pyron gus son ta Mil percetago y malance tunan combina y a c	"ANTHERDAND RESPECTATION" seek			1 10 mg 1 1	* 16, B	The second of congraphs do as a contract of the contract of th	Not a few or THE NAME & TARREST
The designate in the	agrango A more granusta produce gerro praro E etapos les para, unos		Paris I	hiller		area flutte trape are such a 1 play of the	[or a 1 a-m' a product
to auto and at the proper works	I w materials a garment an	1	- Land	122	i		1 1 market was week
Stabilities on warmer we have helpfuller print	Same of the service o	die territore gan	after or the transport	BIT STRATE	101 1000 001	I de la company	STATE OF THE STATE
Many datu n at Tract a ton a phaseon		Emple Phone	**** **** **	A Laborate Se a.	The Part of Brand	of a saint Barmana	tergrades a langual collection
Peter of the State	L'Accemble Gintrale	Educati Physics or to obtain the top or a tight a trace of the one programs is sing referred by our nate	g berg F pro-11 a	t fest w	200 10 20 1	off, . organ + .d mt .t opedan	T Zamel
man, manan Anon's nya distrant i to		one proquests and	THE CARD OF THE P	vere 1	1 21 20 11 100	to any to the me - making	
president in Fasc of the local dec	E-minores Stenios de chesa la si	Engles Should Subur Elliphote excited an expenditure on a se a subur of a languagement		american To	of the second second	FI S & Security (may a A	1 2 1
propulars factor as as miselians at per	The strategy of 1 days of 151 1 fee	10,000 to 0 00 0 0	W # 1 21 94	1134 6 800 651	Adula & Los endi	To state the state of the	" Review on 13 lineses
Pr.	Secure to mayo and by to one	1 Magnestone		Last Droggiese	emerg a spring	the amples from a f	1 2 4
Arts reas referred 5 trough 640 to	Fart is et e per enty in fifty anten	LIBERTARIESES		1 80 "	April 1	England Page 1 and	
the - test it you - out the area	There is no partitionary for any attention	Internal is	275 12 4 2 3 6 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	gap'r i	2 2 2 2 2 2 2 2 2 2	# 12 Ph 6.7 -P 1 1 2 411 1	1 1 Af Wate 2 4 8 74 9 7
diameter print to have bringer	tale or the table became also	to I harry of the	* proce 2 540 Tr 65	100	Date on A April of the		
prest, their backur.	The second second	T - 7		- 1 mg		the if a standard or a	The second secon
pulminar from the most benton	Caregory day of	5 mm. 1 1 1 1					
Applicated to accord to the first with	large roles 1 Fire	127 25 112	100	14 14		La va	4 5-194 . 1 12 [20 PMR
to them deliter to occur rather	TANK TO A STATE OF THE PARTY OF	6 77 C 1	100 700			the firm them is son to the backers	credates the tax Egyle ment
get, "mer ale som emm je ja jarelen	Capper of the State of the	11.0	1 4 7 4	(25 da 6)		1704 111	The faculting ages of the
te endle ero tractado.	Ped 1 1 F 1 will 5 I have	· "marili"	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	La ref's	ament Plant 7	man I have a les mar of	. 140 pr. s je alfegeneren be bela
supposed, spingling to take in 1970 and	THE P T SE PAR ASSESS ASSESSED.	To got to a	its thereen	1 4 1 1	1 1 1 1 1	The state of the s	a se mel en my benings yen.
padde per una peras è 5,16416 il la pasa serrorat sa tiglio de limitario	to tatartir word to our years	Libri .	1. 1 15		5. Tr. 11	a fiel set being a	the new ray powers Buy
	Vacambie Goschi	lie	idelia de	5. 1.2	if John	The state of the s	The second section in the section in the second section in the section in the second section in the second section in the section in th
to the second section of the second section is a second section of the second section	forwings of a L tr.	1 "	ATTENDED	12047 4		1	C . h (Bellgef smelacter + Bel
by a neg distant parters or careful for it	the two was a frage	Parada San			** , , , ,	1 1 1 1 1 1 1	Le day no desperante
has been an entire to the property of the second	the good was tall at 1 th 4	1000	ALT SECTION	1 2 1 2	أغوضهت المواحي		al - m . uge a mirre saire
where the feet to the and	The state of the s	diam'r.		1.4		1 miles 12	Larg of the one Pythology Lots Larg dan's purchase to receive a company of the company of th
att a hour / 42,000 to H Mal Hour	W. 1 . F. 11 11 . 2 .	Harris	Name of the		. '.	11-1-1	a gab triting or open to be an angle of her or only on an all young triting over the an all young triting of
Programme in the first process, and expenses	The confidence of the party of the confidence of	No. of a	The second second		34 2 7 7 1		
favore i l'aparet se pas altre des	the try worth and a service of a	15	Ale test i h	5 11		1-1	A bear of it
the middle and to spirit and the	Ten eval of more of the side of	barrent o mine	du ac 6 ;	77.74	St. Acces	11 of 4 of 5 of	The state of the Store or Talk 100

La 4ra page du Journal "L'Etendard EgIptien"

﴿ أول صحيفة ظهرت من « ليتندار ايجبسيان » ﴾

The Egyptian Standard

Budy National Organ January, Januaranya massin Janua

France 11 + 40

Yat I, No. I.	Gano, Snedsy, March 3, 1937.						
THE PATPERS OF CASES.	orbolous of Birmpoulus Base about a 17 mg t aper on mayor Birming the pan	The Lagislative Council	1 1 2 2 2 1 1 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2	to the second of the second	441,7012.11		
aura		sun todiomisse regeril	at gramming made	Takedreed technique			
Amprophe detrois - Ex Retrois produces	me between many - Honeypope Lun word Chan offy an older shoot o of Bodge dir tords tomogrape of an the horstoom source Fix helps on an			Kenva	A CONTRACTOR OF THE		
76-P79-1 (94	of Rosses de ters tomar un per	the Party Park among a contract		draw at a street on any the	I'm the transfer of		
		port of the Post of the state	and district the market and the district		. To prof. in regimes the street,		
Terms of Sobstructor,				17 kg 5 , 5 April 1	The service and the		
Rept of Johnson P. 196	other Medica (Spragget Streams) or to to be \$100 to the Spott Medigade and the collection of the	1 m. 1 der am de 10 1 ep 1 ge	IMAUGURAL TEA	and the second of the	The Day of the Co.		
Profit Tough at 1907 EE			INVAGRAVE ICA	ear of the same	the to women't to you		
Material	Shinoso your madegraphs as to	the state of the court of the c	ander of the sealing off war on the				
nor mile to wood apply a stee protesting	Pagetanged edition by a waged trapp	Security or regal Velopmed 4 money	may risk ding Mount for a	saged , structure			
defined apply to the pathodological defined by the pathodological defined to the pathodological defined by the pathodological	control or car to all or a	educate men a sectional		Carrier of	1 1 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2		
Freeze Wall	to objugate brings all to the	The second of the second	**************************************		- the more bo		
	a to an to what a not to a	French or and t	2 2704	F			
perfecting designed with the second con- ception theretain an extension designs the great to be a first the second and (for the training to people of Training (set) and second		Repair of the same of					
Am dealy there a le gay little	- end Th	the San of the san on the san of	Carlotte Street Street, Street	Secretary of the second			
Tintores (W) or poly	patentalised on a gab b y green or high Beauty on the ser on serious of the Beauty on the light or the big of the	F + 14		100	- Carry 20 21		
	at the figure of the said and the said of	1 m 1 m 1 m 1 m 1 m 1 m 1 m 1 m 1 m 1 m	A				
decides for the Northean of the Stilling		f days a g feet	for any sector and the film				
Badyl	Bit middette of Bit		We would be a 1 1 1 mg and	38.27	17 1 1 2 4 700 at at at		
	to know thereton hand when your	a la a quanta a	2 * * * * * * * * * * * * * * * * * * *		white I are as the a trace		
to have at rained her on V to	ppin by the name of the same o	t p Discourage of Bases of a little of the latest of the l	and the column to		The track of the t		
		I tend women r	and the second second second	manufacture part of the manufacture of the same	the finding or to so train		
	the first was bound to be on a place of the	n d n n n n n n n		F 1 10 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	1 1000		
Mary Warrent	Edited at at t top 1	P 4 1500 4 001 4	a and and and a pro-		A new ment of the self of the benefit of the self of t		
For Egypt.	the edding on the course	m and many	A TOTAL STREET, S.		The second secon		
	tribus ader to place some a con-	W - at a mappe to	* 757547114	and a state of the state of the	to contact the time		
Was the same of EpyTi to peshowith a	and draw by marked dark	to a down and commerce and a second	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	200000	a die 1 can ap ap ap		
For the same of Egypt is a position this open payer that it is fat to a table to be at mostly payer form as the set up to be a payer black to a will not at a set up to be a payer black to a will not at a set upon a		Not the eres on a		A STORY OF THE REAL PROPERTY.	men de late many		
Shope Minds to a all turn are at section	ray a most division agendia meati-	11 1 2 11 11 11 11 11	2 12 12 12 12 12 12				
Bhomadaut at n Q3 h	20 6 6 2 1 1 2 4		rate a secondaria	The second section of	trained to the topped		
and have " To make will and	and the state of the state of	Bernard P. Wayner, N.	10 10 10 10 10 10 10	A 10 10 10 10 10 10 10 10 10 10 10 10 10	The property of the passage		
had relief Topingtons and y 1 of	ray - femal d rapp sporyer de mala - pla e famour House pla e famour House - famour - ha not be the sporyer of the sporyer - ha not be the sporyer of the sporyer - ha for we can be ray fail and as dis e mala be or sporyer. April 28 sporyer has been been been a	division to the state of	1.77 27 11 11 1	may promise also also	The same of the same of the personal same of the same		
a thought of the thin	ment term for all market worth or a	I to the same of t	The second second	"Charles "heat" a " a"	-		
are rithe transment and may	And all spin, i per his than bits rubbs o pd Fgrape meth to abbe be about a says) .		1 4 4 4 7 7 7 7	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	War stylet have it go cate		
a the got do surely aske the tre	per Printer and the state of the printer of the		1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1		poster to the total process of a contract of the total process of the to		
when the shift. The remainty is a least to the gast of the same produce when you were about states and the same appears to the gast of the same appears to the gast of the same appears to the gast on the same appears to the gast of the same and the same appears to th	egentus as a and shall mesons as m. Ag transition Agentus for opening a Str., or ig to set 1 all?	a topo at the		20.00 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2	The second second		
Man What librature of for inside solid of	Shirt to de de militare	0.01.61	11. 3. 1. 3.5703	4 1000 0 1000 0 1 1 1 1000 0			
Service Land Land and Province . Occ	Movemby Econd Pools	es and a section to the fire	12 Page 17 1 March 1	I Thought by the sign a site for year	The state of the s		
without to the file principle of the way	W-007	at a - regt total a	A 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1		The state of the s		
Sending again to action posterior in	to prove to make me out on a	ton 1 x 1 pl	1 . 51 15 75	berton and be depleted the			
That was here strugglidered at 1	Information as 1999 paintle on a contrast also published the off. I	E, and a community of particular and the particular and the community of t	10 10 10 10 10		A SEE OF LEASE OF LEA		
magde after acquered appared of a	Andre Far at the at traken the	matrice the matrices		to brich etengelengfeben	4 11 600 400 1 69 ,19 47		
the authority of his factories property and the property of th	2 rest 247 Mars 2 1 # 62		1		the state of the same		
made factor and of one of sector a	Legit before I was 19 or med 1	na to really	The second second	The same of the same	77		
area blueener it is a not a contra	additional late published that of I hadren for your as a stable of the late of		and seems mark		the comment of the said of the		
he produced to Affilial made years on	late contain other comment of the		Committee the thirty	The state of the state of	Committee of the particle of t		
pulper with Time a print		to the beat beat relative	F 47 119	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1			
property of each and the self of the self	alone and all repaired to a collect	a contract of a second	16.00	The second of the second			
ented the the few fire his of there;		- 11 mg - 10 mg - 11 mg - 11	harman and the street, and	1 P Sect 1 a - 1 protect	Propries to 1 1965 for his of The Court of Propries of 1 Depressor for with 1 to 1 1 I worked to the average to 1 to 2 to 1		
tamen of their sid programming has		Age of the effect to be proportion to the pro-	1 4 1	*5.71 * 277	I have been to the acres of		
and the state of t	Oterlanendorn ATRINACIsting China-	of the art for a to the	1.11	1000 1000 000			
and the e find I make title in I story	ATTRIANISM Oblina-	Parish I visit will report a will what has visit to free we be	1 1 2 1 1 1 1 1 1	Aug . 117 1 to 4 " " "	Prof. Camp a record to		
mangeodyse to the set of the second	a % 1991 - Humbh.	agrigate the a respective of	12. 14. 14. 10.	tonicon there are a	hill in Brygnerbenn och hill in Brygnerbenn och him i tillet diege bli til mår i mitter geschilt i gestille mår i dendessige til et sta		
by spring legal on article to brist a first	at the 1991 — Homelies. I separal for the terminancy Homelies that he to the separal for the second the entire terminancy Homelies that he to the second the second terminance Homelies that he to the second terminance Homelies that he to the second the second the second the second the second that he to the second the second the second terminance Homelies that he to the second that he to the second terminance Homelies that he to the second termina	apply today \$ 6.5 M s r at to do	NET THE SEC OF		m t = 12 t gs load ob - 2 to		
de over the best of the delical strategy	was debut a rough free to y	AND EST A SALL AT BE 14 PL	10 60 1-	Par 6 14 400 5 400			
the are tested analyticistic and	wall the war their war a large to	property and the second	a secretary trees	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	at and and it was recogning to a common to the common to t		
enti European Hanvel to to 10	We per on a visit of the said production	Gammets det t w a 1 m	Part Color and and	to be furnited to the	or brack the pro haded and d		
this desiration of a label to a	and the state of t	ny region Parabos, total to task	mare set to e				
egopusteres _{to} to very . So det	and the shouldest a strip per	in this sea of the new Street at a	(VB - 17 - 18"	Land and the state of the state	The property of the property o		
or des labour tens man " - y by and	large party party and the me	an appearance of the same for a supplemental supplemental and the same of the	day and	The state of the s	the p. I a very town five days		
processing grade to charge any life force	a vibrate fire to pure sin	a go a der unt han han han han	block to the contract	The state of the state of	The The Pr		
whites the to pass trade in he	market of the state of the state of	Important to the Control of the	A to be a see out alloway	The state of the s	The second secon		
Standard of the District of a line	integration promise Rivers	and the state of	7 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4	The same services	The same of the same		
- PF Re- 110 T 14	day in court of broom age-	Market a market state of	in I lought in the	The 4 to 2 to	Part of the cart to the to the to		
residence when a till all to w	At the street beautiful		The same of the same	1 1 . 1	art one or falled an out		
advector began the practice that he	And the second s	of him a binding with	The second state of the se	2 " 10 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	I by attindent will and		
the territory of a took it in the date	Train of the sale Helle	gh redistantes	14.	of a liber run	or to st deresting the state and		
the object of a red jumper, and just		the entern de to be to the	W. A. L. W. W. A.	70 AT 1 W	out the 1 ger and the 1		
paig he the was up one one touries	1000 To Dept 1 7 To 1 10	the property of the Particular of the con-	to + i w + 1 +14 , + .	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	the ter at primer a 1 have at		
matter of there also remain to a	print or Theodor To.	in defer to less our	Partie, War and the	to the state of th	SOUTH IN CONSTRUCT OF		
the state than I properly with a re-	WF 411 80 F 6 nor 61 0 0 10	a street and to turn of a	200	the same arrange of the passe	maph a practicate at a d		
	5 miles as	makes and the mile Employee at 1 or 7 or	put been a finding	1 " " 1 " My My week 100 a	maph no attitue m de au an air an ann an		
selected and the happy of all is on the	and the state of the first	Party of \$15,000 to 0 0 1 1 4	Transfer of the Control	1 12 1 12 E	the se proper tras rethought		
We git a behavior of the second	* * * * * * * * * * * * * * * * * * *	46 80 31 5 00	1	Complete the			

La 4re page du Jonrnal '' The Egyptian S'andara '' برت من «ذي ايجبسيان ستندرد. » من العبسيان ستندرد. « من العبسيان ستندرد » من العبسيان ستندرد. « من العبسيان ستندرد » من العبسيان ستندرد. « من العبسيان ستندرد » من

Moustafa Kannel dans son caldinet de travail ﴿ مصطفى كامل في مكتبه ﴾

L'Equipe des trais Journaux

رىد « لوتى » أن يكتب اليك عني بعض فصول مضحكة فلأتركه يفعل . فأنه غاية في الرقة . ومن حظي ان أراه في مصر . وانني لولا كما ولولا المنية الوطنية العظمي التي تملاً حياتي ماطابت لي الاقامة في الدنيا!

و تفضل .....»

« القاهرة في ٨ مارس سنة ١٩٠٧

سيدتى العزيزة

وصل الى كتابك المنشط وقد نشرت مقالتك الرائقة في « لتندار » يوم الثلاثاء ولا بدأن تكوني قد قرأتها. أما تأثيرها فقد كان ولا نزال كبيراً. كما أن نجاح جريدتي الجديدتين « لتندار » «وذي ستندرد » عظيم جدا بل فوق ما كنت آماه

وارجو أن تكون مقالتك التالية علىالشعراء الوطنيين وذلك عناسبة وفاة الايطالي الـكبير «كاردوتشي » وعكنك أن تذكرى « هيجو » وجميع أصدقائك الشمراء مع ايراد بعض نوادرعهم بمايكون لهبلا ريب وقع كبير وأني في انتظارها Ponr les articles de vos amis, je vondrais surtont des articles littéraires, car nous faisons ici trop de politique; si vous pouvez décider Coppée à nous faire quelque chose, je serai enchanté.

Cherchez-moi un secrétaire et écrivez-moi. Dans cette lutte gigantesque, j'ai besoin de pas mat de collaborateurs pour ne pas détruire ma santé (qui est très bonne maintenant).

Loti est revenu d'Assouan à Louxor, et dans une semaine il sera au Caire. Il a fait un article charmant et sublime sur le Sphinx, qu'il a donné au Figaro et à l'Etendard en même temps. Calmette vient de me télégraphier qu'il l'a publié aujourd'hui et moi je l'annôncerai demain pour le publier après demain.

Ma mère se porte très bien, grâce à Dieu, et je suis bien content. Je vous embrasse affectueusement et reste votre bien dévoué. امامقالات اصدقائك فأود ان تكون على الخصوص ادبية لاننا نكثر من السياسة هنا واذا استطعت أن تقنمي «كوبيه » بأتحافنا بشيء أكون ممتناً جدا

ابحثى لى عن سكرتير واكتبي الى عنه فاننى فى هــذا الجهاد العظيم محتاج الى عدد غــير قليل من المساعدين حتى لا تنلف صحتى (التى هى الآن جيدة)

عاد «لوتى» من أسوان الى الاقصر وسيصل الى القاهرة بعد أسبوع وقد أنشأ مقالة بديمة شائقة على أبى الهول وأرسلها للفيجارو ولتندار فى وقت واحد ووصل الى تلغراف من كلت بانه نشرها اليوم وسأعلن عنها غداوأ نشرها بعد غد

صحة والدتى جيدة والحمد لله واننى لمسرور للغاية وتفضلى . . . . »

« القاهرة في ١٩٠ أبريل سنة ١٩٠٧

سيدتي المبجلة

تناولت مقالتك الشائقة التي أعجبت بها كثيرا وستنشر

Le Caire, le 49 Avril 4907.

Madame chéric.

J'ai reçu votre intéressant article qui me plait beaucoup; il paraîtra dimanche en huit 28 courant, car j'ai à donner cette semaine un article de Flourens et un autre de Loti.

L'Etendard et the Egyptian Standard marchent à merveille, ils me donnent un travail écrasant, 'mais j'ai, par contre, toutes les satisfactions : le mouvement national'se développe beaucoup et la chute de Gromer est une excellente chose pour nous; si Dieu me donne les forces pour continner la lutte 5 ans seulement, nous arriverons à de grands résultats.

Loti se porte très-bien et compte partir le 3 mai pour la France, il n'ira pas à Constantinople, il se plaint de ne pas recevoir de lettres de vous.

Ma mère va un peu mieux, mais elle garde toujours le lit et les crises sont toujours à craindre, je suis bien à plaindre!

Jo vous baise la main et reste votre affectueux.

يوم الاحد ٢٨ الجارى لانى نشرت فى هذا الاسبوع مقالة من « فلورنس » وأُخرى من « لوتى »

« لتندار » و « ذی ستندرد » سائران علی أحسن ما یرام . وهما یشفلانی شغلا مضنیا . ولکننی حاصل فی نظیر ذلك علی كل ترضیة . فالحركة الوطنیة تنتشر بسرعة زائدة وكان سقوط كرومر أمرا مرضیا لنا . واذا وهبنی الله قوة لاستمر فی جهادی خمس سنین فقط وصلنا لا محالة الی نتائج عظیمة

صحة «لوتى » على أنم ما تكون وسيسافر يوم ثالث مايو الى فرنسا غير مار بالاستانة وهو يشكو من انقطاع مكاتباتك عنه

والدي في تحسين بطيء. ولا تزال ملاز. قسريرها ونخشى من عودة النوبة اليها وانني بسبب ذلك لمن يرثى لهم. هذا وتفضلي . . . »

Le Caire, le 45 mai 4907

Madame chérie.

Je viens d'avoir le plus grand malheur de la vie : ma chère, mon adorée mère est morte dimanche dernier: ma douleur est immense et ma vie est presque brisée.

Evian, le 4 août 1907

Madame chérie.

Votre conversation avec le collaborateur du Gaulois est. excellente, mais j'aurais aimé vous voir dire quelques mots sur les bétises de la politique française en Egypte: je vous écrirai mon opinion sur vos articles quand je les aurai relus.

Je ne sais pas si je pourrai aller à Cabourg; je préfère la montagne à la mer.

Mais si je ne peux pas avoir le bonheur de vous revoir je vous enverrai une lettre recommandée contenant tousmes projets.

Je vous embrasse très-tendrement.

« القاهرة في ١٥ مايو سنة ١٩٠٧

سيدتى العزيزة

قد رزئت أكبر رزء فى الحياة فان والدتى العزيزة المالكة فؤادى قد فارقت الدنيا يوم الاحـد القائت. ان حزنى لشديد وحياتى كادت تنقضى »

« افيان في ؛ أغسطس سنة ١٩٠٧

سيدتي العزيزة

ان محادثتك مع محرر «الجولوا» لبديعة شائقةولكنني كنت أنمني لو ذكرت له أغلاط السياسة الفرنسية في مصر وسأ بعث اليك برأيي في مقالاتك عند ما أراجعها

لا أعلم ان كنت أذهب الى كابور أم لا أذهب لانى افضل الجبل على البحر ولكننى اذا فاتنى التمتع برؤيتك سأرسل اليك خطابا مؤمنا عليه يتضمن جميع مشر وعاتى

و تفضلي . . . »

Evian, le 9 août 1007

Madame chérie

Je partirai après-demain dimanche pour St. Moritz. Deux de mes bons amis m'accompagnent.

Gif vant mieux qu'Eviun ! Mais ne me grondez pas: je ferai un très long séjour à Gif l'année prochaine si nous sommes de ce monde, In Challah !

Paris, le 5 Septembre 1907

Madame chérie

Je prépare une lettre à sir Campbell Bannerman pour le 14 Septembre : j'ai la promesse que le «Temps» lui consacrera un article de tête, j'espère que vous lui consacrerez aussi un article dans le « Garilois ». Je vous envoie ci-joint une copie de cette lettre pour la corriger et me dire vos observations, mais je vous prie de n'en parler à personne, j'ai mes raisons pour garder le secret jusqu'au 14.

Venillez me renvoyer a lettre, après-demain, samedi au plus tard; je dois la communiquer à Calmette pour qu'il me dise s'il est disposé à la publier ou non, le

« أفيان في ٩ أغسطس سنة ١٩٠٧

سيدتى العزيزة

سأسافر بسدغد (الاحمد) الىسانت مورتيز حيث برافقني اثنان من أصدقائي

ان «جف» أفضل من «ايفيان» ولكن لا تفضى فسأعود الى جف فى السنة الآتية وأقيم فيها بمشيئة الله زمنا طويلا ان كان فى الاجل بقية»

« باریس فی ٥ سبتمبر سنة ۱۹۰۷

سيدتى العزيزة

اننى أهيء خطابا للسير كمبل بالرمن (رئيس الوزارة الانكليزية) لنشره يوم ١٤ سبتمبر وقد سلف لى الوعد بأن « الطان » ستكتب عنه مقالة افتتاحية . وأملى أنك تفعلين مثل ذلك في « الجولوا » وأبعث اليك مع هذا بنص ذلك الخطاب لتميدى النظر فيه وتبدى لى ملاحظاتك عليه وأرجو منك أن لا تكلمى في شأنه أحدا . فأن عندى ما يوجب كتمان السر الى يوم ١٤ وتفضلى باعادة الخطاب الى بعد غد

« Times » la donnera très probablement. Quand reviendrez-vous à Gif ? Je partirai pour l'Egypte le 44 courant.

Affectucusement à vous.

P. S. - Adressez votre lettre avec ma copie recommandée à mon ancienne adresse. 22 rue de la Paix 22

Paris, le 10 Septembre 1907

Madame chérie

Si j'insiste pour faire le plus de bruit possible autour de ce souvenir du 14 juillet, c'est que les Anglais corrompent quelques Egyptions pour leur faire dire qu'ils acceptent l'Occupation. Je serais très heureux aussi si vous vouliez bien demander à vos amis Drumont et Rochefort de consacrer des articles à ma lettre à Campbell Bannerman: l'occasion, pour eux, est très bonne de dire ce que le lâchage de la France en Egypte a fait de mal.

Je compte donc sur vous. Madame chéric, le « Temps » va consacrer à ma lettre un article de tête.

Affectueusement à vous.

أى يوم السبت وهو آخر ميعاد وسـأرسله الى (كلت) ليخبرنى أن كان مستعداً لنشره أو غير مستعد واظر ان التيمس ستذكره .

متی تعودین الی جف ? اما أنا فربما سافرت الی مصر یوم ۹ الجاری و تفضلی . . . »

(حاشية) ارسلي خطابك والنص الآنف ذكره برسمي بمنواني القديم (٢٢ شارع لابيه)

« باریس فی ۱۰ سبتمبر سنة ۱۹۰۷

سيدتى المبجلة

أبى اذا كنت أكثر من الالحاح فى احداث طنطنة لتذكار يوم ١٤ سبتمبر فذلك لان الانكليز يرشون بعض المصريين ليجاهروا برضائهم عن الاحتلال وأكون سعيداً اذا تفضلت وأوعزت الى صديقيك «درومون» و «روشفور» بأنشاء مقالات في معنى خطابي للسير كمبل بنرمان وهده فرصة لهما ليصفا مقدار الضرر الذي نتج عن اهمال فرنسا

Paris, le 16 Septembre 1907

Madame chérie

Ma lettre au premier ministre anglais a fait un effet monstre, avez-vous lu l'article du *Temps* d'hier? Les *Daily News* me consacrent un article sympathique.

Je vais donner votre article à notre ami. Aderer pour le porter au *Gaulois*.

J'irai samedi à Gif, j'y passerai toute la journée de dimanche, si cela ne vous dérange pas.

а 10 15

A bord du Bremen, le 4 Octobre 1907

Madame chérie

Permettez au plus tendre et au plus reconnaissant des amis de venir vous souhaiter la grandeur de votre chère patrie et une vie plus brillante dans l'avenir que dans le passé, et ce n'est pas assez dire!

Nous sommes arrivés à Naples et je me porte à merveille: plus je m'approche de ma bien aimée Egypte, plus je sens mes forces augmenter et mon énergie s'affirmer. Cette année sera la plus importante dans ma vie.

Je me permets de vous proposer de nous écrire un

أَن أعتمد عليك ياسيدتى المبجلة كما أن الطان ستفردلي مقالة افتتاحية . وتفضلي . . . . . »

« باریس فی ۱۹ سبتمبر سنة ۱۹۰۷

سيدتى العزيزة

كان لخطابي المرسل الىكبير وزراءالا نكليز وقع يفوق التصور. هل قرأت مقالة الطان أمس الشي الديلي نيور ستنشر عنى مقالة ودية

وسادفع الى صديقنا (أدرير) مقالة لينشرهافي (الجولوا) أملي أن اكون يوم السبت في (جف) لاقضى عندك يوم الاحد اذا لم يكن في ذلك اقلاق بالك »

« غلى ظهر الباخرة بريمن

٤ اکتوبر سنة ١٩٠٧

سيدتى المديرة المبجلة

أسمحى لأوفى أصدقائك وآكثرهم اعترافاً بالجميل أن يقدم اليك ما يتمناه لوطنك العزيز من العظمة والحياة ليفوق مستقبله ماضيه وليس ذلك على الله بعزيز article intitulé: « Comment et pourquoi nous avons réussi » où vous raconterez la constitution de votre groupe sous l'empire, votre nombre, votre discipline, votre obéissance à Gambetta et pourquoi il faut obéir à un chef dans lequel on a contiance (sans quoi le succès serait impossible. Venillez insister surtont sur ce point) et enfin tout ce qui peut donner aux Egyptiens une idée exacte des conditions nécessaires au succès.

Affectneusement à vous.

Ramleh, le 26 octobre, 1907

Madame chérie

Si j'avais besoin de savoir que vous êtes toujours avec moi et que nos denx cœurs ne se séparent jamais, j'aurais trouvé ce fait dans l'admirable et étrange coïncidence qui a voulu qu'Ali me remit votre lettre, à la suite de mon discours: c'est donc votre lettre seule que j'ai lue après ce succès immense et cette manifestation colossale du patriotisme égyptien, vous avez done joui de la joie de l'Egypte, de ma joie, et vous étiez de cœur avec nous.

Depuis mon arrivée, je ne fais que constater tous les

وصلنا الى « نابولى » وصحتى جيدة وكلنا اقتربت من مصر العزيزة شعرت بازدياد قواى وشدة عزيمتى

ستكون هذه السنة أهم سنة في حياتي

أرجو منك أن تنشئى لنا مقالة عنوانها «كيف وبحاذا نجحنا »تذكرين فيهاتاريخ تأليف حزبك في عهد الأمبر اطورية وعدد رجاله ونظامه وخضوعه لغمبتا ولماذا بجب الطاعة للرئيس الذى تتوفر الثقة به الأمر الذى بدونه لا يتم النجاح وأملى أن تسهى في بيان هذه النقطة وأن تذكرى كذلك ما يمثل للمصريين الوسائل المؤدنة للنجاح و وقفطى .... »

« ۲۶ آکتوبر سنة ۱۹۰۷

سيدتى العزيزة

لوكنت في حاجة الى التأكد من انك دائما موالية لى وأن قليبنا لا يفترقان أبداً لوجدت البرهان في المصادفة العجيبة النادرة التي دفع «على » فيها الى مكتوبك على أثر خطبتي اذكان أول ما قرأته بعد هذا النجاح الباهر وتلك المظاهرة العالية التي ظهرت بها الوطنية المصرية فأنت اذا قد

jours la grande, l'imméritée dirai-je .... popularité que mon peuple a bien voulu me donner. Plus de trois mille Egyptiens, et des meilleurs, sont venus me recevoir à la Gare du Caire à mon retour d'Europe, et je n'ai jamais vu une foule aussi enthonsiaste, aussi patriole et aussi anti anglaise.

Les Anglais pour se venger, ont fait écrire par les journaux à leur solde que je veux devenir Khédive. Mais je n'ai pas laissé longtemps dire une pareille stupidité, j'ai declaré que le premier article de mon programme était d'obtenir l'autonomie de l'Egypte avec la dynastie de Mohamad Ali et que toute mon œuvre est là pour prouver que je suis le meilleur ami du Khédive et de son trône. Cette déclaration a fermé toute bouche ennemie et le pays a accueilli cette nouvelle preuve de désintéressement avec une joie sincère.

Je ne peux pas vous décrire ce qui s'est passé le soir du discours mais qu'il me suffise de vous dire que ma voix n'a jamais été plus forte que ce soir là, que je ne me suis point fatigué et que le public, 7.000 personnes. était superbe de patriotisme d'enthousiasme et de sagesse.

Notre prudence foudroie les Anglais plus que notre lutte

تمتعت بفرح مصر وحبورى وكنت بقلبك معنا

ازداد منذعدت في كل يوم يقينا بالولاء العظيم الذي توليني الأهأمتي وال كنت لا استحقه فأن ثلاثة آلاف مصري من الخاصة جاؤوا لاستقبالي في محطة القاهرة يوم عودتي من أورباولمارفي حياتي جماأشد تحمسا ووطنية وبغضاللا نكامز منهم أما الانكابز فلكي ينتقموا استكتبوا الجرائد التي تخدمهم انى أرىدأن أصير خدىويا ولكني ماتركتهم يتمادون في طغيانهم بل صرحت بأن أول مادة من نموذجي هي الحصول على استقلال مصر الداخلي مسع بقاء الحكم في بيت محمد على وكل عملي وأضح يثبت آني أوفي صديق لأخديو وللعرشوقد ألجم هذا التصريح أفواه الاعداء وقابلت الامة هذا البرهان الجديد بفرح أكيد

ليس فى وسعي أن أصف لك ماكان فى ليلة الخطبة ولكنه يكفيني أن أقول لك ان صوتي ماكان أقوى منه فى تلك الليلة وما شعرت أبدا بنصب وكان الجمهور الذى يقدر بسبعة آلاف نسمة مملوأ وطنية وحماسة وحكمة elle même.

Lisez le discours et dites-moi votre opinion.

Malgré le grand effort que je viens de faire, ma santé est salisfaisante,

Je vous embrasse hien filialement et bien affectueusement.

Le Caire, le 7 janvier 1908

Madame chérie

Depuis le 17 novembre je suis très malade et j'ai fait un effort surhumain pour prononcer mon discours à l'Assemblée Générale du Parti National. Mon succès politique ainsi que celui de la cruse sacrée quo je défends, dépasse tout ce que vous avez espéré. Mais ma santé est sérieusement ébranlée; les medecins sont très tranquilles maintenant, car ce qui a causé la rechute après mon discours c'est la mort subite d'un très grand ami et très grand partisan à moi. Si je suis bien dans deux semaines, j'irai rester un mois à Assouan.

Voici pour la politique et la santé. Pour vos articles, ils charment tout le monde et vous me blesserez beaucoup en les cessant.

Moustafa Kamel au lit de maladie ﴿ مَدِيمَانِي كَامِلِ فِي فُرِ ائنِ الرَضِ ﴾

ان تدبرنا يصعق الانكليز أكثر من دفاعنا واقرأي الخطبة وخبريني بما ترينه فيها

أما صحتى فامها مع ما بذلت من الجمد سارة. هذا وأقبل يديك بكل عطف واخلاص بنوى»

« القاهرة في ٧ يناير سنة ١٩٠٨

سيدتى العزيزة

انى مريض جدا منذ السابع عشر من شهر نوفهر وقد بذلت مجهودا فوق الطاقة لالقاء خطبتى في الجمعية العمومية للحزب الوطنى . وأن نجاحى السياسى ونجاح المسئلة القدسة التي أناضل عنها يفوقان كل ما أملته . أما صحتى فهي في بين اليأس والرجاء والاطباء مطمئنون الآن والسبب في انتكاسى بين اليأس والرجاء والاطباء مطمئنون الآن والسبب في انتكاسى بعد خطبتى راجع الى مفاجأة المنون صديقا لى حما وكان من أشد وأكبر نصراً فى (المرحوم لطيف باشا سايم) واذا تحسنت صحتى بعد أسبوعين أسافر لا قيم في أسواز شهر المختص برسائلك هذا ما مختص برسائلك فانها تفتن كل العالم واذلك تؤلم في كثيرا عنها

Parlez-nous du Portugal sans être pour le roi. Parleznous des efforts dépensés par les Tchèques pour leur renaissance; yous avez mille choses à nous dire.

Excusez-moi si je ne vous écris pas plus souvent, ça me fatigue trop d'écrire.

Votre tont dévoué,

о р. Ф

Le Caire, le 27 février 4908

Madame et chère mère de mon frère

Moustafa est mort! Mon âme a perdu toute joie et mon espérance ici-bas a disparu désormais. Combien notre défunte mère est heureuse d'être morte avant lui, et combien je suis malheureux de vivre encore!

La Providence divine pouvait prolonger la vie de Monstafa, qui me laisse dans une intolérable tristesse et qui a pensé à moi jusqu'au dernier moment de sa vie.

Monstafa pensait toujours à vous, il m'a chargé de vous écrire une lettre, un jour avant sa mort, qui m'a fait oublier tout, pour vous dire qu'il allait mieux. Je ne savais pas alors que le malheur était à la porte, et que cette fleur si belle devrait se faner en qualques jours.

Les Funérailles -11 Février 1908.

حدثينا عن البرتمال ولا تكونى فى صف الملك وعن المجهودات التى بذاتها أمة التشيك فى سبيل نهضتهاوغير ذلك مما بعد عندك بالالف

واعفي عنى اذا لم أكتب اليك كثيرا فأن كثرة الكتابة تتعب . المخلص لك بكلياته »

« القاهرة في ٢٧ فبراير سنة ١٩٠٨

سيدتى ووالدة أخي

مات مصطفى! وقدفقدت روحى بموته كلحظ ولا أمل لى منذ اليوم في الوجود! ما أسعد حظ أمنا المبرورة بموتها قبله وما أسوء طالعي محياتي حتى الآن!

كان من السهل على القدرة الالهية أن تطيل أجل مصطفى الذي تركني في غم لاحدله بمد أن فكر في حتى أخر نفس من أنفاسه ا

انه كذلك كان يُفكر فيك وقد ناط بي أن أحرر اليك مكتوبا قبل أن يفارقنا بيوم — تلك الفرقة التي أنستني كل

Mon cher frère était arrivé, après une lutte acharmée contre la maladie, à se mieux porter: le rein et le cœur s'amélioraient, et nous espérions tous qu'il se remettrait. Mais la fatalité l'emporta et sa fin nous a ravi toute joie.

Le dimanche, 9 février, à 9 heures et demie du soir, je l'embrasse, après avoir causé presque trois heures avec lui, Il était plein d'entrain et de gaité, puis j'allai me coucher.

Le lundi matin, 10 courant, je me rendis chez lui pour le voir, comme tous les jours, mais il dormait encore. Après avoir dépouillé le courrier et distribué le travail des *Etendurds*, je remontai pour le voir : il était 10 heures du matin : je le trouvai en bonne santé, je lui serrai la main en lui demandant comment il avait passé la nuit, il me fit une réponse satisfaisante.

Mais au courant de notre conversation, je remarquai que sa couleur changeaitet que son œil s'égarait; j'eus peur et je lui demandai de quoi il souffrait? Il me répondit cette phrase :

 a Encouragez-vous, travaillez avec persévérance et assiduité pour arriver facilement à notre but. »

Quand il cut fini de prononcer ces mots, il se tut définitivement et perdit presque connaissance; à ce moment je deشيء - لاعرب لك عن تحسير حالته وما كنت لادرى ان الخطب بالباب وان هذه الزهرة الناضرة الزاهرة ستذبل فى بضعة أيام !

وكان قد بلغ ذلك الاخالفالى بعد أن نازل المرض نزالا شديدا بعض النصر عليه فهاثملت حالة الكلية والقلب وأملنا جميعا قرب شفائه ولكن سوء الطالع غلب علينا وحرمنا وقوف نبضه كل نعيم

عانقته وقبلته في يوم الاحد التاسع من هذا الشهر اذ كنا في منتصف الساعة العاشرة بعد ان عاد ثت واياد ما يترب من ثلاث ساعات وقد كان فائضا حديثا ولطفائم ذهبت لاستريح وفي صبيحة الاثنين عاشر هذا الشهر يممت غرفت ه كعادتي لارى محياه ولكن كان لايزال نأيما. وبعد أن فضضت البريد ووزعت عمل الالوية صعدت لا بصره وكانت الساعة العاشرة قبل الروال فوجدته معافى وسألته بعد ان صافحت كيف قفى ليلته فكان جوابه مرضيا غير اني لاحظث أثناء الحديث ان لوبه أخذ يتغير وعينه تحدق في vius littéralement fou. En dehors de le fraternité qui nous missait, il était tout pour moi: je ne suis pas marié, comvous le savez, et n'ai point de ces consolations que peuvent apporte? à une telle douleur, des cufants, un père, une mère. Monstafa était tout pour moi comme pour tous nos parents et même pour son peuple.

Moustafa m'écrivait de Paris au mois de Septembre dernier que sa vie serait brève et que sa fin était proche. Il a dit publiquement, le 27 décembre dernier, devant l'assemblée générale du Parti National, qu'il disparafrait sous peu. Un tel homnie, à qui ses sentiments révélent son avenir n'est point un homme ordinaire.

Le plus long discours qu'il ait pronnocé dans sa vie a été celui du 22 Octobre dernier à Alexandrie, ce discours a fait peur à tons ses amis : ils craignirent que ce ne fût son dernier adieu, car il était si précis d'argumentation, si solide, plein de conseils, superbe comme pureté de langage et comme sagesse.

On n'a jamais entendu dire qu'un homme de 34 aus ait été suivi le jour de ses funérailles par un demi milion de personnes et pleuré par tout le monde.

J'ai reçu jusqu'à présent 13.334 dépêches et 8430 lettres

فملئت رعما وسألته ممايتاً لم فرد مهذه الكامة :

« تشجمواست.ر فعملك محكمة وترو ليسهل علينا بلوغ (lol)

وما جاء عليها حتى لزم الصمت التام وكاديغيب عزيب الوجود. هناك طار لي ولم أملك حياتي لاني فوق الاخوة أجد فيه كل شيء . فانك تعامين اني ماتزوجت وليس لدى مايخفف عنى ألماأليما كهذا المصاب الجسيم فلا ولدولا أبولا أم ولكنه مصطفى كل حظى وغاية أمالى!

ولا أمتاز في هذا عن آله وشعبه !

كتب الى مصطفى فى سـبتمبر الفائت من باريس أن حياته قصيرة وأجله قريب

وجاهر بالقول في السابع والعشرين من شهر ديسمبر الماضي على مسمع من الجمعية العمومية للحزب الوطني أنه لا يميش الا قليلا. وأن امرأ مثله يطالع غده ليس أمرأ عاديا أن خطاب ٢٢ اكتوبر في الثغر الاسكندري كان اطول ماالتي في حياته. وقدأ وجس خلانه خيفة من هذا الخطاب وخشو ا

de condobéance : la jeunesse, jeunes gens et jeunes tilles, sont en deuil pour 40 jours, malgré la stupide opposition du Conseiller anglais au Ministère de l'Instruction publique « Dunlop ».

Les Anglais ont eru que la mort de Moustafa endormirait l'opposition en Egypte; mais je vous assure, chére Madame, que l'œuvre fondée par mon frère fleurira superhement et que par sa mort aussi il nous aura été utile,

Que Dieu bénisse notre union! Quatre jours après la mort de mon frère, l'assemblée générale du Parti National s'est réunie pour élire un nouveau-chef; tous, et moi en particulier, ont approuvé le choix de mon excellent frère d'armes, Mohamed Bey Farid, que vous connaissez bien et on m'a élu comme vice-président.

Moustafa l'avait lui même désigné avaint sa mort, et m'avait recommandé de le prendre après lui pour un autre frère. J'exécute maintenant cette recommandation vis-à-vis de l'arid Bey et de tous mes frères les membres du parti qui sont au nombre de milliers et de milliers.

Farid Bey s'ocrupe avec moi des trois journaux, et je me sens heureux de l'avoir à côté de moi, quoique je sois

Rémien Commenorative 10 pours après la mort ** さばずいが (しょび **)

أن يكون خطاب الوداع الأخير لأنه كان فائضا بالممانى متين الاسلوب بليغ المنطق عالى الحكمة

وما حدث الأوائل الاواخر ان رجلا بلغ أربمة وثلاثين ربيعا سار خلف نعشه حوالى نصف مليون (خمسائة الف) نسمة وهم جميعا يبكونه

وقد بلغ ما تقاطر على الى الآن من اشارات البرق ١٣٣٣٤ اشارة و ٨٤٣٠ مكتوب حزن ورثاء وحملت نابتة مصر ذكرانا واناثا شارة الحداد عليه أربعين يوما . بالرغم من شدة معارضة مستشار المعارف دناوب

ظن الانكايز أن المارضة قد ماتت بمرت مصطفى فى مصر ولكنى أؤكد لك أيم السيدة الموقرة ان العمل الذي أسسه أخى سيشمر ثمراً الما وأنه خده ناحتى في موته

شد الله أزرنا ؛ فقد اجتمعت الجمعية العمومية للحزب الوطنى عقب موته لا تتخاب خلف له وقد نال صوت الجميع وصوتى على الخصوص أخو الجهاد الجليل محمد بك فريدالذى تعرفينه معرفة جيدة وكذلك اختاروني وكيلا. وهو ما أشار به

très malheureux de la perte irré, arable de mon ami et très cher frère.

On me demande d'écrire en arabe très rapidement la biographie de Monstafa, je serais à ce sujet très désireux d'avoir de vous quelques détails, et je vous prie de consacrer au nom de votre fils intellectuel. Monstafa, quelques jours : parce que je trouve intéressant de donner aux Egyptiens quelques lignes de votre part, comme on vous connaît partout, vous et vos relations, comme defonseurs de cette terre sainte.

de termine en déposant tous mes hommages à vos pieds et vous prie de me pardonner si j'ai commis quelque erreng.

> Votre fils dévoué, Ali F. Kamel.

Ali F. Kamel خ علی فہمی کامل کم

مصطفى قبل مماته وأوصائى باتخاذ فريد من. بعده كأخ آخر وانى أقيم الآن على هذا العهد نحوه ونحو جميع اخوانى أعضاء الحزب الذين يعدون بالألاف المؤلفة

وانا نعمل معافى الثلاث الجرائد وأشعر بسعادة لوجوده بجانبى ولو أن الشقاء غالب على بفقد صديقى وأخى الاعز. يسألوننى البدار بوضع سيرة مصطفى بالعربية ولهـذا

يسالونني البدار بوضع سيرة مصطفى بالعربية ولهـ أنا تجدينني شديد الرغبة أن أتلق منك ماتعلمين عنه راجيا أن تبذلى بضعة أيام في سبيل مصطفى ابنك في العلم لأنى أجد من الأهمية أن أقدم الى المصريين بهض سطور منك فانهم جميعاً بعرفو نك كما يعرون علاقاتك بالدفاع عن هذه الارض المقدسة

وأختم كتابى بتقديم واجبات احترامى الى رحابك وأسألك الصفح عن أى تقصير تجدينه فى هذا

ولدك المخلص على فهمي كامل. .

Pour Madame Juliette Adam

Quel honheur et quel bonheur que madame Juliette-Adam ait bien voulu m'accorder d'être le premiér après elle et son secrétaire à lire et à traduire ces lettres, qui me font revivre après la mort de mon inoubliable frère et qui ressuscitent son àme dans la mienne et celles de ses innombrables partisans.

Bien que mes compatriotes aient connu Mme Adam par sa défense de l'Egypte et des Egyptiens, je me permettrai, en demandant mille pardons à cette grande française et cette àme admirée, de la leur faire connaître de plus près.

Mme Juliette Adam n'est pas une femme comme toutes les autres; mais une ame très supérieure et comme la nature n'en a pas fait béaucoup, une ame séduisante qui a tenu le premier rang parmi sa génération et qui le gardera près de toutes les autres générations.

Placez-vous devant elle pour bien la connaître : c'est une autorité patriotique incontestable ; une reine des reines de

Cliché Boissonne et Taponier, Paris کو مدام جو لیت آدم کی

Mme. Julieite Adam

مدامر جولييت آدمر

قلدتنى هذه السيدة الجليلة فخرا عظيما وأولتنى سروراً كبيراً بسماحهالى أن اكون بعدها وبعد كاتب يدها أول مطاع على رسائل أخى اليها وأن أترجم تلك المكاتبات التي تعيد الى الحياة بعد شقيقي الذي لا يزال ولن يزال حيا في فؤادى وتبعث آثارا من نفسه الكريمة في نفسى ونفوس مريديه وانصاره الذن لا محصى لهم عدد

ومع أن أبناء وطنى قد عرفو امدام جو ليبت آدم بدفاعها عن مصر والمصريين أتسامح فى زيادة تمريفها اليهم وأن أبى تواضع تلك الفرنسية الكبيرة لى تلك النفس الشريفة المجلة أن أذكر شيئا من محامدها فاننى ملتمس منها المذرة .

ليست مدام جولييت آدم امرأة كسائر النساء ولكنها روح سامية قلما خلق الرحمن مثلها بين بنات جنسها دوح ذات ساطلا على الالمان قريدا أربيا الماق

روح ذات سلطان على الالباب رقيت الى أسمى الراقى في جيلها ولن تبرح منزلتها الرفيعة منزلتها بين الاجيال الآتية :

l'intelligence, si cette expression orientale peut rendre ma pensée, et d'une infinie tendresse pour les peuples faibles et pour les pays opprimés.

Mme Juliette Adam, protectrice de tous les patriotes du présent, aieule de ceux de l'avenir, est un trésor de justice, un champion ardent de la vérité sublime, éclatante, qui nourrit Ame Adam de sa humière et de sa force; c'est la vérité elle même qui la rend toujours victorieuse, malgrè les luttes, que les ennemis de cette vérité engagent souvent contre elle.

Quoique mon âme soit bien petite à côté de celle de Mme Adam, néanmoins je la comprends, je l'admire, et je me permets de dire à mes chers compatrtotes de lui donner aussi toute leur admiration.

C'est pour notre chère et adorable Egypte que nous glorifions celle qui l'a défendne : c'est pour la France aimée et res pretée que nous relevons une fois encore son drapeau en l'honneur de la Grande Française et de la noble France ; من حظى ممعرفة تلك السيدة عن كشب فقد عرف في آن معا منال الوطنية الصحيحة بلا تراعوه لكة ملكات الذكاء والنبل وأعطف ذوات القلوب الرحيمة على الامم الضعيفة والشعوب المظلومة

وفوق ذلك فأنها مابرحت في زمانها غوث الوطنيين. اللاجئين اليها وستكون في الغد جدة الوطنيين من رجال المستقبل لما فطرت عليه من التفاني في حب العدل ومن تلهب. الغيرة على الحقيقة

أجل. وانما الحقيقة الساطعة العالية هي التي تغديها بانوارها وتعززها بقوتها وهي التي تنصرها دائمًا على الاعداء المقاتلين لتلك الحقيقة

واننى على كون نفسى صغيرة فى جنب النفس التى أو دعها الله صدر مدام آدم لاقدر تلك النفس الفائقة قدرها وأجلها وأقول لابناء وطنى الاعزاء أن يجلوها مثلي كل الاجلال فلمن مجدناها فذلك لدفاعها عن وطننا العزيز ومصرنا المفداة. ولئن رفعنا مرة أخرى راية فرنسا بحب واحترام فذلك

c'est pour notre tribun et pour notre grand patriote, Moustafa Kamel, que nous embrassons ses mains et que nousgardons cherement son souvenir.

Mme Adam nous présente l'image de mon frère Moustafa, telle que ses lettres adressées à elle la font revivre, pour nous faire comprendre que l'homme dont l'œuvre est bonne vit toujours dans cette œuvre et que la vie de l'un n'est qu'un exemple pour les autres.

Elle nous dit de nous réunir autour du drapeau de la patrie, qui n'est pas du tout un chiffon de linge, mais le vêtement unique de la mère commune, sans lequel elle n'est point protégée.

Elle nous dit que son ame, au fond même de la tombe, crie et criera toujours: «Mon pays!», que tous les Egyptiens qui sentent et qui aiment l'Egypte doivent y vivre et continuer cette œuvre majestneuse qu'il a accomplie pour le pays et pour le peuple de l'avenir.

Elle rappelle dans la préface de ce livre, pleine de vie et

تشريف منا لتلك الفرنسية الكبيرة ولا مثالها بمن حفظوا لفرنسا أصدق آمات فخرها . ولئن لثمنا أناملها وخلدنا ذكر هـ ا بيننا فذلك تكريم لخطيب أمتناومقدام وطننا « مصطفى كامل » وكأ نني عدام جولييت آدم حين أطرفتنا بهذه الرسائل التي تتجلي من خــــلالها نفس شقيقي بلا نقاب ممـــــلة بحقيقتها كما كانت في الحياة: تقول لنا ان الرجل الذي عمله صالح يميش لممله وبه. وأنحياة صاحبه تكون قدوة حسنة الآخرين. وتقول لنا أيضاان الالتفاف حول (لواء)الوطن واجب فان ذلك اللواء ليس قدّة من نسيج بل هو الرداءالوحيدالذي يلبس به الوطن عزاً ومجداً ويكون بدونه عارىالثغور مستباح الحي ثم تقول لنا أيضاً ان نفس ذلك الفقيد تنادى من داخل الضريح وستنادي الى آخر الدهر «بلادي. بلادي »وان كل المصريين ذوى الشعور الحي الذين يحبون مصر بجب علمهم أن يوالوا فيها العمل العظيم الذى قام به نحوالامة ومستقبلها ولقدد بجت براعة تلك الكاتبة الفاضلة مقالة مستفيضة حماة وولاء لمصر والمصريين جعلتها مقدمة هذا الكتاب وذكرتهم d'amour, aux patriotes Egyptiens et à la Patrie Egyptienne, cette voix égyptienne qui n'est pas morte et qui ne mourra jamais.

Et enfin elle se présente aux Egyptiens comme la mère intellectuelle la plus chérie et la plus vénérée de leur grand patriote.

Pour faire la biographie de Mme Juliette Adam, il me fandrait tout un volume, car jamais vie n'a été plus remplie.

Mme Juliette Adam a écrit plus de trente volumes sur les sujets les plus divers. Elle a fondé et dirigé vingt ans une grande revue, lu Nouvelle Revue, dans laquelle elle a attiré et pour ainsi dire découvert presque tons les grands talents de notre époque : Pierre Loti, Paul Bourget, Guy de Maupassant et bien d'autres sont parmi ceux qu'elle appelle comme elle appelait notre Moustafa, ses fils intellectuels.

Elle a écrit durant vingt années, ses Lettres sur la potitique extérieure dans la Nouvelle Revue et dans la Parole Française à l'Etranger.

Sa connaissance des questions de politique étrangère n'a

فيها بذلك الصوت المصرى الذي لم يمت ولن يموت أبدا وحسب المصريين احتراما لها واعجابا بها انها كانت أما بالمقل والارشاد لمواطنهم الكبير الذي أحلها من نفسه أرفع محل من الاحترام والتجلة

ولو أردنا أن نترجم مدام جوليات آدم لما استوفينا وصف مناقبها في سفر ضخم. لان حياتها مسلاً ي بالاعمال الحيدة فانها أنشأت ماينيف على ثلاثين مجلدا في مواضيم شي واغراض متباينة وأسست مجلتها السكبرى المروفة باسم « الحجلة الجيديده » وتولت ادارتها مدة عشرين سينة كان لها في خلالها الفضل في استكتاب جماعة من علية أدباء المصر وفي اظهار آخرين منهم أدركوا عساعدتها ماأدركو دمن بعد الشهرة وعلو المقام ولم يكن « بيرلوتي » و « بول بورجيه » و « جوى دى مو باسان » وكثيرون غيرهم الامن الذين دعتهم كا دعت فقيدنا مصطفى بابنائها الفكريين

وممايجدر بالذكر خاصة أنها لم تنقطع عن التحرير في الشؤون الخارجية مدة عشرين سنة سواء في المجلة الجـديدة أو المجلة jamais été contestée par les diplomates les plus éminents. C'est ainsi qu'elle put diriger Monstafa et qu'elle n'a cessé de le conseiller.

Dans l'impossibilité de faire un volume sur Mme Juliette Adam, il me semble que l'on ne pourra mieux la commaître que par un article publié dernièrement par M. Camille Mauclair, à propos du sixième volume des Mémoires de Madame Adam qui est l'un des plus grands succès de l'illustre écrivain et qui a pour titre:

Nos Amitiés politiques avant l'abandon de la Revanche.

Depuis la guerre de 1870, toute la vie de Mme Juliette Adam tient dans un mot: "Putriotisme"

Voici cet article :

« Mine Juliette Adam poursnit la publication de ses mémoires. Un nouveau volume vient de paraître: Nos Amitiés politiques avant l'abandon de la Revanche. Le titre est significatif. et l'ouvrage est profondément intéressant. Il est plein de vie. Mme Juliette Adam est d'une intense الاخرى التي أسستها باسم «الكلمة الفرنسية في البلاد الاجنبية» ولم ينازعها قط منازع من اساطين السياسة في معرفتها حقائق السائل الخارجية .ذلك مامكنهامن امداد « مصطفى » باحسن الارشاد غيرأن ما لا مدرك كله لا يترك قله. فاذا فاتناوضم مؤلف للاتيان على ترجمة مدامجوليبت آدم كماينبني فلايمكن الدلالة على جل مزياها بأجمل من الفصل الذي نشره حديثا مسيو « كاميل موكلير » عناسبة ظهور المجلد السادس من مذكرات تلك الكاتبة الجليلة التي مثلتها بالطبع تحت عنوان · « صداقاتنا قبل العدول عن الثار » في كتاب حاز أحسن القبول واعظم الاقبال. على ان حياة مدام جولييت آدم منذ حرب السبمين أنما تلخص في لفظة واحدة « هي الوطنية » وهذا تعريب الفصل الذى اشرنا اليه آنفا

توالى مدام جوليت آدم نشر مذكراتها وآخر مجلدظهر منها عنواله « صداقاتنا قبل المدول عن الثار » وهو عنوان ينطوى على معنى كبير كما ان الكتاب الذى صدر به مؤثر أبلغ التأثير لانه مفعم بالحياة دال على ما لمؤلفته من العريمة القوية vitalité, d'une combativité extraordinaire et, chose à peuprès introuvable chez aucune femme capable de pensée, cette combativité, au lieu de nuire à son charme. l'accentue,

Je ne crois pas qu'il y ait une femme écrivain, dans le présent ou le passé, comparable à celle-ci. Son exemple résout le problème délicat et irritant qui a fait couler tant d'encre. Chez des femmes au cerveau viril, la masculinité : d'allures et de sentiments nous choquait; nous regrettions, chez de jolies et prenantes personnes, la manie de déviriliser en style aimable et précieux les idées générales. Et c'était une alternative inévitable, irréductible, Mais voici une femme profondément féminine, d'une beauté célèbre, d'une grace exquise, d'une dignité irreprochable, qui a vu de grands drames, fréquenté des tribuns et des hommes de guerre, su de graves secrets, scruté les philosophies et les diplomaties, exercé une influence immense, gardé un prestige mondain et intellectuel dont la vieillesse n'a pui amoindrir le rayonnement. Et cette femme de rang royal

والنشاط الحاسي والعارضة الشديدة غيرالمألوفة في النساء اللواتي يستطمن التفكير ومن الغريبان الخلة الجدلية الكفاحية التي عتاز بهاهذه الكاتبة لاتنقص من رونقها الآخذ بالابصار بل تزيده ولست أظن أن بين السيدات اللواتي اشتغلن بالادب في الماضي والحاضر واحدة تعادل هذه الاديبة من حيث أنها بعمليا الذي قامت به قد حلت معضلامعقدا دقيقامن المعاضل التي أريقت فيها أنهار من الحبر فانناكنا ننفر بغير اختيارنا من النساء ذوات الادمغة المتشددة ونستهجن استرجالهن بحركاتهن واحساسهن وطالما ساءنا أنبجد عند بعض الاوانس الشائقات كلفاغير محمو دبالتعرض لتأنيث الافكار العمومية في منشآتهن الرقيقة الدقيقة. فكنابين الحالتين من أسف الى أسف أما السيدةالتي نتكلم عنها فانها امرأة بكل مميزات المرأة لهاجمال مشهور ولطف كنفحة العطر تجمع اليهما سميرة لاعيب فيها ووقارا حافظا لكرامتها وقد شهدت وقائع راثعة ووالت خطباء أمم وأسود حروب وعرفت أسرارا خطيرة ووقفت على ضمائر فلاسفة وسياسيين وأثرت في المسائل الجلي

dans le domaine de l'esprit, est une Francaise gaie, dont le rire tinte, une aïcule-gâteau, une mère admirable et une amie comme il n'y en a plus. Et le comble, c'est non seulement qu'elle a horreur du pédantisme, mais qu'elle n'a mème jamais pu s'en faire l'idée. Il faut la voir au milieu de jeunes femmes qui exposent avec insistance tout ce qu'elles ont appris. Elle est la plus jeune et elle en sait cent fois plus: mais elle semble recevoir d'elles la notion qu'elle leur apprit par ses livres et son œuvre, lorsqu'elles mangeaient encore des tertines.

Je n'ai jamais vu une femme supérieure s'arranger aussi bien que Mme Juliette Adam pour éviter de se faire valoir. Je n'en ai jamais vu non plus, cependant, qui soient plus ardentes à la discussion et qui hésitent moins à parler franchement, carrément, de questions ardues. Mais elle a le charme, et comme Napoléon disait de Masséna que le bruit du canon lui donnait de l'esprit et de la gaîté, on reut dire de Mme Adam que le fait de traiter des problèتأثيرا كبيرا واحتفظت بمركزها الاجتماعي من حيث براعة أدمها وكمال عشرتها محيث لم تزل على كبر سنها تسطع سطوع الكوكب الذي لا يدركه الهرم ولا يضمف سنَّاه كرورما كر علمها من الاعوام . ومع ذلك فليست تلك المرأة التي تنافس عقامها مقام الملكات في مراتب انعقل سوى فرنسية سمحة الحديث بسامةالثغر بل هي الجدة التي لا تفارق جيوما الحلوى بل هي الام العجيبة بل هي الصديقة التي لاوفاء بمد وفائها. والغريب في أمر هاأنها تمقت الخيلاء ولم يخطر لهاالزهو يوما على بالحتى أنك لو رأيتها وقدجمها مجلس ببعض الاوانس النواعم الاظفار اللواتي يمدن على مسامعها ما لقن من الافكار لادهشك منها تصابها الذي يفوق صياهن واصغاؤها الىما يلقين كانها تستفيد منهن ماأخذنه عن كتهاوعلمنه عن أعمالها يوم كن يقضمن الفطير المحلى باسنانهن النواعم .

ولم أرفى عمرى المتقدم ذات منزلة كمنزلتها السامية تحتال احتيالها على اجتناب المظهر كما أننى لم أر أشد منهاعارضة فى المناقشة وأجرأ منها على التصريح بمافى ضمير هاحتى فى أعقد mes difficiles lui donne plus de grâce. Elle est moins séduisante encore en disant une phrase jolie à une amie qu'en refaisant l'historique de la question des Balkans ou en réfutant Proudhon, en présence de ministres ou de sociologues, fascinés par son regard de feu bleuâtre et le timbre impérieusement persuasif de sa voix,

C'est un être essentiellement probe et travailleur, qui a follement produit et dont la véritable religion a été la foi mystique dans le pouvoir des idées. Là est l'énigme de sa séduction. Tout l'attraît que la passion et le sentiment donnent aux femmes, les idées l'ont donné à Mme Juliette Adam. Mais les rares femmes qui vécurent pour l'idée, lorsqu'elles ne furent pas laides ou d'allure masculine, furent pareilles à des marbres impeccables et glacés: à celle-ci, le flot furieux des idées a communiqué une vie brûlante, une verve, un entrain dont il faut rester émerveillé. C'est réellement une Idée vivante,

Elle écrit sans «littérature», du style le plus simple: jamais un effet, jamais une image, jamais une habileté المسائل وأدعاها الى الحذرغير أن لهابجانب ذلك من الجاذب ما ذكره نابليون عن قائده ماسينا حيث قال « ان قصف المدفع يزيده اتقاد ذهن وسرور نفس » فانها كلما تعمقت في بحث المسائل المعضلة زادت رو نقا و ظرفا والحلها أقل كياسة حين تشنف مسمع صديقة لها بكامة طيبة رقيقة منها حين تسرد تاريخ البلقان او تناقض مذهب « برودون » في حضرة وزراء أو علماء اجتماعين يذهب بهم كل مذهب من الاعجاب توقد نظرها السماوى اللون ورنين صوتها الرخيم النابر المقنم نظرها السماوى اللون ورنين صوتها الرخيم النابر المقنم

ثم انها نشيطة عاملة أصدرت من المنشآت ما يتجاوز الحصر منزلة تأثير الافكار في النفوس منزلة العقيدة . وفي هذه العقيدة سرّ تسلطها على القلوب لان رقيها العقلى قدحلاها تحلية لا تبلغها النساء الا برقة الاحساس وقوة الهوى. على أن اللواتي انصرفن الى المعنويات وهن نوادر نساء اذا لم يكن سمجات أو مسترجلات كن كاصنام المرمر جمود وحسن شكل محات أو مسترجلات كن كاصنام المرمر جمود اوحسن شكل مخلاف المترجة قان تدفق افكارها بقوة قدأ كسبها حياة وحضور ذهن وبداهة تقضى كلها بالعجب . فان هي الاعقل حى وما انشاؤها انشاء تدبيج وترصيع بل هو السهل الممتنع

d'écriture. Mais cela est merveilleux par la précision. la concision et la force. Et parce que Mme Adam est passionnée d'idées, elle dit toujours vrai, au mépris de toute considération individuelle: et parce qu'elle dit toujours vrai, elle fait, sans s'en donter et en passant, des portraits qui, comme les pastels de La Tour, «descendent jusqu'au fond des modèles et les rapportent tout entiers».

On en trouvera beaucoup dans ce nouvean livre où palpite une âme si ardente, si noble, si exaltée par une grande espérance après la crise de l'année terrible. En ce livre. Mme Juliette Adam expose la psychologie du groupe des républicains dont elle était l'Egérie, luttant contre la réaction du Seize Mai, rêvant de refaire une France capable de repartir vers le Rhin. Il y a là un faiscean de talents, de tempéraments, de volontés, de rêves, qui est admirable, et aussi, en abondance, des révélations propres à modifier en bien des points les opinions actuelles sur, les débuts du régime. Un Gambetta inédit nous est montré par une série de lettres où éclate sa prestigieuse sensibilité, la justesse de

لايدخل فيهالتعمل ولاالتصنع ولاتدبيرالمؤثرات ولكنه مبين مؤد أغراضه بالتدقيق تحيب بامجازه وحماسته لاتذكر فيه الا الحق لانها مولعة بالحق ولها فيه من الوصف المرسل مالايقل جمالاعن مصورات الرسام الشهير «دىلاتور» حيث يغوص خاطرها على اخفي معانى الموضوع ويخرجه للابصارتاما سويا وسيجد القارى كثيرامن أمثال هذا الوصف في أثناء المجلد الجديد الذي تتحرك فيه نفس شريفة عزوف مندفعة بقوة الرجاء الكبير بعد فشل السنة الهائلة (اشارة الي حرب السبعين) في هذا الكتاب فصلت حقائق الحزب الجمهوري الذي كانتهي النقطة المركزية منه وأحو الرجاله وماكان من كفاحهم للمعارضين الذبن اشتهروا بعصابة اليوم السادس عشر من شهر مايو وما كان من أملهم في تجديد فرنسا تجديدا بجملها من البأس والاقتدار بحيث تعود الى ضفاف «الربن»لاخذ الثأر وبجد القارىء في تلك الصحف مجموعة عجيبة مما ذكرته عن الاخلاق الكبيرة والامزجة المختلفة والأماني والآمال التي كانت تخالج صدور أولئك الرجال كما أنه مجد كثيرا من الاسرار المخرجة من خفاتها المخلفة لما رسخت عليه الآن إ

ses vues, la génialité de son éloquence et le bonté de son cœur. Mais quelque intérêt qu'offrent la variété des personnages et l'importance des péripéties. L'auteur est encore ce qui, dans ce livre, reste le plus significatif, bien malgré hu. Nous saurons désormais comment une femme peut, par la seule vertu de sa droiture et de son patriotisme, évoluer à l'aise parmi des meneurs de foules et leur être indispensable; car elle ne vondrait pas en convenir, mais on sent nettement qu'elle a été leur lieu, et par conséquent l'arbitre de son pays à une certaine heure. Il y a une époque où l'âme française s'appelait Mme Juliette Adam.

«Avant l'abandon de la revanche » précise-telle. Il y a de la tristesse dans le choix de ce sous-titre. Il y en a eu aussi en cette femme d'élite en voyant se modifier, fâche-sement parfois, cette «Marianne qui était si belle sous l'Empire». Et c'est ce qui peut expliquer son antidreyfusisme, son anti sémitisme et son anglophobie. Une telle femme ne peut être «auti» que dans la mesure où s'offense son patriotisme. J'imagine qu'une telle conviction interdit toute

آراء الباحثين في شأن مبادئ العهد الجمهوري الحاضر من ذلك أنهاتريك «غمبتا» على غير عهدك به بمانشر تهمن بعض مراسلاته التي كانت محفوظة وظهرت بظهورها رقة احساسه المجيبة ودقة نظراته الصائبة وعبقرية فصاحته وجودة نفسه

غير أنهمها يكن من أمر أولئك المشهورين الذين عددتهم وتلك الحوادث التى رددتها فان محاسن تلك الاوصاف وغرائها لا تفيب عن ذهنك شخصا مميز آيين تلك الاشخاص بغير ارادته وهو شخص المؤلفة ذاتها ، انك لتعلم مماتطالعه كيف تستطيع امرأة بقوة فضيلها واستقامتها ووطنيتها أن تسيرسير رشادين قادة الاقوام وأن تصبح بحكم الضرورة مورد العقو لهم ومصدرا على أنها لا تقول ما يفيد ذلك ولكن الذي يستخرجه الادراك من الوقائع الحكية ان المؤلفة كانت الصلة بينهم وأنها بذلك تولت يبدها أزمة بلادها في تلك الاوقات وأن روح فرنساكانت في يبدها أدمة بلادها في تدعى «مدام جوليت آدم»

وتلك الحقية هي التي تقدمت الوقت الذي بدأفيه «العدول عن الثار». وان في هذا العنو ان لشحو ناكماً أن في قلب مختارته أحزانا متراكمة تخلفت فيه عن أوقات كانت تجدفيها فرنسا تضعف عزيمة discussion, et mon respect profond de dreyfusard (indennode tout bénéfice). d'anglophile (par anti-germanisme) la remerciera tonjours d'une amitié maintenue malgré de sigrandes divergences. J'imagine aussi qu'elle a pu donter de son sous titre en voyant de quelle façon, récemment, nous avons tous regardé vers l'Est pour une défense résolue qui si elle n'ent pas été précisément «une revanche», y ent en tous cas singulièrement ressemblé.

Mais ce serait juger incomplètement une telle personnalite que de la considérer uniquement au point de vue politique. Le sort lui a donné un grand rôle dans ce domaine : mais les doctrines politiques n'ont été chez Mme Juliette Adam qu'un des prolongements de sa passion des idées. Elle a écrit de beaux romans comme Grecque, Laide on Puïenne, sans se prétendre « femme de lettres». Elle a été par divertissement, un des plus parfaits paysagistes de la Côte d'Azur, comme elle en fut un des premiers hôtes, et si l'on peut dire, un des « fondateurs » au degré d'un Lord 3 rougham, sinon davantage. Elle a promené dans l'Europe ويتحول ما كانت عليه من الجمال في عهدالا مبراطورية الى نقيضه ومماتقدم يستفادالسبب الذي من أجله حاربت «دريفوس» وأنصاره وقاتلت اليهود وعادت الانكليز

على أنه يخيل لى أن مثل هذه العقيدة لاتصح المناقشة فها لان مثل هـ ذه السيدة لا تحارب ولا تعادى الاحيث تدعوهاوطنيتها.ومع أنني من أنصار دريفوس (بلا أجر)ومن محى انكلترا (على العكس من المانيا) أشكر لها الى آخر عمرى ثباتها على ودى يلا التفات الى البون الشاسع الذي بين رأيينا وكذلك يخيل لىأنهاولا بدقداسترابت فيصحة عنوان كتابها حين رأت منذ أيام كيف كانت التفاتتنا الى جهة الشرق حيث بهضنا للقيام بدفاع انلم يكن أخذاً بالثار فلاريب أنه أشبهشي به ولكنه ليس من الصواب الحكم على مثل هذه الفاضلة الكاملة بالنظر البها منجبة السياسة فقط على ما كان لها من الشأن العظيم فيهابل ان الاشتغال بالتعاليم السياسية لميكن عندها سوى فرع من فروع اشتغالها بكل الامورالفكرية على انواعها فلقد وضعت روايات قصصية غاية في الجمال من مثل « اليو نانية» و « بين القبح والوثنية» وضعت ثلك الروايات بغير

sa curiosité du libéralisme national, en Hongrie, en pays tchèque, en Grèce, en Portugal, en Boumanie, A Prague où l'on vient de la fêter si dignement, il m'arriva en 1906 de prononcer son nom en un banquet. Aussitôt onacclama, et on me pressa de questions sur cette femme exceptionnelle, ani évidenment, incarnait l'âme de notre pays aux yeux de tout ce vaillant peuple tchèque, molesté par l'Allemagne slavophobe. Oue ce soit à Athènes ou à Fétersbourg. à Nice on à Prague, à Pest ou à Lisbonne, à Rome ou à Paris, la trace de l'effort, et sonrtout la trace de l'âme de Mme Juliette Adam est vivace et considérable dans le monde. Mais elle garde une unité dans sa diversité. Elle garde cette originalité suprême d'être grande par l'esprit à force d'être grande par le cœur. Cette infatigable voyageuse. cette idéologue qui a travaillé à elle seule antant que dix ministères, est avant tout une missionnaire de bonté et une exemple impérissable de ce que peut faire une feminé pour qui le féminisme n'est pas une imitation de l'homme, mais son complément. C'est pourquoi, lorsque vous aurez

دعوى النبوغ والتفوق في ضروب الانشاء. وكتبت رحلة مرن الدع الرحل في وصف المشتى الفرنسي المعروف « بالشاطئ اللازوردي » الذي كانت من أوائل الزائرين له أو المؤسسين لنجاحه شأنها فيذلك شأن اللورد « بروهام » أو أكثر وكذلك في وصف ما تفقدته من جهات أوروبا حاملة طرف وطنيتها الى الحرو بلاد التشك واليونان والبرتغال ورومانياو براغ التي أقيم لهافيها تكريم لائق بهامنذ قليل والتي اتفق لى فى سـنة ١٩٠٦ أن حضرت فيها وليمـة ذكر فى خلالها اسم تلك السيدة فلم يكن من السامعين الا انهم اثنوا وهلاواتم طرحواعليّ السؤال بعد السؤال ليستزيدوا معرفة بتلك المرأة الفاقدة المثيل التي كانت مثالا لروح فرنسا في نظر ذلك الشعب الذى تضطهده المانيا لشدة بغضها للسلافيين فاذا مررت باثينا أو بطرسبرج أو نيس أو براج أو يودايست أو لشبونهأو رومهأو باريس وجدت في كل بلدة منها أثرا حيا من جهاد مدام جولييت آدم بل من روحها . غير أن لها بين هذا التشتت وحدة وهي انفرادها بمزيةفوق المزايا مزية أن كبر عقلها ينكشف عن كبر في قلبها . ثم أن va Mme Juliette Adam, en son dernier livre, parler à Gambetta, secourir Rochefort, préparer l'alliance franco russe, organiser la défense contre l'orléanisme, consulter sur la politique extérieure, je vous engage à lire de tres près les quelques pages où elle note la maladie et la mort de l'homme d'honneur, de courage et de vues élevées que fut son mari. Cela est écrit avec une discrétion, une pudenr, une simplicité infinies. Si quelque chose n'est pas «de la littérature», c'est bien cette fin de volume. Et pourtant ce récit bref est plus poignant, pour prendre un exemple célèbre, que les pages où Edmond de Goncourt a raconté la maladie et la mort de son frère avec une sensitivité encore exacerbée par le chagrin.Pourquoi? C'est que là se découvre l'intime tendresse du cœur de la Française. Là on voit que rien, ni la philosphie, ni la politique, ni les lettres, ni la gloire, ni l'autorité publique, n'a pu atténuer la part essentielle du cœur dans une vie dévonée aux idées. Et c'est là tout son secret. A mesure qu'elle a mieux compris et plus appris, elle a cu plus de cœur. تلك الرحالةالتي لانسأم التنقل وهي ليست الا "رسول احسان وتلك المولعة بالمباحث الفكرية التي عملت وحدها مالا تعمله عشرة دواوىن حكومة قد أفادت المسئلة النسوية افادة لاتقوم بثمن من حيث أنها بنت خطتها فيها على أن المرأة لاينيغي أن تكون مقلدة للرجل بل مكملة له وللتحقق من ذلك اقرأ في كتام ا ماذكر ته عن محادثاتها «غميتا» ومساعدتها «روشفور» وتمهيدها للمحالفة الفرنسية والروسية ومقاومتها لعودة آل أورليان الى حكم فرنسا وتطلعها الى اسرار السياسة الخارجية واقرأ خصوصا الصحف التي وصفت فيها اعتلال زوجها ووفاة ذلك الرجل الشجاع الشريف البعيد النظر في الامور فقد ذكرت ذلك ىامجاز واشارة وأدب وعفة نفسغانة فيالحسن والبساطة . ولا شيء أبمد من هذه الصحف التي ختمت بها المجلد عن الصناعة البيانية ومع ذلك هي أشد تأثيرًا وابلغ من الراء الذي رثى به الكاتب الشهير «ادمون جو نكور» أخاه برقة وحزن زائدين

ولم هذا ـ لانهناك سر" الجودة الخالصة في قلب المرأة الفرنسية وهناك أيضاالدليل على أن الفلسفة والسياسة والادب

C'est le contraire de ce que nous voyons dans toutes les autres femmes célèbres, dont l'intelligence s'exerce aux dépens de la sensibilité. Et l'impression la plus vive qu'on emporte d'avoir approché Mme Juliette Adam, c'est son rire d'enfant, un rire inouï, après tant d'idées remuées. Ce douleurs éprouvées: c'est le rire de la conscience pure et de la fraicheur éternelle de l'âme.

CAMILLE MAUGRAIR.

Enfin, en ma qualité d'Egyptien, je remercie Mme Juliette Adam de la nouvelle preuve d'affection qu'elle a bien voulu nous donner en nous demandant de consacrer les bénéfices de la vente de ce volume à l'Ecole de Monstafa Kamel.

Et pour terminer, je ne saurais mieux faire que dé répéter le mot de Moustofu.

« C'est à Mmc. Juliette Adam que les Egyptiens doivent d'aimer la France ».

ALI F. KAMEL

والمجد والجاه وعلو الكلمة في الجمهور لم تمس جزءاً أساسيا من حياة قلب موقوف على الحدمة الفكرية . ويستخلص من ذلك عدا ما تقدم أعجب ماني قلبها أنه لم يزدد على انساع علمها وادراكها الارقة ونبلا مع أن الحال على المكس في سائر اللواتي اشتهرن من النساء حيث أن رقي عقوطمن كانينتقص من احساسهن . اما أشد ما يقع في النفس من حضو والمجالس التي تعقدها مدام آدم لاصدقائها فهو ضحكها ضحك الطفلة مع ما توالى عليهامن متاعب البال وآلام الحن . وما مصدر ذلك الضحك الا من طهارة الضمير والنضارة الخالدة في النفس اها الضحك الا من طهارة الضمير والنضارة الخالدة في النفس اها

هذاوأنني بصفتي مصرياً أشكر لمدام جوليت آدم ما أسدتنا من الدليل الجديد على انعطافها نحونا بطلبها أن يخص مايرد من مبيع هذا الكتاب « بمدرسة مصطفى كامل » وفي الختام أجدني لا أستطيع أن أقول في هذه السيدة أحسن مما قاله « مصطفى » نفسه عنها « أن الفضل في محبة المصريين لفرنسا « انما يعود الى مدام جولييت آدم » على فهدي كامل

وَيُنْكُا لُوْمُ عُدِي فِي الْمُنْكِينَةِ

وهى الخطابات الخصوصية التي أرسلها المرحوم

مَضِّطُفُ كَالِالْشَيَا

فى حياته الى مدام جوليت أدم الكاتبة الفرنسية الشهرة

« ترجمها على فهمي كامل »

ثمن النسخة ١٥ قرشاً صاغاً

﴿ الطبعة الأولى ﴾

﴿ حقوق الطبع والنشر محفوظة ﴾ . . .

« لمدرسة مصطفى كامل »

سنة ١٩٠٩ ميلادية

وَعُالِهُ فِينَ فِينَا لِللَّهِ مِنْ فِينَا لِمُنْ اللَّهُ مِنْ فَينَا لِمُنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَلَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَلَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْ اللَّهُ مِنْ اللَّالِيلِيلُ اللَّهُ مِنْ اللَّ

وهي الخطابات الخصوصية التي أرسابا الم حوم

مضطفة كالمالي

في حياته الى مدام جوليت آمم الكاتبة القرنسية التميرة

ه نرجها على فهمن كامل ،

ثمن السخة 10 قرثناً صافاً ﴿ فَلَمْ الطَّبِعَةِ الأُولَى ﴾

﴿ حَدَّقُ الطَّبِعِ وَالنَّشِرِ مُحْفُوظُهُ ﴾ « مُدرسة مصطفى كامِل »

سنة ١٩٠٩ ميلادية

